

Metiu

A Dorang Daxa Zin Iesu Kaarisito

Metiu Xa Varaar

A Dor Vaamaravazang Pana A

Baar Angkari

Metiu ina xa ra varaar a baar angkari, naan azaxai zin a zangaafllu ma urua ubina varaviraai zin Iesu. Metiu naan a Judaa. Naan ka farar waan sin amun Judaa ina dit simbong a balazang sin a rapti ina Nakmai xa ra kling fawat kuna xana balas a Mesaaia zin naandi. Pana a linga bina Ibru, aknaaza aiza Mesaaia adu Nakmai xa kalin naan. Nakmai xa ra kalin Iesu xuna zaxot faulinang aubina zina. Pana a linga bina Grik, a waaling iwana adu Kaarisito.

Lamaskana a baar angkari Metiu xa vazei aubina adu Iesu naan a Mesaaia. Ma naan ka vamaravaas saait azanon dorang lamaskana a Baar Xoxok ina xai dador wana a Mesaaia. Ma Iesu xa waambazof ka amun dorang kanaan.

Ka malasing amun maariaas ka zangaafllu vaarua lamuraana Iesu xa maat ma Nakmai xa varamaraat faulin naan, Metiu xa varaar a baar angkari. Malasing ma a maariaas iwana fararang ka malasing AD 53 o AD 57.

A baar Metiu xa malasing kari:

- (1) 1:1-2:23 Di luk Iesu la bina zin A Xalxaal Dewit
- (2) 3:1-12 Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang ka nimmimanin a lan aaxan Iesu

- (3) 3:13-4:11 Jon ka baaptaais Iesu ma Saatan ka vaxabebeu naan
- (4) 4:12-14:12 Iesu xa waan farawuk la pira Gaalili ma xat faraviraai
- (5) 14:13-17:21 Iesu xa waan la amun non farawuk ma xat faraviraai
- (6) 17:22-18:35 Iesu xa uli waan Gaalili ma xat faraviraai
- (7) 19:1-20:34 Iesu xa waan la pira Judia ma xat faraviraai
- (8) 21:1-27:66 A vaanongang iwana wik pana vaamuzazang sin Iesu ma a maatang sina
- (9) 28:1-20 A ramaraat puliang sin Iesu

A Vaatizang Pana Amun Kulmua Rapti Zin Iesu Kaarisito
(Lk 3:23-38)

¹Naari a vaatizang pana amun kulmua rapti zin Iesu Kaarisito, a natnaat sin Dewit, ma Dewit a natnaat sin Aabaraam:

²Aabaraam, naan damana Aaisaak, ma Aaisaak, naan damana Jekop, ma Jekop damana Judaa varaxai wana amun daasna.

³Judaa, naan damana Perez nandiaa Zeraa ma naanaa zin nandiaa Taamaar.

Perez naan damana Eson, ma Eson, naan damana Raam,

⁴ma Raam, naan damana Aaminaadaap, ma Aaminaadaap, naan damana Naason, ma Naason, naan damana Saalmon,

⁵ma Saalmon, naan damana Boaaz ma naanaa zin Boaaz, aizina Reaap.

Boaaz naan damana Obet ma naanaa zin Obet,
aizina Rut.
Obet naan damana Jesi,
⁶ ma Jesi naan damana a Xalxaal Dewit.

Dewit naan damana Solomon, ma naanaa zina xa
tabung maxus kalaak sin Uriaa waamua.

⁷ Solomon naan damana Reoboaam,
ma Reoboaam naan damana Aabijaa,
ma Aabijaa naan damana Aasaa,

⁸ ma Aasaa naan damana Jeosefaat,
ma Jeosefaat naan damana Joraam,
ma Joraam naan damana Uziaa,

⁹ ma Uziaa naan damana Jotaam,
ma Jotaam naan damana Aaxaaz,
ma Aaxaaz naan damana Ezekia,

¹⁰ ma Ezekia naan damana Manaase,
ma Manaase naan damana Aamon,
ma Aamon naan damana Josaaia,

¹¹ ma Josaaia naan damana Jekoniaa varaxai
wana amun daasna. La notaan angkanaan
amun Baabilon di vangarin amun Israael
ma di raagul Baabilon malasing amun top-
uran.

¹² Lamuraana amun taan angkanaan di iziar
Baabilon,

Jekoniaa naan damana Salaatiel,
ma Salaatiel naan damana Zerubaabel,

¹³ ma Zerubaabel naan damana Aabiut,
ma Aabiut naan damana Eliaakim,
ma Eliaakim naan damana Aazor,

¹⁴ ma Aazor naan damana Zaadok,

ma Zaadok naan damana Aakim,
 ma Aakim naan damana Eliut,
¹⁵ ma Eliut naan damana Eliezaa,
 ma Eliezaa naan damana Maataan,
 ma Maataan naan damana Jekop,
¹⁶ ma Jekop naan damana Iosep, labana Maaria,
 naanaa zin Iesu, Iesu angbani di vakilaan
 naan a Mesaaia.*

¹⁷ Ka zangaafu ma urulavaat a watkul di varu-
 mara zin Aabaraam ma xa wat tuaas sin De-
 wit, ma xa zangaafu ma urulavaat a watkul, di
 varumara zin Dewit ma xa wat tuaas sin amun
 Baabylon di vangarin amun Israael ma di raagul
 Baabylon, ma xa zangaafu ma urulavaat a watkul
 di varumara la raan amun Baabylon di vangarin
 amun Israael ma di raagul Baabylon ma xa wat
 tuaas a Mesaaia di luk naan.

Maaria Xa Luk Iesu
(Lk 2:1-7)

¹⁸ A vaatizang pana Iesu Kaarisito di luk naan ka
 malasing kari: Maaria, naanaa zin Iesu, di vakol
 naan kana zaxot Iosep, Singsaxai la raan nandiaa
 xawit nanga di maxus iaa, di raamin adu Maaria
 xa buxut faanong. A Laklagaai a Raabu nanga xa
 vabalos a nalik la xuna. ¹⁹ Iosep, labana Maaria,
 naan kat falos amun Lus sin Moses, singsaxai
 xawit na saxot kana vamangil Maaria lamarana

---

* **1:16** Aknaas a dorang kari adu, a rapti Nakmai xa ra kalin naan. Lamaskana Baar Xoxok amun Judaa di ra piaat Nakmai xana kling fawat naan kuna zaxot faulinang aubina zina. Aza waaling iwana adu “Kaarisito.” **1:18** Lk 1:27

aubina. Ka naxaam adu xana vataling burungin be naan.

²⁰ Singsaxai araan naan ka inaxam nanga wana azaan angkanaan, a aangelo zin a Piran ka balas lamaskana a mirifdaaiang sina ma xa vazei naan naako, “Iosep, a natnaat sin Dewit, tuaa gu maraaut pana zaxotang Maaria malasing taak sunum, panaze a nalik la xuna, a Laklagaai a Raabu nanga xa vabalos. ²¹ Ma naan kana luk a nalik tapti ma guna vakilaan aizina Iesu, wanaze naan kana zaxot faulin aubina zina ziaana amun matmalabuk taksaat sin naandi.”

²² Amun saan faakdul angkanaan ka ra balas kuna waambazovang a dorang sin a Piran, ina a profet sina xa ra piaat malasing kari, ²³ “Naagu langar, aza rakfaaxur ina xawit nanga nat milivin ta rapti, xana buxut ma xana luk a nalik tapti ma dina vakilaan naan Imaanuel.” *(Aais 7:14)* Aknaaza waaling angkanaan Imaanuel adu, “Nakmai xa iziar varaxai wana dia.”

²⁴ Lamur Iosep ka ravaangun ma xa zaxot Maaria malasing taak sina, malasing be a aangelo zin a Piran ka ra vazei naan pana. ²⁵ Singsaxai Iosep kawit na milivin Maaria xa ruaas Maaria xa luk a nalik tapti. Ma Iosep ka vakilaan naan pana Iesu.

2

Ubina Mazam Di Wat Talaas Iesu

¹ Di luk Iesu la bina laba Betliem, la pira Judia la notaan sin a xalxaal Erot. Lamur azanon ubina mazam ila non a iaas kai laak pana, di wat balas Jerusalem. ² Ma di iaari malasing kari, “Naan a

nalik faa ina di luk naan kana balas a xalxaal zin amun Judaa? Maadi raamin a watpada zina la non a iaas kai laak pana ma maadi wat kari xuna maadina lotu wana naan.”

³ Araan a xalxaal Erot ka langarin azaan angkanaan, ka inaxam farvaras ma xa maskalus, ma aubina vaakdul in Jerusalem saait di inaxam farvaras ma di maskalus. ⁴ A xalxaal Erot ka viring fatuin amun pris laba vaakdul ma amun maravas faakdul iwana amun Lus sin Moses ma xa iaari zin naandi naako, “Dina luk a Mesaaia vaa?” ⁵ Ma di xis naan malasing kari, “Dina luk naan la bina laba Betliem, la pira Judia, wanaze a profet ka ra varaar vating malasing kari,

⁶ ‘Nua Betliem, ila pira Judaa,
 nua xawit a zaxamur lawalaua naandi ubina
 laba di ratasin a lus in Judaa.*
 Avuna a rapti laba xa ratasin a lus kana tukbilak
 inaan sunum,
 naan kana xatkatong aubina zurugu, amun
 Israael,
 malasing a rapti xa rataamaai xaul wana
 amun sipsip.’” *(Maai 5:2)*

⁷ Ma a xalxaal Erot ka viring funfunin ubina mazam angkanaan, ma xa iaari zin naandi wana aze ra raan mase di ra raamin a watpada angkanaan ka balas. ⁸ Ma xa kling pizin naandi xun Betliem, ma xa vazei naandi malasing kari, “Naagu waan ma naagu wa saaleng daxe wana a nalik angkanaan. Ma araan naagu tangin naan,

---

* **2:6** Aknaaza dorang kari adu Betliem ka rauxin aiza laba lamaskana amun bina laba in Judaa.

naagu wat fazei nia xuna nia zaait gana wa lotu wana naan.”

⁹ Di langarin fanong a dorang sin a xalxaal ma di waan. Pana a zangazang sin naandi, a watpada ina naadi ra raamin la non a iaas kai laak pana, xa waamuain naandi ma xa wa iziar vaatak la non a nalik ka itate wana. ¹⁰ Naandi di nanam mase araan di raamin a watpada angkanaan. ¹¹ Di balas la vaal zin nandiaal ma di albis ma di raamin a nalik ma naanaa zina Maaria. Di zibukaak lamarana ma di lotu wana a nalik angkanaan. Naanaan di kaas amun laxa zin naandi wana amun lulugaan, ma di ralaas naan pana amun talazang kari, a goul, ma a laas ina dit faif ma ambuan iwana xa milalas mikuf, ma aza wat daanim ina xa milalas mikuf, di vakilaan a mar. ¹² Lamaskana mirifdaaiang, Nakmai xa vazei naandi adu tuua dina uli waan sin Erot. Malasing ma di uli xula bina zin naandi wana aza lan tawarak.

Iosep Ma Uru Vatina Zina Di Valaau Raal Xun Ijip

¹³ Araan di waan faanong, a aangelo zin a Piran ka balas sin Iosep lamaskana a mirifdaaiang, ma xa vazei naan naako, “Tamaraat, saxot a nalik ma naanaa zina ma naagu valaau raal xun Ijip. Naaguna iziar raal inaan ka ruaas a raan nia nanga gana vazei nua, wanaze Erot kana zaleng a nalik kuna naana zop famaata.”

¹⁴ Labung angkanaan nanga Iosep ka zuruk a nalik ma naanaa zina ma di waan taal Ijip.

¹⁵ Di iziar raal inaan ka ruaas lamuraana Erot ka maat. Azaan angkanaan ka balas ka waambazof a dorang sin a Piran ina a profet ka ra piaat

malasing kari, “Ga viring pizin luk naarugu inaan Ijip.” *(Osi 11:1)*

¹⁶ Araan Erot ka mazaam ka adu ubina mazam di vagit naan, ka boromaazik mase. Ma xa rasin a lus dikdik, adu dina zop famaata a funalik tapti vaakdul in Betliem ma amun non faasilik. A funalik a maariaas sin naandi urua ma xa wizik tuaas pana naandi ina di samura luk naandi, lalozang a raan angkanaan ubina mazam di ra vazei naan pana. ¹⁷ Malasing ma a dorang kanaan profet Jeremaiaa xa ra piaata ka balas faaratunaan malasing kari:

¹⁸ “A linga xazak di langarin la bina laba Raamaa, xa rataangis pana adi maskaluzang. Raakel xa rataangis saxot a funalik sina ma xa bain taxazak kana mada naan, panaze naandi vaakdul di maat.” *(Jer 31:15)*

Iosep Ma Uru Vatina Zina Di Uli Raal Xun Naazaret

¹⁹ Lamuraana Erot ka maat faanong, a aangelo zin a Piran ka balas sin Iosep lamaskana mirifdaaiang araan di iziar Ijip. ²⁰ Ma xa vazei naan malasing kari, “Tamaraat, saxot a nalik ma naanaa zina ma naagu uli raal xula pira Israael, wanaze ubina ina adu dina zop famaata a nalik di maat faanong.”

²¹ Ma naan ka ramaraat ma xa zaxot a nalik ma naanaa zina ma di uli raal xula pira Israael.

²² Singsaxai araan Iosep ka langarin adu Aakelaus ka xul damana Erot, malasing a xalxaal zin amun Judaa, xa maraaut pana waanang inaan. Ma lamaskana a mirifdaaiang, Nakmai xa vazei Iosep ma nandiaal di ramaraat taal inaan kula

pira Gaalili. ²³ Nandiaal di wa raagul raal la bina laba di vakilaan Naazaret. Malasing ma di waambazof a dorang sin amun profet di ra piaat malasing kari, “Dina vakilaan naan a rapti Naazaret.”

3

Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang Ka Fazei (Mk 1:1-8, Lk 3:1-18, Jn 1:19-28)

¹ Lamun taan angkanaan, Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang ka balas ma xai fazei la non bingil in Judia. ² Ma xa piaat malasing kari, “Naaguna inaxam taawuk, panaze a bikabar ila lia xa wat faasilik faanong.” ³ Jon, naan a rapti ina a profet Aaisaia xa ra dador wana naako,

“A linga xazak ka viviraai la non bingil malasing kari,
‘Naaguna nimnimanin a lan sin a Piran,
naaguna waafatok amun lan aaxana xuna zangazang.’” *(Aais 40:3)*

⁴ Jon kat falaak a marapi di giu wana a vura kaamel ma xat lagot kol a zuruna wana a let di giu wana a wina bulumagau. Ma a vanganang sina xanaan amun sixa ma a aani ilauran. ⁵ Aubina in Jerusalem ma aubina ilamun non faakdul in Judia ma aubina ilamun non faakdul lapaara daanim Jodaan di waan sina. ⁶ Di pitfiaat amun matmalabuk taksaat sin naandi, ma Jon ka baaptaais naandi la daanim Jodaan.

⁷ Singsaxai araan Jon ka raamin amala amun Faarasi ma amun Saadusi di uwat kuna xana baaptaais naandi, xa vazei naandi malasing kari, “Nim a funalik sin amun sizi di ikarat! Nis ka vazei nim kuna naaguna valaau ziaana a boromaazikang sin Nakmai ina xana balas? ⁸ Naaguna giu amun matmalabuk kuna vatanginang adu faaratunaan naagu inaxam taawuk faanong. ⁹ Tuua naagu naxaam adu xat faraxas naaguna piaat malasing kari, ‘Aabaraam, naan damana maam.’ Ga vazei nim, Nakmai xat faraxas kana xul amun faat angkari xuna dina balas amun natnaat sin Aabaraam.

¹⁰ A raamu xari xa iziar vaanong la vuna amun iaai, ma amun iaai vaakdul ina xawit nat fuain amun fnuuai daxa, dina raraai psin ma dina psin lamaskana xaiaf.

¹¹ Gai baaptaais nim pana a daanim kuna vatanginang adu faaratunaan naagu inaxam taawuk faanong, singsaxai axazak ina xana wat lamuraagu, naan ka laaup mase wana nia, ma nia xawit a rapti daxa xuna xanat faraxas gana vazaak uru su zina. Naan kana baaptaais nim pana a Laklagaai a Raabu ma wana a xaiaf.

¹² Naan ka ratoting a saawol xuna gimaan pizinang a wakpaak amun kalamona wit. Araan naa vatawaraxin fakdul vanong, kana waaturin amun kalamona wit lamaskana vaal iwana. Singsaxai a wakpaakna, naana vaif lamaskana xaiaf ina xawit nat faraxas dina zop famaaf.”

Jon Ka Baaptaais Iesu
(Mk 1:9-11, Lk 3:21-22)

¹³ Ma Iesu xa ramaraat Gaalili ma xa waan la daanim Jodaan kuna Jon kana baaptaais naan.

¹⁴ Singsaxai Jon ka saxot kana vazobuaak naan, ma xa piaat sina naako, “Ka tak adu nua guna baaptaais nia. Kunaze gu wat surugu?”

¹⁵ Singsaxai Iesu xa vazei naan naako, “Guna baaptaais be nia. Ka tak dina los iaa a lan angkanaan kuna waambazovang amun matmal-abuk faakdul xa tak Nakmai xa saxot.” Naanaan Jon ka rudaxa ma xa baaptaais Iesu.

¹⁶ Araan Jon ka baaptaais fanong Iesu, Iesu xa kasaai wat la daanim ma fazaaus mase a lia xa ralakas ma xa raamin a Laklagaai a Nakmai xa kabal wat malasing a baalus ma xa ziar wana naan. ¹⁷ Ma a linga xazak ka wat ikula la lia xa piaat malasing kari, “Naan kari Naarugu. Nia ga sasaxot naan, ma ga nanam mase wana naan.”

4

Saatan Ka Vaxabebeu Iesu
(Mk 1:12-13, Lk 4:1-13)

¹ Naanaan a Laklagaai a Raabu xa zaxot Iesu xu lamaskana a non bingil xuna Saatan kana vaxabebeu naan. ² Iesu xa ra valvaal wana a vanganang pana a raan ka zangaafu vaaralavaat ma a suk ka zangaafu vaaralavaat, malasing ma naan ka lagaai. ³ Ma Saatan, a rapti xat faaxabebeu, xa balas sina, ma xa piaat naako, “Tamon

---

3:17 Var 22:2, Saam 2:7, Aais 42:1, Mt 12:18, 17:5, Mk 1:11, Lk 9:35

4:1 Ibr 2:18, 4:15

nua Naata Nakmai, gu vazei amun faat angkari xuna dina balas a raraba.”

⁴ Ma Iesu xa xis naan naako, “Di varaar vating lamaskana a Baar Xoxok malasing kari, ‘Aubina xawit di roro wana vanganang be, xawit. Di roro wana a dorang faakdul ina xa tukbilak la nguza Nakmai.” *(Lus 8:3)*

⁵ Naanaan Saatan ka zaxot naan kun Jerusalem, a bina xoxok ma xa varur naan laaxur mase la waata vaal ila vaal xoxok. ⁶ Ma Saatan ka vazei naan malasing kari, “Tamon nua Naata Nakmai, gu fida wizik paanaburut la pira. Avuna di varaar vating lamaskana a Baar Xoxok malasing kari,

‘Nakmai xana kling amun aangelo zina xuna dina raamaai xaul wana nua,
ma dina raxut fauzaa nua laaxur wana mita naandi
xuna guna wen tuxin nua wana vaat.” *(Saam 91:11-12)*

⁷ Ma Iesu xa xis naan naako, “Di varaar vating lamaskana Baar Xoxok malasing kari, ‘Tuua gu vaxabebeu a Piran, Nakmai zunum.” *(Lus 6:16)*

⁸ Ma Saatan ka zaxot Iesu xula waatawut lapuk mase ma xa vatangin naan pana amun kaantri vaakdul ila pira angkari ma amun marmari daxiang sin naandi. ⁹ Ma xa vazei Iesu naako, “Tamon gu zibukaak ma gu lotu wana nia, gana lis amun saan faakdul angkanaan sunum.”

¹⁰ Ma Iesu xa vazei Saatan naako, “Saatan! Paan siaagu! Avuna di varaar vating lamaskana a Baar Xoxok malasing kari, ‘Gu lotu wana a Piran,

Nakmai zunum ma gu vaamuzas be xu naan.”
(*Lus 6:13*)

¹¹ Ma Saatan ka waan fataling naan ma amun aangelo di balas ma di vaxatkatong naan.

Iesu Xa Fazei La Pira Gaalili
(*Mk 1:14-15, Lk 4:14-15*)

¹² Araan Iesu xa langarin adu Jon di rasin naan la vaal a vaamaazikang, ka uli xun Gaalili. ¹³ Naan ka ramaraat fataling Naazaret ma xa wa raagul Kaapernaam. Kaapernaam ka iziar lapaara Laman Gaalili, la non pira Zebulon ma la non pira Naaftali. ¹⁴ Naan ka luaa Naazaret ma xa waan Kaapernaam kuna waambazovang a dorang sin a profet Aaisaia malasing kari,

¹⁵ “La non pira Zebulon ma la non pira Naaftali,
la lan kula laman laza rita daanim Jodaan,
a pira Gaalili zin aubina xawit amun Judaa,

¹⁶ aubina di raagul lamaskana bungsuzuk,
di raamin fanong adi maravas.

Ma naandi a bungsuzuk iwana maatang ka waramin naandi,
a maravas ka vamaravaas fanong naandi.”
(*Aais 9:1-2*)

¹⁷ La notaan angkanaan ka, Iesu xa varumara a fazeiang sina malasing kari, “Naagu inaxam taawuk, panaze a bikabar ila lia xa wat faasilik faanong.”

*Iesu Xa Tabung Firing Luk Ubina Urulavaat,
Ubina Varaviraai Zina
(Mk 1:16-20, Lk 5:1-11)*

¹⁸ Araan Iesu xa zazangas lapaara Laman Gaalili, xa raamin uru vandaas, Saaimon ina dit fakilaan saait naan pana Pita, ma daasna Endru. Nandiaa di waataas iaa la laman panaze nandiaa uru rapti iwana vaaianang. ¹⁹ Ma Iesu xa piaat sin nandiaa malasing kari, “Laawus iaa. Naagu los iaa nia ma gana viraai numaa wana a lan iwana urivang aubina.” ²⁰ Fazaaus mase di luaa iaa amun ubina iwana vaaianang sin nandiaa ma di los iaa Iesu.

²¹ Iesu xa zangas paan faamumut kaarik ma xa raamin aza ru vandaas, Jems naata Zebedi, ma daasna Jon. Di iziar iaa lamaskana a mon faraxai wana damana nandiaa Zebedi. Di iom taal amun ubina zin nandiaal. Ma Iesu xa viring nandiaa, ²² ma faabuza mase di vataling iaa a mon ma damana nandiaa, ma di los iaa Iesu.

*Iesu Xa Vira Atavura Giazang
(Lk 6:17-19)*

²³ Iesu xa waan lamun non faakdul la pira Gaalili ma xat faraviraai lamaskana amun faal a maainungang sin amun Judaa. Naan ka fazei wana a Dorang Daxa iwana a bikabar zin Nakmai ma xa vira aubina wana atavura giazang faakdul. ²⁴ A dorang pana naan ka waan farawuk sin aubina vaakdul in Siria, malasing ma di zaxot fawat aubina vaakdul di gias pana atavur amun giazang faakdul zina, ma aubina di xazanin a maazikang lapuk, ma aubina ina amun sapalaa

di ragul naandi, ma aubina dit gaga ma aubina ina di zipas ma naandi vaakdul Iesu xa vira naandi. ²⁵ Amun kulutung aubina in Gaalili ma Dekapopolis ma Jerusalem ma Judia ma ila non pira laza rita daanim Jodaan, di los naan.

5

Aubina Ina Di Zuzuruk A Daxaiang

¹ Araan Iesu xa raamin adi xulutung aubina, xa uzaa laaxur la rit aza wut, ma xa ziar. Ma ubina varaviraai zina di wat faraxulin naan. ² Ma xa varumara viraaiang naandi naako,

³ “Aubina ina di raamin fakilaan adu di gof pana amun matmalabuk Nakmai xai sasaxot, naan ka lis a daxaiang sin naandi, wanaze a bikabar ila lia aaxan naandi.

⁴ Aubina ina di rataangis pana maskaluzang, Nakmai xa lis a daxaiang sin naandi, wanaze naan kana mada naandi.

⁵ Aubina ina dit mainof ma dit famumut naandi, Nakmai xa lis a daxaiang sin naandi, wanaze naan kana lis a pira vaakdul angkari zin naandi.

⁶ Aubina ina dit lagaai ma dit maaru zaxotang amun matmalabuk ka tak, Nakmai xa lis a daxaiang sin naandi, wanaze mur dina maazur.

⁷ Aubina ina dit faramaaluf, Nakmai xa lis a daxaiang sin naandi, wanaze naan kana maluf naandi.

- ⁸ Aubina ina ainaxamang sin naandi xa ninis,
Nakmai xa lis a daxaiang sin naandi,
wanaze dina raamin Nakmai.
- ⁹ Aubina ina dit fabalos a luaai, Nakmai xa lis a
daxaiang sin naandi,
wanaze naan kana vakilaan naandi a funalik
sina.
- ¹⁰ Aubina ina dit fazaak a maazikang saxotang
amun matmalabuk ka tak, Nakmai xa lis a
daxaiang sin naandi,
wanaze a bikabar ila lia aaxan naandi.

¹¹ Araan aubina di piaat faraksaat nim, ma di
vamazik nim, ma di piaat a dorang taksaat pana
nim ina xawit na vaaratunaan, panaze naagui los
nia, Nakmai xa lis a daxaiang sinim. ¹² Naaguna
dokdok ma naaguna nanam, panaze a wulwu-
lang sinim ikula la lia xa laba marazaat, malasing
saait amun profet ina di iziar waamua wana nim,
aubina dit famazik naandi.”

A Rasmexas Ma A Maravas
(Mk 9:50, Lk 14:34-35)

¹³ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Nim naagu
malasing a rasmexas sin aubina ila pira angkari.
Singsaxai tamon a rasmexas kana wen tauxin a
miaana, dina giu malasing faa xuna xana rauxin
kaarik a miaana? Kawit kaarik na daxa wana dina
giu tazaar pana. Ka daxa be xuna dina xailungin
pizin ma aubina dina was paramin.

¹⁴ Nim naagu malasing a maravas ila pira
angkari. A bina laba xa iziar la waatawut kawit

nat faraxas kana izi vunfun. ¹⁵ Aubina xawit dit failaap a laam ma di ratasin lawaana baakit. Kawit. Di ratasin fatok nanga la kin siziarang iwana, ma xai lis a maravas sin aubina vaakdul lamaskana vaal. ¹⁶ Malasing saait bani, naaguna vatangin a maravas sinim lamarana aubina, xuna dina raamin amun gigiuang daxa zinim ma dina wisfalik Damana nim ina xa iziar ikula laaxur la lia.”

Iesu Xa Balas Kuna Waambazovang Amun Lus Sin Moses

¹⁷ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Tuua naagu naxaam adu nia ga wat kuna zuruk pizinang amun Lus sin Moses faraxai wana dorang sin amun profet. Kawit. Ga wat kuna waambazovang naandi. ¹⁸ Ga vazei varatunaan nim, ka ruaas a lia ma a pira angkari dina malik iaa, xawit ta nan fararang mumut, ma xawit ta nan sina xizong di xalaar xana malik pana amun Lus sin Moses. Amun dorang kanaan kana iziar nanga malasing kanaan ka ruaas amun saan faakdul di waambazof. ¹⁹ Tamon axazak ka laxau ta nan lus mumut iwana amun lus faakdul angkari, ma xat firaai aubina adu naandi dina valos a matmalabuk angkanaan sina, Nakmai xana vakilaan naan adu naan ka mumut mase la bikabar ila lia. Sing saxai axazak kat falos fakdul naandi ma xat firaai aubina wana amun lus angkari, Nakmai xana vakilaan naan adu naan ka laaup la bikabar ila lia. ²⁰ Avuna ga vazei nim, tamon amun matmalabuk ka tak sinim, kawit na laaup pana amun matmalabuk ka tak sin amun Faarasi ma

zin amun maravas iwana amun Lus sin Moses, naaguna wen libis mase la bikabar ila lia.”

*A Matmalabuk Iwana Vaamadaiang
(Lk 12:57-59)*

²¹ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Naagu ra langarin fanong adu amun kulmua zin dia mu-mua di zuruk a dorang malasing kari, ‘Tuua ra zop famaatang taxazak. Nis nanga xa zop famaatang axazak, kana rur wana aikilizang.’ (Zax 20:13, Lus 5:17)

²² Singsaxai ga vazei nim adu nis ka mangaring taatum sina lamaskana Kaarisito, naan kana rur wana aikilizang. Ma nis nanga xa piaat faraksaat taatum sina, xana rur wana aikilizang lamarana amun paamua laba. Singsaxai nis nanga xa piaat naako, ‘Gu rabanat,’ naan kat faraxas kana waan pana a bina iwana adi xaiaf kawit nai maat.

²³ Malasing ma tamon gu zuruk a talazang sunum kuna ralaazang Nakmai xula aalta, ma gu naxaam luk azaan taksaat gu ra giu wana taatum sunum ma a maravanang kanaan ka iziar nanga, ²⁴ gu luaa xalaak a talazang sunum inaan lapaara aalta, ma gu waan sin taatum sunum ma gu vaamada varaxai wana naan ma mur gu uli ma gu lis a talazang sunum sin Nakmai.

²⁵ Araan axazak ka rasin nua wana aikilizang, gu waafatok fazaus a dorang faraxai wana naan, naapalaau tamon naagu zazangas iaa nanga la lan, paamua wana gu rur lamarana a rapti xai kilis. Taulaan kana lis nua la mit a rapti xai kilis ma a rapti xai kilis kana lis nua la mita ubina dauran ma naandi dina valbis nua la vaal a vaamaazikang. ²⁶ Ga vazei varatunaan nua, guna

wen tukbilak ka ruaas guna wul vaktul amun kaakaai angkanaan.”

A Matmalabuk Iwana Milivinang A Ravin Tawarak O A Rapti Rawarak

²⁷ Iesu xa piaat kaarik naako, “Naagu langarin fanong di piaat malasing kari, ‘Tuua naagu giu a matmalabuk taksaat iwana milivinang a ravin tawarak o a rapti rawarak.’ (Zax 20:14)

²⁸ Singsaxai ga vazei nim, tamon a rapti xa raamin a ravin ma a inaxamang sina xa raksaat saxot naan, naan ka giu vanong a matmalabuk taksaat iwana milivinang a ravin tawarak faraxai wana a ravin angkanaan la inaxamang sina.

²⁹ Tamon a xalimaraam la mit sazaxa xat faxalx-aal nua xuna zuiang pana matmalabuk taksaat, bilok pizin ma gu psin. Ka daxa tamon ta non ila winum kana malik, kuna dina wen pizin faktul a winum lamaskana a bina iwana adi xaiaf ina xawit nai maat. ³⁰ Ma tamon a mit sazaxa zunum kat faxalxaal nua xuna zuiang pana matmalabuk taksaat, kip pizin ma gu psin. Ka daxa tamon ta non ila winum kana malik, kuna dina wen pizin faktul a winum lamaskana a bina iwana adi xaiaf kawit nai maat.”

Iesu Xa Wisbuaak A Matmalabuk Iwana Kipang A Maxuzang

(Mt 19:9, Mk 10:11-12, Lk 16:18)

³¹ Iesu xa piaat kaarik naako, “Mumua di ra piaat malasing kari, ‘Axazak ka kip a maxuzang sin nandiaa taak sina, naan kana lis a waambaar

iwana kipang a maxuzang sin taak sina.’ (Lus 24:1)

³² Sing saxai ga vazei nim, a rapti xa kip a maxuzang sin nandiaa taak sina araan taak sina xawit na giu a matmalabuk iwana milivinang a rapti rawarak, naan ka vaxalxaal taak sina xuna giuang a matmalabuk taksaat iwana milivinang a rapti rawarak, araan naan ka maxus kaarik. Ma a rapti ina xa maxus sina, naan saait ka giu a matmalabuk taksaat angkanaan.”

Iesu Xa Dador Wana Matmalabuk Iwana Xalxalang

³³ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Naagu langarin fanong di ra vazei aubina mumua malas-ing kari, ‘Tuua ra kipang a xalxalang sunum, singsaxai gu waambazof a xalxalang sunum sin a Piran.’ ³⁴ Sing saxai ga vazei nim, tuua ra xalxalang pana tazaar. Tuua naagu xalxal wana a lia, wanaze a lia xari akin izi xalxaalang sin Nakmai. ³⁵ Ma tuua ra xalxalang pana a pira angkari, wanaze a pira angkari akin faiavuzang uru xaaka Nakmai. Ma tuua zaait ta xalxalang pana Jerusalem, panaze Jerusalem kari a bina laba zin a Xalxaal Laba. ³⁶ Ma tuua ra xalxalang pana a waarum, panaze xawit nat faraxas guna giu vabalos ta vur la waarum kana xufkuf o xana maxit. ³⁷ Naagu rudaxa be o naagu piaat kawit. Ma aze ra dorang kaarik naagu piaat fauzaa, xa wat sin a rapti raksaat.”

5:32 Mt 19:9, Mk 10:11-12, Lk 16:18, 1Kor 7:10-11   **5:33** Liv 19:12, Vaak 30:2, Lus 23:21   **5:34** Jms 5:12, Aais 66:1, Mt 23:22

5:35 Aais 66:1, Saam 48:2

*Tuaa Ra Xizang A Matmalabuk Taksaat Pana
Matmalabuk Taksaat
(Lk 6:29-30)*

³⁸ Iesu xa piaat kaarik naako, “Naagu langarin fanong di piaat malasing kari, “Tamon axazak ka vamarawif a xalimarana aza xazak tawarak, dina vamarawif saait a xalimarana. Ma tamon axazak ka tukbuaak alvana aza xazak tawarak, dina tukbuaak saait alvana.” *(Zax 21:24)*

³⁹ Singsaxai ga vazei nim, tuaa naagu xis faulin a matmalabuk taksaat angkanaan axazak ka giu wana nim. Tamon axazak ka rabaaf a paarum la mit sazaxa, gu rutaawuk kuna xana rabaaf saait aza paarum la mit kais. ⁴⁰ Ma tamon axazak ka saxot kana rasin nua wana aikilizang kuna xana zuruk a marapi zunum i laaxur, gu lis saait a marapi baraaf sunum sina. ⁴¹ Ma tamon axazak ka vangarin nua xuna fazakang ku naan pana a kilomita azaxai, gu fazak ku naan pana a kilomita urua. ⁴² Tamon axazak ka maainung nua wana tazaar, gu lis sina. Ma tamon axazak ka maainung tazaar ma mur naana lis faulin, tuaa gu piaat kawit.”

*Naaguna Sasaxot Amun Purua Zinim
(Lk 6:27-28,32-36)*

⁴³ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Naagu langarin fanong di piaat malasing kari, ‘Guna sasaxot a waliaanum ma guna maska raksaat pana a purua zunum.’ ⁴⁴ Singsaxai gana vazei nim, naaguna sasaxot aubina ina di purua wana nim ma naagu maainung sin Nakmai wana naandi ina di vamazik nim, ⁴⁵ kuna naaguna balas a funalik sin Damana nim la lia. Avuna naan kat fabalos

a iaas sina xuna wilakang pana aubina raksaat ma aubina daxa, ma xai lis fawat a daavur xai zu laaxur wana aubina di tak ma aubina ina xawit di tak.

⁴⁶ Tamon naagui sasaxot be naandi ina di sasaxot nim, aze ra wulwulang naaguna zuruk? A wat matmalabuk angkanaan aubina iwana zurukang a taakis saait di gigi. ⁴⁷ Ma tamon naagui ruzuaai be amun daaza nim, naagu rawarak pana azanon malasing faa? Aubina zaait ina xawit di rexaazin Nakmai di gigi malasing kanaan. ⁴⁸ Malasing ma nim naaguna gigi amun matmalabuk ka tak faakdul malasing Damana nim la lia, naan ka tak faakdul.”

6

Iesu Xa Dador Wana Matmalabuk Iwana Ralaazang Aubina Di Izi Gogof

¹ Iesu xa piaat kaarik naako, “Naagu naknakaai! Tuaa naagu giu amun matmalabuk daxa be lamarana aubina xuna dina raamin nim. Tamon naagu giu malasing kanaan, Damana nim la lia xana wen lis ta wulwulang sinim.

² Malasing ma, araan naagu ralaas aubina di izi gogof, tuaa naagu vamaravaas labirua wana bina, malasing axazak ka wif a raavuru xuna aubina dina raamaai ma dina raamin a matmalabuk daxa zinim. Aubina ina xawit dit falos amun dorang sin naandi di gigi malasing kanaan la vaal a maainungang ma lamun rita lan kuna aubina dina raamin amun matmalabuk sin naandi ma

dina varanop pana naandi. Ga piaat faratunaan, di zuruk fanong a wulwulang faakdul zin naandi.

³ Malasing ma araan naagu ralaas axazak ka izi gogof, tuaa a mit kais sinim kana rexaazin aze a mit sazaxa zinim ka giu, ⁴ xuna a talazang sinim kana vunfun be. Ma Damana nim singbe, ina xa rataamin aze naagu gigiun vunfunin, naan kana lis a wulwulang sinim.”

Iesu Xa Dador Wana Matmalabuk Iwana Maainungang

(Lk 11:2-4)

⁵ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Ma araan naagu maainung, tuaa naagu malasing aubina ina xawit dit falos a dorang sin naandi, wanaze di sasaxot adu dina irur ma dinat maainung lamun faal a maainungang ma lamun rita lan kuna aubina dina raamin naandi. Ga vazei varatunaan nim, naandi di zuruk fanong a wulwulang faakdul zin naandi. ⁶ Singsaxai araan gu maainung, gu albis la rumaaf sunum ma gu baraat kol a mara ma gu maainung sin Damaam ina xawit nat faraxas dina raamin naan. Damaam singbe, ina xa rataamin aze gu gigiun ma xawit nat faraxas azanon dina raamin, kana lis a wulwulang sunum. ⁷ Ma araan naagu maainung, tuaa naagu piaat a dorang ka varas kawit ta vuvuna, malasing aubina di wetexaazin Nakmai. Dit naxaam adu amun nakmai zin naandi dina langarin naandi avuna wana amun dorang ka varas naadi ipiaat.

⁸ Malasing ma tuaa naagu malasing naandi, wanaze Damana nim ka rexaas faanong pana

aze razaan naagu izi gogof pana, waamua wana naagu maainung naan.

⁹ Malasing ma naaguna maainung malasing kari,

‘Damana maam la lia,
aubina dina vaxoxok aizinum,

¹⁰ maadi saxot adu a bikabar zunum kana balas.

Gu waambazof ainaxamang

ma sasaxotang sunum iriat la pira angkari
malasing saait ikula la lia.

¹¹ Talaas maam pana vanganang ku taning.

¹² Naxaam pizin amun matmalabuk taksaat
simaam,

malasing maam saait maadi naxaam pizin
amun matmalabuk taksaat sin naandi ina
di ra giu wana maam.

¹³ Ma xana daxa tamon guna wen luaa maam ku
lamaskana vaaxabebeuang,

singsaxai gu zaxot faulin maam siaana rapti
raksaat.’

¹⁴ Tamon naagu naxaam pizin amun matmal-
abuk taksaat ina aubina di ra giu wana nim,
Damana nim la lia zaait kana naxaam pizin amun
matmalabuk taksaat sinim. ¹⁵ Singsaxai tamon
kawit naagu naxaam pizin amun matmalabuk
taksaat sin naandi, Damana nim saait kana wen
naxaam pizin amun matmalabuk taksaat sinim.”

*Iesu Xa Dador Wana Matmalabuk Iwana Val-
vaalang Pana Vanganang*

¹⁶ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Araan naagu valvaal wana vanganang, tuaa naagu vatangin lamarana nim, malasing aubina ina xawit dit falos a dorang sin naandi. Naandi di iplaas a marana naandi xa raamaai maaluf kuna vatanginang sin aubina adu naandi di valvaal wana vanganang. Ga vazei varatunaan nim, naandi di zuruk fanong a wulwulang faakdul zin naandi. ¹⁷ Araan naagu valvaal wana vanganang, naagu zuksuk mara ma naagu rasin a wel la waata nim, ¹⁸ kuna aubina xawit nat faraxas dina rexaas adu naagu valvaal wana vanganang, singsaxai Damana nim singbe, ina xawit nat faraxas dina raamin naan, kana raamin nim. Ma Damana nim, ina xa rataamin aze naagu gigiu ma xawit nat faraxas azanon dina raamin, naan kana lis a wulwulang sinim.”

*Amun Lulugaan Daxa Ikula La Lia
(Lk 12:33-34)*

¹⁹ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Tuua naagu gonin tasin amun lulugaan daxa aaxa nim nanga iriat la pira angkari, ina amun kokaros dina saxa wana ma a ros kana vanong psin ma amun finaau dina albis ma dina vinau. ²⁰ Singsaxai naagu gonin tasin amun lulugaan daxa aaxa nim nanga ikula la lia, ina amun kokaros dina wen saxa wana ma a ros kana wen fanong pizin ma amun finaau dina wen libis ma dina vinau. ²¹ Avuna aze ra non amun lulugaan sunum ka iziar wana, ainaxamang sunum saait ka iziar inaan.”

A Maravas Ila Winpin
(Lk 11:34-36)

²² Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Amun marana dia xari xa malasing a maravas ila wina dia. Tamon uru maraam di daxa iaa, a winum faakdul xana bas pana maravas. ²³ Singsaxai tamon uru maraam di raksaat iaa, a winum faakdul xana bas pana bungsuzuk. Ma tamon a maskaam ka bungsuzuk be, a bungsuzuk angkanaan kana suk baangut.

²⁴ Kawit taxazak kat faraxas kana vaamuzas aaxan a mono urua. Naan kana maska raksaat pana axazak ma xana sasaxot aza xazak. Ma xana vaaratunaan be wana azaxai ma xana wiaal axazak. Kawit nat faraxas naaguna iaana kilaa- iang sin Nakmai varaxai wana naaguna sasaxot famarazaat saait a kaakaai.”

Tuaa Ra Inaxam Farvarazang
(Lk 12:22-31)

²⁵ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Malasing ma ga vazei nim, tuaa naagu inaxam farvaras pana roroiang sinim o wana aze naaguna iaan o aze naaguna imin o wana a wina nim adu aze naaguna valaak. A roroiang sinim azaan laba wana a vanganang, ma a wina nim azaan laba wana amun marapi. ²⁶ Naagu raamin amun maani laaxur la ambara, naandi xawit dit faazu ma xawit dit laflaaf a vanganang ma xawit dit sirin turin a vanganang kula vaal a vanganang. Singsaxai Damana nim la lia xat favangaan naandi. Nim nanga naagu rexaas adu nim naagu laaup marazaat pana amun maani.

²⁷ Kawit nat faraxas tazaxai zinim kana vadumduma xaarik nanga ta aaua azaxai wana a roroiang sina, araan ka inaxam farvaras pana a roroiang sina.

²⁸ Ma xunaze naagu inaxam farvaras pana marapi? Naagu raamin amun iaai di rauxin amun purpur daxa, di mitai bok lauran. Kawit dit faamuzas ma xawit dit saba amun marapi aaxa naandi nanga. ²⁹ Ga vazei nim, amun mamauzang sin a xalxal Solomon ka marmari daxa marazaat mase, singsaxai nanga a marmari daxaiang sin amun purpur angkari xa waramin sina. ³⁰ Nakmai xa vamamaus amun lauran pana amun purpur daxa, ina taning be di rasin a purpur ma lamaf di vaif lamaskana a xaiaf. Tamon naan ka giu malasing kanaan pana amun lauran, malasing faa, xana wen famamaus saait nim? Ainaxam paazaaiang sinim ka xalxalif. ³¹ Malasing ma tuua naagu inaxam farvaras ma naagu piaat malasing kari, 'Maadina iaan aze?', o 'Maadina imin aze?', o 'Maadina valaak aze?' ³² Aubina ina xawit di inaxam paazaai wana Nakmai, di inaxam farvaras pana zalenggang amun saan angkanaan, singsaxai Damana nim ikula la lia, xa rexaas faanong adu naagu izi gogof pana amun saan angkanaan. ³³ Singsaxai azaan laba mase nim naaguna tabung giu xa malasing kari, naaguna zaleng kalaak amun matmalabuk ila bikabar zin Nakmai varaxai wana amun matmalabuk ka tak sina, ma amun saan faakdul angbani, naana lis saait sinim.

³⁴ Malasing ma tuua naagu inaxam farvaras

pana lamaf. A raan lamaf kana inaxam farvaras pana naan nanga. Ma amun taan saksaxai xa rauxin amun maravanang sina nanga.”

7

Tuaa Naagu Klis Aubina Rawarak (Lk 6:37-38,41-42)

¹ Iesu xa piaat kaarik naako, “Tuaa naagu klis a matmalabuk sin azanon tawarak, taulaan Nakmai xana klis nim. ² Avuna aze ra lan naagu klis azanon pana, naan a lan angbani Nakmai xana klis faulin nim pana. Ma aze ra xarxarangang iwana ikilizang naagu giu wana azanon, Nakmai xana klis nim pana xarxarang angkanaan.

³ Kunaze gu raamaai be wana a nan bes ka iziar lamarana daazum ma xawit gu naxaam a vang palaang laba xa iziar la maraam? ⁴ Araan ka rauxin a vang palaang la maraam, kunaze gu piaat sin daazum malasing kari, ‘Laawus gana waapizin a bes la maraam’? ⁵ Nua a rapti xawit gut falos a dorang sunum, paamua xalaak guna waapizin a vang palaang la maraam ma araan gu raamaai daxa laxo, guna waapizin a nan bes lamarana daazum.

⁶ Tuaa naagu lis amun saan ka xoxok sin amun piu, taulaan amun piu dina rutaawuk ma dina xaraat faraksaat nim. Ma tuaa naagu psin amun kuxut daxa zinim ina di giu wana amun katura zaang sin amun bari, taulaan amun bari dina was kixip pana xaaka naandi.”

*Naagu Maainung Ma Naagu Saaleng Ma Naagu
Pidik
(Lk 11:9-13)*

⁷ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Naagu maainung Nakmai ma naan kana lis sinim. Naagu saaleng ma naaguna tangin. Naagu pidik ma a mara xana ralakas pana nim. ⁸ Avuna aubina vaakdul ina dit maainung, naan kana lis aze razaan naadit maainung pana, ma nis kai saaleng, kana tangin aze razaan naa zazaleng, ma nis kai pidik, a mara xana ralakas pana naan.

⁹ Ma nis sinim, tamon naatna xa maainung naan pana raraba, xana lis a vaat sina? ¹⁰ O tamon ka maainung pana ian, kana lis a zizi raksaat sina? Kawit. ¹¹ Naapalaau nim naagu gigiu amun matmalabuk taksaat ka varas, naagu rexaas pana lizang amun talazang daxa zin a funalik sinim. Faaratunaan mase, Damana nim ikula la lia xana lis amun talazang daxa zin aubina dit maainung sina.

¹² Malasing ma wana amun matmalabuk faakdul naagu saxot aubina dina giu wana nim, naan amun matmalabuk angbani naaguna giu wana naandi. Awat matmalabuk angkanaan, naan aknaas amun Lus sin Moses ma amun dorang sin amun profet.”

Naaguna Albis Pana A Marana Mara Mumut

¹³ Iesu xa piaat kaarik naako, “Naaguna albis lamarana mara mumut. Avuna a marana mara xula milung tapal xa lapuk ma a lan ka waan pana, xa ralakas ma amala aubina di albis pana.

¹⁴ Singsaxai a marana mara xa waan pana a ro-roiang ka mumut marazaat, ma a lan ka waan pana aubina xawit faras be di tangin.”

*Naaguna Naknakaai Wana Amun Profet Faagit
(Lk 6:43-44)*

¹⁵ Iesu xa piaat kaarik naako, “Naaguna naknakaai wana amun profet faagit. Dina babof mara adu naandi di malasing nim. Naandi dina malasing amun sipsip lawalau amun sipsip. Singsaxai wana ainaxamang sin naandi di saxot dina vanong pizin nim malasing amun piu wungpung ina di ikarat. ¹⁶ Naaguna raamin fakilaan naandi wana fnuaai a naandi. Aubina xawit di mos amun fnuaai a waain pana amun iaarus koxot. Ma xawit saait di mos amun fnuaai iwana fik pana amun iaai masang. Kawit.

¹⁷ Malasing saait bani wana amun iaai daxa, dit fuain amun fnuaai daxa, singsaxai amun iaai raksaat dit fuain amun fnuaai raksaat. ¹⁸ A iaai daxa xawit nat faraxas kana vuain a fnuaai iwana a iaai raksaat ma a iaai raksaat kawit nat faraxas kana vuain a fnuaai iwana a iaai daxa. Kawit. ¹⁹ Amun iaai vaakdul ina xawit dit fuain a fnuaai daxa, dina raraai psin naandi ma dina psin lamaskana xaiaf. ²⁰ Ka malasing saait kanaan pana amun profet faagit, naaguna raamin fakilaan naandi wana amun fnuaai iwana vaamuzazang sin naandi.

²¹ Kawit aubina vaakdul ina dit fakilaan nia, ‘Piran, Piran,’ dina albis la bikabar ila lia. Kawit. Singsaxai naandi be ina dit falos a sasaxotang ma ainaxamang sin Maagu ikula la lia, naandi

dina albis la bikabar. ²² La raan iwana aikilizang, amala dina piaat surugu malasing kari, ‘Piran, Piran, pana aizinum maadi dador profet, ma wana aizinum maadi mof pizin amun sapalaau, ma wana aizinum maadi giu amun faamuzazang ka banglala.’ ²³ Singsaxai gana vazei be naandi malasing kari, ‘Ga wetexaazin nim. Nim aubina raksaat! Naagu waan siaagu!’”

*Uru Rapti Iwana Gigu Vaalang
(Lk 6:47-49)*

²⁴ Iesu xa piaat kaarik naako, “Malasing ma aubina vaakdul dit langarin a dorang surugu ma naadit falos, di malasing a rapti mazam ina xa giu a vaal zina laaxur wana vaat siar. ²⁵ Araan a daavur xa uzan, ma a daanim ka ulim ma a maaliu xa taaif dikdik ma xa valvalingin a vaal angkanaan, kawit mase na zu, wanaze xa irur laaxur wana vaat siar.

²⁶ Singsaxai aubina vaakdul dit langarin a dorang surugu ma xawit dit falos, di malasing a rabanat ina xa giu a vaal zina laaxur wana xon. ²⁷ Araan a daavur xa uzan ma a daanim ka ulim ma a maaliu xa taaif dikdik ma xa valvalingin a vaal angkanaan, a vaal xa rambara ma a lingna xa pau lapuk mase.”

²⁸ Araan Iesu xa piaat fanong amun saan angkanaan, amala aubina inaan di banglala wana varaviraaiang sina, ²⁹ wanaze xa varaviraai malasing a rapti ina Nakmai nanga xa lis a burburaaiang sina. Kawit na varaviraai malasing

amun maravas iwana amun Lus sin Moses dit faraviraai.

8

Iesu Xa Vira A Rapti Xa Rauxin A Tapak

(Mk 1:40-44, Lk 5:12-14)

¹ Araan Iesu xa kabal wat paanaburut la rita wut, amun kulutung aubina di los naan. ² Ma aza rapti xa rauxin a giazang tapak ka wat sibukaak lamarana Iesu ma xa piaat naako, “Piran, tamon gu saxot, gu vira nia xuna gana ninis lamarana Nakmai.”*

³ Ma Iesu xa vatok a mitna ma xa xaaf a wina rapti ma xa piaat naako, “Ga saxot! Gu ninis!” Fazaaus mase a tapak la wina rapti xa vaanong, ma a wina xa ninis. ⁴ Ma Iesu xa piaat sina naako, “Gu langar! Tuua gu vazei taxazak pana aze rasaan ka balas sunum. Singsaxai gu waan ma gu vatangin a winum sin a pris, ma gu lis a talazang sin Nakmai malasing ina Moses ka ra piaat lamaskana Baar Xoxok, kuna aubina vaakdul dina rexaas adu a giazang sunum ka vaanong.”

Ainaxam Paazaaiang Sin A Waamua Zin Ubina Dauran

(Lk 7:1-10)

⁵ Ma araan Iesu xa albis la bina Kaapernaum, a waamua zin azangaafu varazuai ubina dauran in Rom ka wat ma xa iaari zin Iesu xuna vawaalang naan. ⁶ Ma xa piaat malasing kari, “Piran, a iaana kilaaiang surugu xa itate gigias la vaal, a wina

---

* **8:2** Amun Judaa di piaat a rapti xa rauxin a tapak, naan ka mitikaai ma xawit nat faraxas kana zangas lawalau aubina. Liv 13 ma 14. **8:4** Liv 14:1-32

xa maat pop saxai ma xa xazanin adi maazikang lapuk.”

⁷ Ma Iesu xa xis naan malasing kari, “Gana wa vira naan.”

⁸ Singsaxai a waamua zin ubina dauran ka xis naan naako, “Piran, nia xawit a rapti daxa xuna guna albis la vaal zurugu. Singsaxai gu piaat be ma Nakmai xana vira naan. ⁹ Avuna nia zaait ga iziar lawaana burburaiiang sin amun paamua zurugu, ma azanon ubina dauran di iziar lawaana burburaiiang surugu. Ma araan ga piaat sin azaxai angkari, ‘Paan,’ naan ka waan. Ma araan ga piaat sin axazak angkanaan, ‘Laawus,’ naan ka wat. Ma araan ga piaat sin a iaana kilaiiang surugu malasing kari, ‘Gu giu azaan angkari,’ naa giu.”

¹⁰ Araan Iesu xa langarin a dorang kanaan, ka raknar ma xa vazei aubina ina di los naan naako, “Ga vazei varatunaan nim, kawit nanga ga tangin taxazak in Israael, ainaxam paazaaiiang sina xa laba malasing kari. ¹¹ Ga vazei nim adu aubina xa varas dina ramaraat fataling amun bina di iziar la non a iaas kai laak pana ma la non a iaas kai si wana, ma dina wat iziar wana flangan laba ma dina vangan faraxai wana Aabaraam, ma Aaisaak ma Jekop lamaskana bikabar ila lia. ¹² Azanon Judaa di naxaam adu dina albis la bikabar angkanaan, singsaxai Nakmai xana psin fatukbilok naandi xula non bungszuk, a non ina di rataangis ma dit karaat alvana naandi.”

¹³ Naanaan Iesu xa vazei a waamua zin ubina dauran malasing kari, “Paan kabe, azaan kana

balas malasing gu inaxam paazaai wana.” Ma la notaan angkanaan nanga a giazang ka vataling a iaana kilaaiang sina.

Iesu Xa Vira Amala Aubina
(Mk 1:29-34, Lk 4:38-41)

¹⁴ Araan Iesu xa albis la vaal zin Pita, xa raamin nimuna Pita xa win lagaf ma xa itate la wina iban.

¹⁵ Iesu xa xaaf a mitna ma a giazang ka vaanong pana naan, ma xa ramaraat ma xa nimmimanin a vanganang aaxan Iesu.

¹⁶ Languzaraaf angkanaan, di wat sin Iesu ma di zaxot fawat amala aubina ina amun sapalaau di ragul naandi. Ma Iesu xa mof pizin amun sapalaau wana dorang sina be ma di tukbilak siaana aubina angkanaan, ma xa vira naandi vaakdul ina di gias. ¹⁷ Azaan angkanaan ka balas ka waambazof a dorang sin Nakmai ina a profet Aaisaia xa ra piaat naako,

“Naan nanga xa vazaak pizin amun maazikang sin dia,

ma xa zuruk pizin amun giazang sin dia.”

(Aais 53:4)

Aubina Ina Di Saxot Dina Los Iesu
(Lk 9:57-60)

¹⁸ Araan Iesu xa raamin adi mala aubina di irur varaxulin naan, ka vazei ubina varaviraai zina adu dina kas buak kulaza non rita laman. ¹⁹ Ma aza maravas iwana amun Lus sin Moses ka wat sina ma xa vazei naan naako, “Maravas, gana los nua xu lamun non faakdul gu waan pana.”

²⁰ Ma Iesu xa xis naan malasing kari, “Amun piu wungpung di rauxin amun luk lamaskana

pira, ma amun maani di rauxin amun nu zin naandi. Sing saxai Naata Rapti xawit ta non kuna vatateiang a waatna ma xana ziaavus lamaskana.”

²¹ Ma aza rapti varaviraai xa piaat sina naako, “Piran, luaa xalaak nia wana notaan mumut kuna gana wa xavin maamaa zurugu.”

²² Sing saxai Iesu xa piaat sina malasing kari, “Los nia, ma luaa aubina di maat, dina xavin a maat sin naandi.”

Iesu Xa Wisbuaak A Maaliu Ma A Rof
(Mk 4:36-41, Lk 8:22-25)

²³ Naanaan Iesu xa xawas pana a mon ma ubina varaviraai zina di waan faraxai wana naan.

²⁴ Fazaaus mase adi maaliu xa ramaraat la laman ma a rof ka rambur wana a mon. Sing saxai Iesu xai milaaif. ²⁵ Ubina varaviraai di waan ma di wangun naan, di piaat malasing kari, “Piran! Fawaal dia! Dia dina samura xanak!”

²⁶ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Kunaze naagu maraaut? Ainaxam paazaaiang sinim ka xalx-aalif.” Ka ramaraat ma xa vadawaar a maaliu varaxai wana rof ma a laman ka malaai.

²⁷ Naandi di banglala mase ma di piaat malasing kari, “Aze rawat tapti mase xari? A maaliu ma a rof di langar iaa zaait sina!”

Iesu Xa Mof Pizin Amun Sapalaau Ziaana Aza Ru Rapti

(Mk 5:1-17, Lk 8:26-37)

²⁸ Araan Iesu xa wat balas laza rita Laman Gaalili, la non pira zin aubina in Gaadaraa, aza ru rapti ina amun sapalaau di ragul nandiaa, di tukbilak iaa lamun baaul a maat ma di vasuin iaa naan. Nandiaa di rabanat iaa mase, malasing ma

xawit taxazak kai lu la lan angkanaan. ²⁹ Ma di vi-raai iaa malasing kari, “Naata Nakmai, aze rasaan gu saxot guna giu wana nimaa? Malasing faa, gu wat kari xuna vamazikang nimaa? Singsaxai a raan Nakmai xa ra kalin kuna vamazikang nimaa xawit nanga na balas.”

³⁰ Adi lemlem bari di isuar lawalaaau vaamumut pana naandi. ³¹ Ma amun sapalaaau angkanaan di maainung Iesu malasing kari, “Tamon gu mof pizin maam, guna kling maam ku lamaskana adi lemlem bari angkapaa.”

³² Ma Iesu xa vazei naandi naako, “Naagu waan!” Ma amun sapalaaau angkanaan di tukbilak ma di albis lamaskana amun bari. Ma adi lemlem bari vaakdul angbani di zazarai wizik lalos a rita wut ina xa ru vaatak, ma di zu lamaskana laman ma di xanak ma naandi vaakdul di maat. ³³ Ma aubina ina dit katkatong amun bari, di valaaau. Di waan la bina ma di kus sin aubina wana aze rasaan ka balas ma di kus saait pana aze xa balas sin uru rapti ina amun sapalaaau di ragul nandiaa. ³⁴ Ma aubina vaakdul ila bina laba angkanaan di waan kuna raaminang Iesu. Ma araan di raamin naan, di iaari zina xuna xana waan fataling a non pira zin naandi.

9

Iesu Xa Vira A Zipas (Mk 2:1-12, Lk 5:17-26)

¹ Iesu xa xawas pana a mon ma xa kas buak kulaza rita laman ma xa balas la bina zina vaatak. ² Ma azanon ubina di vazaak aza zipas pana a iban xa waan sina. Araan Iesu xa raamin ainaxam paazaaiang sin naandi, xa piaat sin a zipas naako,

“Naarugu, gu dikdik, ga naxaam pizin fanong amun matmalabuk taksaat sunum.”

³ Azanon maravas iwana amun Lus sin Moses di langarin a dorang kanaan ma di piaat lawalaua naandi nanga malasing kari, “A rapti angkanaan ka lingpuak, ka dador malasing adu naan Nakmai.”

⁴ Iesu xa rexaazin ainaxamang sin naandi ma xa piaat naako, “Kunaze naagu rauxin awat in-axamang taksaat lamaskana nim? ⁵ Malasing faa, gana piaat, ‘Ga naxaam pizin fanong amun matmalabuk taksaat sunum,’ o gana piaat, ‘Tamaraat ma gu waan?’ Aze ra dorang ka maravas kuna piaatang? ⁶ Singsaxai ga piaat malasing kanaan kuna naaguna rexaas adu Naata Rapti xa rauxin a burburaaiang kuna naxaam pizinang amun matmalabuk taksaat iriat la pira angkari.” Naanaan ka vazei a zipas angkanaan naako, “Tamaraat, suruk luk a xaazira zunum ma gu waan la vaal zunum.”

⁷ Ma a rapti angkanaan ka ramaraat ma xa waan la vaal zina. ⁸ Araan adi mala aubina di raamin aze razaan ka balas, di banglala mase ma di wisfaru aizina Nakmai, ina xa lis awat burburaaiang kari zin aubina.

Iesu Xa Viring Metiu
(Mk 2:13-17, Lk 5:27-32)

⁹ Araan Iesu xa ramaraat ma xa waan, ka raamin a rapti aizina Metiu, xa iziar la vaal iwana zuzurukang a taakis. Ma xa vazei naan malasing kari, “Gu los nia.” Ma Metiu xa ramaraat ma xa los naan.

¹⁰ Lamur araan Iesu xa vavangan la vaal

zin Metiu, ubina xa varas iwana zuzurukang a taakis ma aubina raksaat di wat sina ma di vangan faraxai wana Iesu ma ubina varaviraai zina. ¹¹ Araan amun Faarasi di raamin malasing kanaan, di iaari zin ubina varaviraai zina malasing kari, “Kunaze a maravas sinim ka vangan faraxai wana ubina di zuzuruk a taakis ma aubina raksaat?”

¹² Iesu xa langarin ma xa piaat malasing kari, “Aubina a roroiang sin naandi xa daxa, dina wen paan sin a dokta. Kawit. Aubina be ina di gias, naandi di wanpaan sin a dokta. ¹³ Naagu waan ma naagu zaleng aknaaza dorang lamaskana Baar Xoxok ina xa piaat naako, ‘Ga sasaxot famarazaat a matmalabuk iwana varamaaluvang, ma xawit amun talazang ina naagut faif.’ *(Osi 6:6)* Avuna xawit ga wat iriat saxotang aubina di tak. Kawit! Ga wat saxotang aubina raksaat.”

Di Iaari Zin Iesu Wana Matmalabuk Iwana Valvaalang Pana Vanganang
(Mk 2:18-22, Lk 5:33-39)

¹⁴ Naanaan ubina varaviraai zin Jon di wat iaari zin Iesu malasing kari, “Kunaze maam faraxai wana amun Faarasi maadit falvaal wana vanganang ma ubina varaviraai zunum kawit dit falvaal?”

¹⁵ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Kawit nat faraxas pana amun topuran sin a rapti adu xana maxus, dina maskalus araan naan ka iziar nanga varaxai wana naandi. Singsaxai xa rauxin a raan kana balas, araan dina zaxot pizin a rapti

angkanaan siaana naandi, ma naandi laxo dina valvaal.

¹⁶ Kawit taxazak kat saxazit kol a non tamatar wana a marapi xabaar wana a waan marapi vaaxur. Kawit. Tamon naana giu malasing kanaan, a waan marapi vaaxur xana fis ma xana urif taraar a marapi xabaar, ma a non tamatar xana vut laba laxo. ¹⁷ Ma xawit taxazak kat fitor sfaar a waain faaxur xu lamaskana a wakpaaka waain kabaar ina di giu wana a wina xaktalavaat. Tamon naana giu malasing kanaan, a wakpaak a waain kabaar xana ring ma xana pau ma a waain faaxur xana ravukaai psaa ma a wakpaaka waain angkanaan kana vaanong mase. Singsaxai dit fitor sfaar nanga a waain faaxur xu lamaskana a wakpaaka waain faaxur xuna nandiaa varaxai dina daxa iaa.”

*Iesu Xa Varoro Vaulin A Fnaalik Ma Xa Vira A Ravin Ka Rauxin A Dari Laba
(Mk 5:22-43, Lk 8:41-56)*

¹⁸ Araan Iesu xai dador nanga, aza waamua xa wat ma xa zibukaak lamarana, ma xa piaat naako, “Nativugu xa samura maat be. Singsaxai laawus ma gu rasin a mirum pana naan kuna xana roro uli xaarik.” ¹⁹ Iesu xa ramaraat ma xa waan faraxai wana naan ma ubina varaviraai zina di los nandiaa.

²⁰ Kawit nanga lawalaa ma aza ravin ina xa rauxin a dari laba wana a maariaas ka zangaaf lu ma urua, xa wat lamuraana ma xa xaaf a zuva marapi baraa sina. ²¹ Avuna a ravin angkanaan ka naxaam malasing kari, “Tamon ga xaaf be a zuva marapi baraa sina, gana roro daxa.”

²² Iesu xa rutaawuk ma xa raamin naan. Ma xa piaat naako, “Nativugu, gu dokdok, ainaxam paazaaiang sunum ka vira nua.” Ma la notaan angkanaan mase, a giazang ka vaanong ma a ravin angkanaan ka roro daxa.

²³ Araan Iesu xa albis lamaskana vaal zin a waamua angkanaan, ka raamin aubina di wif-pif amun lexu wana ranganang iwana maat ma aubina xa varas di vaanggala wana rataangis.

²⁴ Ma naan ka piaat naako, “Naagu tukbilak, a fnaalik angkari xawit na maat. Naan kai milaaif be.” Singsaxai di vanangon naan. ²⁵ Araan di kling fatukbilok fanong mala aubina angkanaan, Iesu xa albis lamaskana rumaaf ma xa roting a mita fnaalik, ma a fnaalik ka ramaraat. ²⁶ Ma a dorang pana azaan Iesu xa ra giu, xa waan farawuk lamun non faakdul angkanaan.

Iesu Xa Vira Uru Marawif Ma A Rapti Xa Nguspo

²⁷ Araan Iesu xa ramaraat ma xa waan, uru marawif di los iaa naan, ma dit firaai iaa malasing kari, “A Natnaat Sin Dewit! Maluf nima!”

²⁸ Iesu xa albis la vaal ma uru marawif di wat iaa zina. Ma xa iaari zin nandiaa naako, “Malasing faa, naagu inaxam paazaai iaa adu xat faraxas nia gana giu azaan angkanaan?”

Ma di xis iaa naan malasing kari, “Piran, aiang.”

²⁹ Ma naan ka xaaf amun marana nandiaa ma xa piaat naako, “Azaan angkanaan kana balas lalozang ainaxam paazaaiang sunumaa.”

³⁰ Naan laxo amun marana nandiaa xa ralakas ma di raamaai iaa. Ma Iesu xa dador dikdik sin nandiaa malasing kari, “Tuua naagu vazei iaa taxazak pana azaan nia ga giu wana numaa.”

³¹ Sing saxai di waan iaa ma di wa fazei varawuk iaa wana azaan angkanaan lamaskana a non faakdul angkanaan.

³² Araan uru rapti di waan faanong iaa, azanon aubina di zaxot fawat aza rapti zin Iesu, ina a zapalaau xa ragul naan, ma xawit nat faraxas kana dador. ³³ Araan Iesu xa mof pizin a zapalaau angkanaan, a rapti ina xawit nai dador, xa dador laxo. A xulutung aubina di banglala ma di piaat malasing kari, “Dia xawit di rataamin awat saan malasing kanaan iriat la pira in Israael.”

³⁴ Sing saxai amun Faarasi di piaat malasing kari, “Naan kai mof pizin amun sapalaau wana dikdikang sin a waamua zin amun sapalaau.”

Iesu Xa Rauxin A Varamaaluvang Pana Aubina

³⁵ Iesu xa rai lu labirua wana amun bina vaakdul, ma xat faraviraai lamaskana amun faal a maainungang sin naandi ma xai fazei wana a Dorang Daxa wana a bikabar ma xat fira aubina vaakdul wana amun giazang sin naandi. ³⁶ Araan ka raamin adi mala aubina, naan ka rauxin a varamaaluvang pana naandi. Avuna ainaxamang sin naandi xa baabaa varawuk laaxur wana amun maravanang sin naandi ma xawit di rauxin taxazak kuna vawaalang naandi. Di malasing amun sipsip ina xawit ta rapti xa rataamaai xaaul wana naandi. ³⁷ Ma naan ka vazei ubina varaviraai zina malasing kari, “A vanganang kuna laavang ka varas, singsaxai ubina vaamuzazang kawit faras

---

9:34 Mt 10:25, 12:24, Mk 3:22, Lk 11:15   **9:35** Mt 4:23, Mk 1:39, Lk 4:44   **9:36** Vaak 27:17, 1Xal 22:17, 2Xux 18:16, Izi 34:5, Mk 6:34

9:37 Lk 10:2

be. ³⁸ Malasing ma naaguna maainung sin a Piraana laflaavang, kuna naan kana kling tazanon ubina vaamuzazang kula uma zina.”

10

Aizina Amun Aaposal Xa Zangaafllu Ma Urua (Mk 3:13-19, Lk 6:12-16)

¹ Iesu xa viring fawat ubina varaviraai zina, xa zangaafllu ma urua ma xa lis a burburaaiang sin naandi xuna mof pizinang amun sapalaa ma xuna viraiang aubina wana amun giazang.

² Naan aizina amun aaposal, xa zangaafllu ma urua xari: A varumaraiang kari Saaimon, ina Iesu xa vakilaan naan pana Pita, ma daasna Endru, ma uru naata Zebedi, Jems ma daasna Jon, ³ ma Filip ma Baatalomeu, ma Tomaas ma Metiu, a rapti iwana zuzurukang a taakis, ma aza Jems, ma naata Aalfias, ma Taadius, ⁴ ma aza Saaimon, sin a lemlen Zelot, * ma Judaas Iskaariot, ina mur xana ngutlis Iesu zin amun purua.

Iesu Xa Kling Amun Aaposal Xa Zangaafllu Ma Urua (Mk 6:7-13, Lk 9:1-5)

⁵ Iesu xa kling pizin amun aaposal xa zangaafllu ma urua varaxai wana dorang dikedik malasing kari, “Tuua naagu waan lawalau aubina xawit amun Judaa, ma tuua naagu albis la non sin amun Samaaria. ⁶ Naagu waan be zin amun sipsip in Israael, naandi di milung.

---

* **10:4** Zelot a lemlen ubina ina xawit di saxot dina iziar lawaana lus ila bikabar in Rom.

⁷ Araan naagu waan, naagu fazei malasing kari, 'A bikabar ila lia xa wat faasilik faanong.' ⁸ Ma naagu vira aubina wana atavura giazang, ma naagu varamaraat faulin amun maat, ma naagu vira aubina di rauxin a giazang tapak* kuna dina ninis lamarana Nakmai, ma naagu mof pizin amun sapalaau. Ga lis palau a burburaaiang kari malasing a talazang aaxanim, kuna nim naaguna lis palau zaait sin aubina malasing a talazang.

⁹ Tuaa naagu flus funfunin a goul o siliwa o kopa lamaskana baak sinim. ¹⁰ Ma araan naagu waan, tuaa naagu roting ta laxa, o ta marapi xuna xulxulang, o ta su o ta laak. Avuna xa tak pana a rapti xat faamuzas kana zuruk a vanganang sina wana vaamuzazang sina.

¹¹ Araan naagu albis lamaskana ta bina, naagu zaleng ta axazak ka rauxin aiza daxa inaan, ma naagu iziar varaxai wana naan la vaal zina, xa ruaas a raan naagu ramaraat fataling a bina angkanaan. ¹² Araan naagu albis la vaal angkanaan, naagu vazei naandi malasing kari, 'A luaai xa iziar varaxai wana nim.' ¹³ Tamon aubina ila vaal angkanaan di ruzuaai nim, a dor daxaiang sinim iwana a luaai xana iziar inaan faraxai wana naandi. Singsaxai tamon kawit di ruzuaai nim, naagu zuruk faulin a dor daxaiang sinim iwana a luaai ma xana uli varaxai wana nim. ¹⁴ Tamon taxazak kawit na ruzuaai nim o xawit na langarin a dorang sinim, naagu taaf pizin a paauf la xaaka nim araan naagu vataling

---

* **10:8** Amun Judaa di piaat aubina di rauxin a giazang tapak, di mitikaai, ma xawit nat faraxas dina zangas lawalau aubina.

10:10 1Kor 9:14, 1Tim 5:18   **10:14** Giu 13:51

a vaal o a bina angkanaan. ¹⁵ Ga piaat faratunaan sinim, la raan iwana aikilizang, a maravanang ina Nakmai xana lis sin aubina ilamaskana bina angkanaan, kana laba mase wana a maravanang ina naa ra lis sin aubina in Sodom ma Gomoraa.”

Atavur Amun Maazikang Kana Balas

(Mk 13:9-13, Lk 21:12-17)

¹⁶ Iesu xa piaat kaarik naako, “Naagu langar! Ga kling nim malasing amun sipsip di zangas paan lawalau amun piu wungpung di karat. Malasing ma naaguna mazam malasing amun sizi ma naaguna mainof malasing amun baalus.

¹⁷ Naagut naknakaai wana aubina. Dina zaraak nim ma dina lis nim la mita ubina di ikilis ma dina kmis nim pana wip lamaskana amun faal a maainungang sin naandi. ¹⁸ Dina urif nim panaze naagui los nia, ma dina varur nim lamarana amun paamua laba zin a gaapman ma amun kalxaal xuna naaguna pitfiaat ainaxam paazaaiang sinim sin naandi ma zin aubina xawit amun Judaa. ¹⁹ Singsaxai araan di zaraak nim, tuaa naagu inaxam farvaras pana aze rasaan naaguna piaat o naaguna mita ipiaat, avuna la notaan angkanaan Nakmai nanga xana vasei nim pana dorang naaguna piaat, ²⁰ panaze xawit nim ka naagu dator. Kawit. A Laklagai zin Damana nim kana rasin a dorang la nguza nim.

²¹ A rapti xana ngutlis daasna xuna dina zop famaata naan, ma maamaa xana giu zaait malasing kanaan pana naatna. Ma a funalik dina bain

---

10:15 Mt 11:24, Var 19:24-28   **10:15** Lk 10:4-12   **10:16** Lk 10:3
10:17 Mk 13:9-11, Lk 12:11-12, 21:12-15   **10:21** Mk 13:12, Lk 21:16

a valozang a dorang sin amun damana naandi ma dina naandi ma dina vasei aubina dina zop famaata naandi. ²² Aubina vaakdul dina maska raksaat pana nim lalozang nia. Singsaxai nis ka irur dikdik ka ruaas a vaanongang, Nakmai xana zaxot faulin naan. ²³ Araan di vamazik nim lamaskana ta bina, naagu valaau xu laza bina. Ga piaat faratunaan sinim, naaguna wen fanong nanga vaamuzazang sinim lamun bina laba vaakdul in Israael, ma Naata Rapti xana balas.

²⁴ A nalik faraviraai xawit na laaup pana a maravas sina. Kawit. Ma a iaana kilaaiang kawit na laaup pana a mono zina. ²⁵ Kat faraxas a nalik faraviraai xana malasing a maravas sina ma a iaana kilaaiang malasing a mono zina. Tamon damana vaal di vakilaan pana Belzebul,* aubina zaait lamaskana vaal angkanaan dina vakilaan naandi wana amun iza xa raksaat mase.”

*Naaguna Maraaut Be Wana Nakmai
(Lk 12:2-7)*

²⁶ Iesu xa piaat kaarik naako, “Malasing ma tuaa naagu maraaut pana amun purua angkanaan sinim. Amun saan faakdul ina di flus kol, mur dina kaas pizin, ma amun saan faakdul ina xa izi vunfun, mur xana balas la maravas. ²⁷ Aze ga vasei nim pana la bungsuzuk, naaguna piaat la waanaas. Aze ra dorang ga ngif la alngana nim, naaguna rur lawaata vaal ma naaguna pitfiaat sin aubina.

10:22 Mt 24:9, Mk 13:13, Lk 21:17, Mt 24:13, Mk 13:13   **10:24**
Lk 6:40, Jn 13:16, 15:20   **10:25** Mt 9:34, 12:24, Mk 3:22, Lk 11:15

* **10:25** Aiza Belzebul xari aza izina Saatan, taamin Mt 12:22-28.

10:26 Mk 4:22, Lk 8:17

²⁸ Tuua naagu marauring aubina ina dina zop famaata a winpina nim singsaxai xawit nat faraxas dina zop famaata a laklagaaia nim. Singsaxai naaguna marauring Nakmai ina xat faraxas kana vanong a laklagaaia nim faraxai wana a winpina nim lamaskana a bina iwana adi xaiaf kawit nai maat. ²⁹ Naagu rexaas adu aubina di wulwul a kaana masmaas urua wana a nan kaakaai mumut. Singsaxai xawit tazaxai zin naandi xana maat tamon Maamaa xawit na rudaxain. ³⁰ Faaratunaan mase, Nakmai xa rexaazin amun fur vaakdul la waata nim. ³¹ Malasing ma tuua naagu maraaut, avuna nim naagu laaup marazaat mase wana amun masmaas ka varas lamarana Nakmai.”

Axazak Kai Dador Vaamaravas Pana Iesu Ma Axazak Kai Wispuxin Iesu
(Lk 12:8-9)

³² Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Axazak kai dador vaamaravas lamarana aubina adu naan surugu, nia zaait gana dador vaamaravas lamarana Maagu la lia adu naan surugu. ³³ Singsaxai axazak kai wispuxin nia lamarana aubina, nia zaait gana wispuxin naan lamarana Maagu la lia.”

Iesu Xawit Na Wat Kuna Lizang A Luaai
(Lk 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Tuua naagu naxaam adu ga wat kuna lizang a luaai iriat la pira angkari. Kawit. Ga wat kuna lizang a baainaat kuna varopang. ³⁵ Ga wat kuna vabalozang amun matmalabuk malasing kari,

‘a rapti xana purua wana damana,
 ma natifna xana purua wana dina,
 ma ninana xana purua wana dina labana.

³⁶ Aubina lamaskana vaal zin a rapti, naandi
 nanga dina balas amun purua zina.’ (*Maa*
7:6)

³⁷ Tamon a matmalabuk sin axazak iwana
 sasaxotang damana o dina xa laaup pana a mat-
 malabuk iwana sasaxotang sina wana nia, xawit
 nat faraxas gana vakilaan naan adu naan axazak
 surugu. Ma tamon a sasaxotang sin axazak pana
 naatna o natifna xa laba wana sasaxotang sina
 wana nia, xawit nat faraxas gana vakilaan naan
 adu naan axazak surugu. ³⁸ Ma axazak kawit na
 vazaak a robuxul zina ma xa los nia, naan kawit
 nat faraxas kana balas a rapti varaviraai zurugu.
³⁹ Axazak ka saxot kana roting falagot a roroiang
 sina, a roroiang sina xana milung siaana. Ma
 axazak ka lis pizin a roroiang sina saxotang nia,
 naan kana tangin a roro tapal.”

*Axazak Ka Ruzuaai A Rapti Varaviraai Zin Iesu
 Xana Zuruk A Wulwulang*
(Mk 9:41)

⁴⁰ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Axazak kai
 ruzuaai nim, naan kai ruzuaai nia. Ma axazak
 kai ruzuaai nia, naan kai ruzuaai axazak ina
 xa ra kling fawat nia. ⁴¹ Axazak kai ruzuaai a
 profet avuna xa rexaas adu naan a profet, naan
 saait kana zuruk a wulwulang bani malasing sin

a profet. Ma axazak kai ruzuaai axazak ka tak avuna xa rexaas adu naan ka tak, naan kana zuruk a wulwulang malasing bani zin axazak ka tak. ⁴² Ga piaat faratunaan sinim, tamon axazak ka lis a daanim pana win imiminang sin azaxai zin naandi ina xawit ta izina lawalau aubina, avuna naan a rapti varaviraai zurugu, naan kana zuruk faratunaan a wulwulang sina.”

11

Iesu Xa Dador Wana Jon A Rapti Iwana Baap-taaizang

(Lk 7:18-35)

¹ Araan Iesu xa vanong a dorang dikdik sina wana a zangaafu ma urua ubina varaviraai zina, xa ramaraat inaan ma xa waan kuna xana wa viraai aubina ma xana wa fazei lamun bina laba in Gaalili.

² Jon ka iziar la vaal a vaamaazikang ma araan ka langar wana amun gigiuang a Mesaai xa gigiu, xa kling azanon ubina varaviraai zina ³ xuna iaariang sin Iesu malasing kari, “Malasing faa, naan nua xari axazak ina Nakmai xa ra xalxalin adu xana balas, o axazak tawarak nanga maadina zimbong?”

⁴ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Naagu uli ma naagu vasei Jon pana aze rasaan naagu langarin ma naagu raamin. ⁵ Amun saan malasing amun marawif di raamaai, ma amun kaak taksaat di zangas, ma aubina di gias pana tapak di ninis,*

11:5 Aais 35:5-6, Aais 61:1

* **11:5** Amun Judaa di piaat adu axazak ka gias pana tapak ka mitikaai ma xana wen sangas lawalau aubina.

ma amun lingambat di langar, ma amun maat di ramaraat puli, ma aubina di izi gogof di langarin a Dorang Daxa. ⁶ Axazak ka raamin amun saan angkari ga vabalos, ma ainaxam paazaaiang sina xawit na zu, naan kana zuruk a daxaiang.”

⁷ Araan ubina varaviraai zin Jon di waan faanong, Iesu xa vazei amala aubina angkanaan pana Jon naako, “Aze naagu ra raamin araan naagu waan la non bingil? Iaak naagu wa xalim be a waxana ri ina xa ritiria araan a maaliu xai wif? ⁸ Tamon kawit, aze naagu wa raamin? A rapti xa mamaaus pana marapi xa marmari daxa? Kawit. Ubina ina dit mamaaus pana marapi xa marmari daxa di iziar lamaskana amun faal laba zin amun kalxaal. ⁹ Singsaxai aze xa naagu wa raamin? A profet? Aiang faaratunaan. Ga vazei nim, a profet angkari Jon, a vaamuzazang sina xa laaup pana amun profet. ¹⁰ Ma di ra varaar vat-ing lamaskana a Baar Xoxok pana naan malasing kari,

‘Gana kling a wangpaang surugu waamua wana nua,
ma xana nimnimanin a lan sunum.’ *(Maal 3:1)*

¹¹ Ga piaat faratunaan sinim, Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang ka laaup pana aubina vaakdul ina di ra luk naandi, xa utuaas la notaan angkanaan, singsaxai axazak ina xa mumut mase la bikabar ila lia, naan ka laaup pana Jon. ¹² La raan Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang ka varumara fazeiang pana dorang sin Nakmai ma xa utuaas taning,

a bikabar ila lia xa wat faraxai wana dikdikang ma xat laba uzaa, ma aubina dikdik di gut kuna albizang lamaskana.* ¹³ Avuna amun profet ma amun Lus sin Moses di pitfiat a dorang sin Nakmai, xa ruaas Jon ka balas. ¹⁴ Ma tamon naagu saxot naaguna rudaxain a dorang kanaan, Jon bani Elaaija, ina a Baar Xoxok ka ra piaat adu xana wat. ¹⁵ Axazak ka rauxin uru alngana, xana langar ma xana zuruk.

¹⁶ Gana vatfaraxazin a watkul angkari wana aze razaan? Di malasing a funalik ina di iziar la xumanar ma dit kupkup sin azanon funalik tawarak malasing kari,

¹⁷ ‘Araan maadi wif a lexu,
xawit naagu riria,

ma araan maadi rangon a ranganang maaluf,
kawit naagu raangis.’

¹⁸ Ka malasing bani wana a watkul angkari. Araan Jon ka wat, kat falvaal wana vanganang ma xawit na imimin a waain, malasing ma di piaat pana naan malasing kari, ‘A zapalaau xa ragul naan.’

¹⁹ Ma araan Naata Rapti xa wat, naan ka vanganang ma xa imimin a waain ma naandi di piaat pana naan malasing kari, ‘Naagu raamin, a rapti angkari, naan a balang ma a rapti xa imimin famarazaat a daanim dikdik, ma a paasaxo zin ubina iwana zuzurukang a taakis ma zin aubina

---

* **11:12** Axazak sin naandi xanaan Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang. **11:14** Maal 4:5, Mt 17:10-13, Mk 9:11-13

di gigiu a matmalabuk taksaat.' Singsaxai a vaa-muzazang sin Nakmai xat fatangin adu a mazamang sina, naan a mazamang faaratunaan."

Aikilizang Aaxan Aubina Xawit Di Inaxam Taawuk
(Lk 10:13-15)

²⁰ Ma Iesu xa vadawaar aubina lamun bina ina naan ka ra giu amun faamuzazang ka banglala wana, wanaze xawit di inaxam taawuk. ²¹ Ka pi-aat naako, "Kana raksaat mase wana nim aubina in Korazin, ma aubina in Betsaaida. Tamon ga lek giu amun faamuzazang ka banglala zin aubina in Taair ma aubina in Saaidon malas-ing ga ra giu lamarana nim, naandi di lek in-axam taawuk faanong paamua nanga ma dina maskalus ma dina mamaaus pana mamaauzang iwana maskaluzang ma dina xawur a waata naandi wana burut iwana xaiaf kuna vatangi-nang adu di maskalus lalozang amun matmal-abuk taksaat sin naandi. ²² Ga vazei nim, la raan iwana aikilizang, a maravanang Nakmai xana lis sinim kana laaup pana maravanang naana lis sin aubina in Taair ma Saaidon.

²³ Ma malasing faa wana nim aubina in Kaaper-naaum, naagu naxaam adu Nakmai xana wis-faru nim la lia? Kawit. Naan kana psin fawizik nim paanaburut lamaskana adi xaiaf. Tamon amun faamuzazang ka banglala ga ra giu lama-rana nim, di lek giu Sodom, taning Sodom ka lek iziar nanga. ²⁴ Singsaxai ga vazei nim, la

---

11:21 Aais 23:1-18, Izi 26:1-28:26, Jl 3:4-8, Aam 1:9-10, Zek 9:2-4

11:23 Aais 14:13-15, Var 19:24-28   **11:24** Mt 10:15, Lk 10:12

raan aikilizang, a maravanang Nakmai xana lis sinim kana laaup pana a maravanang naana lis sin aubina in Sodom.”

*Naaguna Wat Surugu Ma Naaguna Iaavus
(Lk 10:21-22)*

²⁵ La notaan angkanaan Iesu xa pfaat naako, “Maamaa, nua a Piraana lia ma a pira angkari. Ga wisfaru nua wanaze gu ra vun amun saan angkanaan siaana aubina mazam ma ziaana naandi ina di rexaazin atavur amun saan faakdul, ma gu viaat sin aubina ina di malasing a kaana funalik mumut. ²⁶ Aiang, Maamaa, avuna gu saxot nanga malasing kanaan.

²⁷ Maamaa zurugu xa ra lis amun saan faakdul zurugu. Kawit taxazak na rexaazin Naatna, Damana zingbe. Ma xawit saait taxazak na rexaazin Maamaa, Naatna zingbe varaxai wana naandi ina Naatna xa saxot kana viaat Damana zin naandi.

²⁸ Nim faakdul ina naagut fazaak a maravanang ma a winpina nim ka malumbaai, naaguna wat surugu, ma gana vaiavus nim. ²⁹ Naaguna vazaak a iaapaaraas surugu ma naaguna varaviraai zurugu, avuna a matmalabuk surugu xa mainof ma nia gat famumut nia nanga. Naaguna zuruk a iaapaaraas angkari zurugu ma naaguna tangin a iaavuzang. ³⁰ Avuna a iaapaaraas surugu xa mamaraxas ma a vaamuzazang surugu xu nim kawit na lagaf.”

12

Iesu Naan A Piraana Saabat (Mk 2:23-28, Lk 6:1-5)

¹ Lamur, aza Saabat Iesu xa zazangas lamaskana amun uma wit. Ma ubina varaviraai zina di lagaai ma di imos azanon kalamona wit ma naadi iaan.

² Araan amun Faarasi di raamin aze razaan ka balas, di piaat sina malasing kari, “Taamin! Araan ubina varaviraai zunum di giu malasing kanaan, di laxau a lus ina xa pitkol adu tuua di vaamuzas la raan a Saabat.”

³ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Malasing faa, xawit nanga naagu vakot aze Dewit ka ra giu, araan naan faraxai wana ubina zina di lagaai?

⁴ Naan ka albis la vaal zin Nakmai ma naan faraxai wana ubina zina di iaan a raraba ina amun pris di talazin aaxan Nakmai. A raraba angkanaan ka xoxok. Kawit na tak pana amun Lus sin Moses adu aubina walaau dina iaan a raraba angkanaan, amun pris singbe di iaan. ⁵ Malasing faa, xawit nanga naagu vakot lamaskana a baar iwana amun Lus sin Moses adu amun pris dit faamuzas lamaskana vaal xoxok la raan a Saabat malasing ma di laxau a lus ina xa pitkol adu tuua di vaamuzas la raan a Saabat? Singsaxai Nakmai xawit na vakor naandi adu di laxau a lus angkanaan. ⁶ Ga vazei nim, adu axazak iriat, naan ka laaup pana a vaal xoxok.

⁷ A Baar Xoxok ka piaat malasing kari, ‘Ga sasaxot a matmalabuk iwana varamaaluvang, kawit amun talazang sinim ina dit faif.’ (Osi 6:6)

Tamon naagu lek texaazin aknaaza dorang kanaan, naagu lek pen fakor naandi ina xawit di laxau amun Lus sin Moses. ⁸ Avuna Naata Rapti naan a Piraana Saabat.”

Iesu Xa Vira A Rapti A Mitna Xa Maat

(Mk 3:1-6, Lk 6:6-11)

⁹ Iesu xa waan fataling a non angkanaan ma xa albis la vaal a maainungang sin naandi. ¹⁰ Ma aza rapti inaan, a mitna xa maat. Ma naandi di saxot dina vakor Iesu malasing ma di iaari zina malasing kari, “Malasing faa, wana lus simaam ka tak pana dina vira aubina la raan a Saabat o xawit?”

¹¹ Ma naan ka xis naandi naako, “Nis sinim tamon a sipsip sina xa zu lamaskana a luk la raan a Saabat, naana wen toting ma naana raxut fawat kaarik laaxur? ¹² A roroiang sin a rapti xa laaup pana a sipsip. Malasing ma xa tak pana dia dina giu a matmalabuk daxa la raan a Saabat.”

¹³ Ma naan ka vazei a rapti angkanaan naako, “Fatok a mirum.” Ma naan ka vatok a mitna, ma a mitna xa daxa uli xaarik, malasing aza mitna. ¹⁴ Singsaxai amun Faarasi di tukbilak la vaal a maainungang, ma di pis a dorang kuna dina zop famaam Iesu.

Iesu A Iaana Kilaaiang Ina Nakmai Xa Kalin

¹⁵ Iesu xa rexaas adu naandi di pis a dorang kuna dina zop famaam naan, malasing ma xa waan lawalaa ziaana a non angkanaan. Ma adi mala aubina di los naan ma xa vira naandi vaakdul ina di ra gias. ¹⁶ Ma xa wisbuaak naandi tuua dina pit-fiaat naan nis. ¹⁷ Naan ka piaat malasing kanaan

kuna waambazovang a dorang ina Nakmai xa ra vazei a profet Aisaaia. Naan ka ra piaat naako,

18 “A iaana kilaaiang surugu xari ina ga ra kalin, axazak ina ga sasaxot, ma ga nanam pana naan.

Gana sfaar a Laklagai zurugu wana naan, ma xana pitfiaat aikilizang ka tak, sin aubina vaakdul la pira angkari.

19 Naan kana wen faruaas ma xana wen kupkup, ma xawit taxazak kana langarin ta ling labaiang sina varawuk lamun lan.

20 Naan kana wen buaak a vis ina xa ambi naan,* ma xana wen pif famaata a laam ina xawit na ililap daxa.**

Naan kana giu malasing kanaan ka ruaas kana vabalos aikilizang ka tak, ina xana waramin amun taksaarang faakdul.

21 Ma aubina xawit amun Judaa zaait dina inaxam paazaai wana aizina ma dina zimbong naan.” (Aais 42:1-4)

Di Piaata Adu Iesu Xa Vaamuzas Pana Dikdikang Sin Belzebul
(Mk 3:20-30, Lk 11:14-23)

22 Naanaan di zaxot fawat aza rapti zin Iesu ina a zapalaau xa ragul naan, ka marawif ma xa nguspo zaait. Ma Iesu xa vira naan ma naan ka raamaai ma xa dador xaarik. 23 Aubina vaakdul

---

* 12:20 Iesu xana wen faraksaata axazak ina a maravanang ka ambi naan malasing a vis ka ambi naan. ** 12:20 Iesu xana wen paramin axazak ina a maravanang adu xana vanong pizin a roroiang sina.

di raknar ma di iaari malasing kari, “Iaak naan a Natnaat Sin Dewit?”*

²⁴ Sing saxai amun Faarasi di langarin ma di piaat malasing kari, “A rapti angkanaan kai mof pizin amun sapalaau wana dikdikang sin Belzebul, a waamua zin amun sapalaau.”

²⁵ Iesu xa rexaazin ainaxamang sin naandi, ma xa piaat naako, “Tamon aubina lamaskana ta bikabar di varop farawuk lawalaua naandi nanga, a bikabar angkanaan kana vaanong palaau be. Tamon aubina ilaza bina o ilamaskana ta vaal di varop lawalaua naandi nanga, dina wen iziar varaxai xarik. ²⁶ Tamon Saatan ka mof pizin amun iaana kilaaiang sina, naan ka varop faraxai wana naandi zina nanga. Tamon ka malasing kanaan, a bikabar zina xana irur dikdik malasing faa? ²⁷ Tamon ga mof pizin amun sapalaau wana a dikdikang sin Belzebul, aubina zinim di mof pizin amun sapalaau wana dikdikang sinis? Amun faamuzazang sin naandi nanga xana vatangin adu aikilizang sinim kawit na tak. ²⁸ Sing saxai araan ga ra mof pizin amun sapalaau wana dikdikang sin a Laklagaai a Nakmai, naagu rexaas adu a bikabar zin Nakmai xa balas faanong sinim.

²⁹ Ma xawit saait nat faraxas taxazak kana albis la vaal zin ta rapti maradikdikang ma xana vazaak finau amun lulugaan sina, tamon kana wen tabung pis fating kalaak a rapti angkanaan.

---

* **12:23** Amun Judaa dit fakilaan a Mesaaia adu naan a Natnaat Sin Dewit panaze di rexaas adu a Mesaaia xana balas lamaskana amun natnaat sin a Xalxaal Dewit. **12:24** Mt 9:34, 10:25

Naan kana tabung pis fating naan ma mur laxo xana vinaau la vaal zina.

³⁰ Axazak ina xawit nat fawaal nia, naan kai ruxol nia. Ma naan ina xawit nat firing fatu-
iang aubina varaxai wana nia, naan ka vutfut
farauxin naandi. ³¹ Malasing ma ga vazei nim
adu Nakmai xana naxaam pizin amun matmal-
abuk taksaat faakdul zin aubina ma amun do-
rang iwana wispiaalang Nakmai, singsaxai amun
dor lingpuak lawaana Laklagaai a Raabu, Nakmai
xana wen naxaam pizin. ³² Ma tamon axazak ka
piaat ta dorang taksaat pana Naata Rapti, Nakmai
xana naxaam pizin, singsaxai tamon axazak ka
piaat ta dorang taksaat pana a Laklagaai a Raabu,
Nakmai xana wen naxaam pizin a matmalabuk
taksaat angkanaan sina, wana roroiang kari ma
wana roroiang mur zaait.”

*A Iai Di Rataamin Fakilaan Pana Vuaaina
(Lk 6:43-45)*

³³ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Tamon a iai
xa daxa, amun fnuaaina xana daxa, ma tamon
a iai xa raksaat, amun fnuaaina xana raksaat,
avuna dina raamin fakilaan a iai wana amun
fnuaaina. ³⁴ Nim a funalik sin amun sizi di
ikarat. Naaguna piaat amun saan daxa malasing
faa araan naagu bas pana matmalabuk taksaat?
Avuna a nguza aubina xai pitfiaat amun matmal-
abuk ina xa bas pakluaai lamaskana naandi. ³⁵ A
rapti daxa xat fatangin a matmalabuk daxa zina
wana a daxaiang ina xa iziar lamaskana roroiang

sina. Ma a rapti raksaat kat fatangin a matmal-abuk taksaat sina wana a raksaatang ina xa iziar lamaskana roroiang sina. ³⁶ Ga vazei nim adu amun dorang taksaat faakdul ina aubina di valai psin palau, Nakmai xana iaari zin naandi wana la raan aikilizang. ³⁷ Araan gu rur wana aikilizang, a dorang sunum nanga xana vamamaraxas nua o xana vamazik nua.”

Di Vazei Iesu Xana Giu Amun Faamuzazang Ka Banglala

(Mk 8:11-12, Lk 11:29-32)

³⁸ Naanaan azanon Faarasi ma azanon maravas iwana amun Lus sin Moses di piaat sina malasing kari, “Maravas, maadi saxot guna giu ta vaamuza-zang ka banglala xuna maadina raamin.”

³⁹ Ma Iesu xa xis naandi malasing kari, “Aubina ilamaskana watkul i taning, nim aubina raksaat. Naagu waan fataling Nakmai malasing a ravin ka waan fataling labana ma xa wa maxus sin a rapti rawarak. Naagu saxot naaguna raamin a vaakilanang, singsaxai gana wen fabalos ta vaakilanang aaxan nim. Gana vabalos be a vaakilanang sin Jonaa. ⁴⁰ Jonaa xa iziar lamaskana xuna adi ian pana a raan urul ma a suk urul, malasing saait bani Naata Rapti xana iziar a raan urul ma a suk urul lamaskana pira. ⁴¹ Ma la raan iwana aikilizang, aubina in Niniwe dina rur ma dina vakor valagot aubina ilamaskana a watkul i taning, panaze naandi di inaxam taawuk pana fazeiang sin Jonaa, ma axazak ina xa laaup pana

12:38 Mt 16:1, Mk 8:11, Lk 11:16

12:39 Mt 16:4, Mk 8:12

12:40 Jnaa 1:17   **12:41** Jnaa 3:5

Jonaa, naan kari xa iziar vaanong faraxai wana nim. ⁴² La raan iwana aikilizang, a ravin kalxaal ina xa iziar la saaut, naan kana rur ma xana vakor valagot aubina lamaskana watkul i taning panaze naan ka wat lawalaau xuna langarinang a mazamang sin a Xalxaal Solomon, ma axazak ina xa laaup mase wana Solomon, naan kari xa iziar vaanong faraxai wana nim.”

A Dorang Lalaamangaai Wana A Zapalaau Xa Uli

(Lk 11:24-26)

⁴³ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Tamon a zapalaau xa tukbilak siaana taxazak, a zapalaau angkanaan kana waan lamun non kawit ta daanim kuna xana ziaavus, singsaxai xana wen tangin ta non siaavuzang. ⁴⁴ Ma a zapalaau xana piaat naako, ‘Gana uli xula vaal zurugu ina ga ra waan fataling.’ Ma araan kana balas, kana raamin a vaal xana gof, dina sor vanong ma dina rasin fatalamin amun saan. ⁴⁵ Naanaan kana waan ma xana wa zaxot fawat uzamun sapalaau xa wizik urua ina di raksaat marazaat pana naan nanga. Ma naandi vaakdul dina albis lamaskana vaal angkanaan ma dina raagul inaan. Malasing ma a roroiang sin a rapti angkanaan kana raksaat pana a roroiang sina i waamua. Kana malasing kanaan pana aubina ilamaskana a watkul i taning, naandi aubina raksaat.”

Naanaa Zin Iesu Ma Amun Daasna

(Mk 3:31-35, Lk 8:19-21)

⁴⁶ Araan Iesu xai dador nanga zin aubina, naanaa zina varaxai wana amun daasna di wat,

ma di rur inaan lamanar, wanaze di saxot dina dador zina. ⁴⁷ Ma axazak ka vazei naan naako, “Naanaa zunum ma amun daazum di irur lamanar, di saxot dina dador zunum.”

⁴⁸ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Nis naanaa zurugu ma nis amun daazugu?” ⁴⁹ Iesu xa zaxatalus ubina varaviraai zina ma xa piaat naako, “Naandi xari naanaa zurugu ma amun daazugu. ⁵⁰ Avuna nis be xa giu lalos a sasaxotang ma ainaxamang sin Maagu la lia, naan daazugu ma fafnugu ma naanaa zurugu.”

13

A Dorang Lalaamangaai Wana A Rapti Xat Faazu

(Mk 4:1-9, Lk 8:4-8)

¹ La raan angkanaan nanga, Iesu xa tukbilak fataling a vaal angkanaan ma xa wa iziar la rita laman. ² Ma adi mala aubina di wat sina malasing ma naan ka wa xawas pana a mon ma xa ziar lamaskana, araan aubina vaakdul angkanaan di irur laxon. ³ Ma naan ka vazei naandi wana amun dorang lalaamangaai xa varas, ma xa piaat malasing kari, “Naagu langar! Aza rapti xat faazu, xa waan ma xa wa psin garavin amun kalamona wit. ⁴ Araan naa psin garavin, azanon kala di zu la lan, ma amun maani di lif puat ma di tok fanong mase. ⁵ Azanon ka zu wana amun faat ina a pira xawit na varas laaxur wana. Amun paxana xa balas fazaaus avuna a pira xawit be na varas laaxur wana ⁶ Singsaxai araan a iaas ka lang, ka laang naandi ma di plaxas, avuna amun

katkadora naandi xawit na laba. ⁷ Azanon kala di zu lawalau amun iaarus ka xoxorang. Araan amun iaarus a xoxot di bok, di wof a xalamona wit ma xawit na bok daxa. ⁸ Ma azanon kala di zu wana pira daxa, ma di vuai, azanon a zangaafu varazuai, ma azanon azangaafu vaawizik saaxa, ma azanon azangaafu vaarul. ⁹ Axazak ka rauxin alngana, xa daxa xana langar ma xana zuruk.”

A Vuvuna Fazeiang Pana Amun Dorang Lalaamangaai

(Mk 4:10-12, Lk 8:9-10)

¹⁰ Ubina varaviraai zin Iesu di waan ma di iaari zina malasing kari, “Kunaze gui dador zin aubina wana dorang lalaamangaai?”

¹¹ Ma naan ka ra xis naandi naako, “Nakmai xa lis a rexaazang sinim ma naagu mazaam amun dorang funfun iwana a bikabar ila lia, singsaxai xawit naa lis sin aubina vaakdul angkari.

¹² Axazak ka rauxin a rexaazang, Nakmai xana valaup a rexaazang ina naa rauxin, kuna a rexaazang sina xana bas pakluaai. Singsaxai axazak ina xawit na rauxin ta rexaazang, Nakmai xana zuruk pizin a nan texaazang mumut angkanaan naa rauxin. ¹³ Ga dador zin naandi wana dorang lalaamangaai wanaze:

Di raamaai, singsaxai xawit di raamaai vaakilan,
di langar, singsaxai xawit di langarin fakilaan
ma xawit di mazaam.

¹⁴ A dorang sin a profet Aaisaia xa balas faaratu-
naan pana naandi ina naa ra piaat naako:

‘Naagunat langar, singsaxai nanga naaguna wen mazaam,
 ma naaguna rataamaai, singsaxai nanga naaguna wen taamaai vaakilan.

¹⁵ Avuna a waata ubina angkanaan ka dikdik,
 ma di baai dina langar,
 ma di bafkol amun marana naandi.

Dina put taamaai vaakilan,
 ma dina langar vaakilan,
 ma ainaxamang sin naandi xana maravas,
 ma dina uli wat surugu ma gana vira naandi.’
(Aais 6:9-10)

¹⁶ Singsaxai Nakmai xa ra lis a daxaiang lamun marana nim ma amun alngana nim, panaze naagu raamin ma naagu langar. ¹⁷ Ga piaat faratunaan sinim, mumua amun profet ka varas faraxai wana aubina xa varas di tak, di ra sasaxot famarazaat adu dina raamin aze nim naagu rataamin, singsaxai xawit naadi ra raamin. Ma di ra sasaxot famarazaat dina langarin aze naagut langarin, singsaxai xawit naadi ra langarin.”

Iesu Xa Vamaravaas A Dorang Lalaamangaai Wana Axazak Kat Faazu
(Mk 4:13-20, Lk 8:11-15)

¹⁸ Iesu xa piaat kaarik naako, “Naagu langar, naari aknaaza dorang lalaamangaai wana a rapti xat faazu. ¹⁹ Araan axazak ka langarin a Dorang Daxa iwana a bikabar, ma xawit naa maravas pana, naan ka malasing a xalamona wit ina xa zu be la lan, ma a Rapti Raksaat ka wat ma xa

zuruk pizin kaarik a dorang ina Nakmai xa ra vazu lamaskana roroiang sin axazak angkanaan.

²⁰ Ma a xalamona wit ina xa zu laaxur wana a pira xa rauxin amun faat ka varas, ka malasing a xazak ina xa langarin a dorang, ma fazaaus mase naa rudaxain faraxai wana nanamang.

²¹ Singsaxai xawit na iziar vaabung baraaf, malasing a wit ina amun katkadorna xawit na laba. Ma fazaaus ka zu, araan ka tangin a maravanang ma araan aubina di vamazik naan lalozang a dorang ina naa inaxam paazaai wana.

²² A xalamona wit ina xa zu lawalau amun iaarus ka xoxorang, ka malasing axazak ina xa langarin a dorang, singsaxai naan ka inaxam marazaat pana amun saan initiat la pira angkari, ma a matmalabuk iwana sasaxot famarazaatang amun lulugaan ka varas. Amun saan angkanaan ka vagit naan ma xa waramin a dorang sin Nakmai malasing a iaarus koxot ka waramin a wit, ma xawit nat fuai.

²³ Ma a xalamona wit ina xa zu la pira daxa xat faraxas be malasing axazak ina xa langarin a dorang ma naa maravas pana. Naan kana malasing a wit ina xat fuain amun fnuaai xa zangaaf lu varazuai o azangaaf lu vaawizik saaxa o xa zangaaf lu vaarul.”

A Dorang Lalaamangaai Wana Amun Wit Ma Amun Lauran Taksaat

²⁴ Iesu xa vazei xaarik naandi wana aza dorang lalaamangaai naako, “A bikabar ila lia xa malasing a rapti ina xa waan ma xa wa vazu amun kalamona wit daxa la uma zina. ²⁵ Singsaxai araan aubina vaakdul di vara milaaif, a purua zina xa

wat fazu amun kalamona lauran taksaat lawalau amun kalamona wit ma xa waan. ²⁶ Araan amun kalamona wit di bok ma faasilik dina vuai, amun lauran taksaat saait di bok faraxai wana.

²⁷ Ma amun iaana kilaaiang sin damana uma di waan sina ma di vazei naan malasing kari, ‘Dipiran, gu ra vazu be amun kalamona wit daxa la uma zunum. Malasing faa ma amun lauran taksaat di bok lamaskana a uma zunum?’

²⁸ Ma naan ka xis naandi naako, ‘Aza purua xa giu a matmalabuk angkanaan.’

Ma amun iaana kilaaiang sina di iaari zina malasing kari, ‘Malasing faa, gu saxot maadina waan ma maadina wa uraas pizin fakdul naandi?’

²⁹ Ma naan ka wisbuaak naandi naako, ‘Tuua, taulaan naaguna uraas pizin saait amun wit faraxai wana amun lauran taksaat. ³⁰ Naagu luaa psin kalaak dina bok faraxai xa ruaas a raan iwana laflaavang. Ma la notaan angkanaan laxo gana vazei ubina iwana laflaavang malasing kari, “Naaguna tabung uraas pizin kalaak amun lauran taksaat ma naaguna pis faraxin kuna vaivang naandi, ma lamur naaguna laaf faraxin amun wit ma naaguna sfaar la vaal a rataasmaaiang surugu.”’”

A Dorang Lalaamangaai Wana A Xalamona Maastat

(Mk 4:30-32, Lk 13:18-19)

³¹ Ma naan ka vazei xaarik naandi wana aza dorang lalaamangaai naako, “A bikabar ila lia xa malasing a xalamona maastat ina a rapti xa zuruk ma naa vazula uma zina. ³² A nan kala angkanaan ka mumut mase wana amun kala vaakdul dit fazu la uma, singsaxai araan ka bok puzaa, xa

walak laba waamuain amun saan faakdul di vazu lamaskana uma. Ma amun maani di inu wana amun rangtangaana.”

A Dorang Lalaamangaai Wana Is
(Lk 13:20-21)

³³ Iesu xa vazei xaarik naandi wana aza dorang lalaamangaai malasing kari, “A bikabar ila lia xa malasing a is ina a ravin ka zuruk ma naa plaas faraxai wana a flaaua lamaskana a boul. Ma a flaaua vaakdul xa ring.”

Iesu Xai Dador Wana Amun Dorang Lalaamangaai
(Mk 4:33-34)

³⁴ Amun dorang faakdul angkanaan Iesu xa vazei adi mala aubina wana, naan ka dador wana amun dorang lalaamangaai be. ³⁵ Ka dador malasing kanaan ma a dorang sin a profet ka balas faaratunaan naako,

“Nia gana dador wana dorang lalaamangaai.
Gana piaat amun saan ina xa izi vunfun,
la varumaraiang nanga araan Nakmai xa ra
vaziaar a pira angkari.” (Saam 78:2)

Aknaas A Dorang Lalaamangaai Wana A Wit Ma A Lauran Taksaat

³⁶ Naanaan Iesu xa ramaraat fataling adi mala aubina angkanaan ma xa albis la vaal. Ma ubina varaviraai zina di wat ma di iaari zina malasing kari, “Kat faraxas guna akpaat aknaaza dorang lalaamangaai wana lauran taksaat ina xa bok la uma?”

³⁷ Ma xa vazei naandi malasing kari, “A rapti ina xa vazu a xalamona wit daxa, naan Naata

Rapti. ³⁸ A uma angkanaan naan a pira angkari, ma amun kalamona wit daxa xanaan, aubina ila-maskana bikabar ila lia. Ma amun lauran taksaat kanaan aubina zin a Rapti Raksaat. ³⁹ Ma a purua ina xa ra vazu amun lauran taksaat, naan bani Saatan. Ma a raan iwana laflaavang kanaan a vaanongang iwana amun taan i taning ma ubina iwana laflaavang kanaan amun aangelo.

⁴⁰ Amun lauran taksaat ina di uraas pizin ma di rasin turin ma di vaif lamaskana xaiaf, kana malasing saait bani la vaanongang iwana amun taan i taning. ⁴¹ Naata Rapti xana kling amun aangelo zina, ma dina uraas pizin amun saan faakdul la bikabar zina ina xat faxalxaal aubina xuna giuang amun matmalabuk taksaat faraxai zaait pana aubina vaakdul ina di gigi amun matmalabuk taksaat. ⁴² Ma dina psin naandi lamaskana adi xaiaf, inaan dina rataangis ma dinat karaat alvana naandi. ⁴³ Aubina di tak dinat pilwilak malasing a iaas la bikabar zin Damana naandi. Axazak ka rauxin alngana, xa daxa xana langarin a dorang kari.”

A Dorang Lalaamangaai Wana A Zaan Daxa Mase Di Vun

⁴⁴ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “A bikabar ila lia xa malasing azaan daxa mase ina di vun laza uma. Araan aza rapti xa tangin, naa vun kaarik. Ma xa waan faraxai wana dokdokang ma xa vaangurin amun lulugaan faakdul zina xuna aubina dina wul, ma wana a kaakaai iwana naa wulang a uma angkanaan.”

A Dorang Lalaamangaai Wana A Xatura Zaang

⁴⁵ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “A bikabar ila lia xa malasing saait a rapti vaangurang ka zazaleng amun katura zaang. ⁴⁶ Araan ka tangin a xatura zaang ina a maraana xa laaup marazaat, ka waan ma xa vaangurin amun lulugaan faakdul zina ma wana a kaakaai iwana naa wulang a xatura zaang angkanaan.”

A Dorang Lalaamangaai Wana Aubina Ina Dit Faaian Pana

⁴⁷ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “A bikabar ila lia xa malasing saait aubina ina dit faaian pana, di psin nana raas ma atavura ian faakdul di laxar lamaskana.

⁴⁸ Araan aubina xa bas, di urif fawat laxon. Ma di ziar ma di zuruk pilaai amun ian daxa ma di rasin lamaskana amun laxa. Sing saxai amun ian taksaat, naadi psin. ⁴⁹ Kana malasing saait bani la vaanongang iwana amun taan i taning. Amun aangelo dina wat ma dina zuruk pizin aubina raksaat siaana aubina di tak. ⁵⁰ Ma dina psin aubina raksaat lamaskana adi xaiaf. Ma inaan naandi dina rataangis ma dinat karaat alvana naandi.”

⁵¹ Ma Iesu xa iaari zin ubina varaviraai zina naako, “Malasing faa, naagu maravas pana aknaaza amun dorang faakdul ga ra vazei nim pana?”

Ma di xis naan malasing kari, “Aiang.”

⁵² Ma naan ka vazei naandi naako, “Amun maravas faakdul iwana amun Lus sin Moses ina di ra zuruk a rexaazang pana a bikabar ila lia, di malasing damana aza vaal ina xa zuruk fatukbilok amun saan daxa la vaal a ratasmaaiang sina, azanon ka vaaxur ma azanon ka xabaar zaait.”

*Aubina In Naazaret Kawit Di Inaxam Paazaai
Wana Iesu*

(Mk 6:1-6, Lk 4:16-30)

⁵³ Araan Iesu xa ra piaat fanong amun dorang lalaamangaai angkanaan, ka ramaraat fataling a bina angkanaan. ⁵⁴ Ma xa uli xula bina zina vaatak. Naan ka viraai aubina inaan la vaal a maainungang sin naandi, ma di banglala mase ma di iaari malasing kari, “A rapti angkari xa zuruk a rexaazang laba vaa? Ma xa zuruk a dikdikang kuna giuang amun faamuzazang ka banglala vaa? ⁵⁵ Dia di rexaas be adu damana naan a rapti xat gigiu vaal, ma naanaa zina xanaan Maaria, ma amun daasna xanaan Jems, ma Iosep, ma Saai-mon, ma Judaas. ⁵⁶ Ma amun fafina xari varaxai wana dia. Naan ka zuruk amun saan faakdul angkanaan faa?” ⁵⁷ Malasing ma naandi di maska raksaat pana naan.

Singsaxai Iesu xa piaat sin naandi naako, “A profet dit faranop pana naan lamun bina rawarak, singsaxai la bina zina vaatak ma lamaskana a vaal zina vaatak, kawit dit faranop pana naan.” ⁵⁸ Ma xawit na giu amun faamuzazang ka banglala xa varas inaan, panaze xawit di inaxam paazaai wana naan.

14

*A Maatang Sin Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang
(Mk 6:14-29, Lk 9:7-9)*

¹ La raan angkanaan, Erot a waamua zin a gaapman in Gaalili xa langarin amun saan Iesu xa giu. ² Ma xa vazei ubina vaamuzazang sina naako,

“A rapti angkanaan, naan bani Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang, ka ramaraat puli ziaana maatang. Malasing ma naan ka rauxin a dikdikang kuna giuang amun faamuzazang ka banglala.”

³⁻⁴ Azanon flan paamua Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang ka vazei Erot naako, “Kawit na tak pana nua guna maxus sin Erodiaas, taak sin daazum, Filip.” Malasing ma Erot ka vazei ubina dauran sina ma di zaraak naan. Di pis fating naan ma di rasin naan la vaal a vaamaazikang. ⁵ Ma Erot ka saxot kana zop famaata Jon singsaxai xa marauring aubina, wanaze di naxaam adu Jon naan a profet.

⁶ La raan iwana naxaamang araan naanaa xa ra luk Erot, nativa Erodiaas ka riria lawalau amun topuran sin Erot. Ma Erot ka dokdok mase wana a fnaalik angkanaan, ⁷ ma xa xalxal wana a waata fafina adu aze razaan a fnaalik ka maainung naan pana, naana lis. ⁸ A fnaalik angkanaan ka vazei Erot naako, “Gu rasin a waata Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang pana a win laba ma gu lis surugu.” Naan ka piaat malasing kanaan panaze naanaa zina xa ra vazei naan adu xana vazei Erot malasing kanaan.

⁹ A xalxal xa langarin a maainungang sin a fnaalik angkanaan ma xa maskalus. Singsaxai naan ka ra xalxal zin a fnaalik angkanaan, lamarana amun topuran sina ina di izi vavangan faraxai wana naan, malasing ma naan ka valos a maainungang sin a fnaalik. ¹⁰ Ma naan ka kling ubina dauran ma di kip pizin a waata Jon inaan la

vaal a vaamaazikang. ¹¹ Di rasin a waatna wana a win laba ma di lis sin a fnaalik angkanaan ma naa zuruk lis sin naanaa zina. ¹² Ubina varaviraai zin Jon di wat ma di vazaak pizin naan ma di wa xavin naan. Ma di waan ma di vazei Iesu.

*Iesu Xa Vavangaan Aubina Di Laaup Pana A
Taausan Ka Watmit
(Mk 6:30-44, Lk 9:10-17, Jn 6:1-13)*

¹³ Araan Iesu xa langarin adu Jon ka maat faanong, ka xawas pana mon ma xa waan laza non ka iziar naan singit kuna naan singbe xana wa iziar inaan. Ma aubina di langarin malasing kanaan, ma di ramaraat lamun bina zin naandi ma di zangas lalos a lan ma di los naan. ¹⁴ Araan naan ka xozaraai, xa raamin adi xulutung aubina, ma xa maskalus saxot naandi, ma xa vira aubina di gias.

¹⁵ Ka nguzaraaf ka, ma ubina varaviraai zina di wat sina ma di vazei naan malasing kari, “A non angkari xa bingil, ma araan ka valaau. Guna kling pizin kabe axulutung aubina angkari, ma naandi dina waan lamun bina ma dina wa wulwul vanganang ku naandi nanga.”

¹⁶ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Kawit ta vu-vuna ma naandi dina waan. Naagu ralaas naandi wana vanganang.”

¹⁷ Ma di vazei naan malasing kari, “Maadi rauxin be a raraba xa watmit ma a ian urua.”

¹⁸ Ma Iesu xa vazei naandi naako, “Naagu zuruk fawat amun raraba ma amun ian iriat surugu.” ¹⁹ Naanaan naan ka vazei axulutung aubina angkanaan ma di iziar waanaburut pana wilaangis. Ma naan ka zuruk a raraba xa watmit

ma a ian urua, ma xa raamaai uzaa laaxur la lia, ma xa wisfaadaxa wana zin Nakmai. Naa biaak ma naa lis sin ubina varaviraai zina ma di ralaas aubina wana. ²⁰ Aubina vaakdul di vangan ma di maazur. Ma ubina varaviraai zina di sfaar vambos amun laxa xa zangaafu ma urua wana amun kibaal a vanganang ina naadi ra maazur vataling. ²¹ Ma a vaakatang pana ubina ina di ra vangan ka malasing a taausan ka watmit, singsaxai xawit di vakot a furavin ma a funalik.

Iesu Xa Zangas Laaxur Wana Daanim
(Mk 6:45-52, Jn 6:16-21)

²² Fazaaus mase Iesu xa kling paamuain ubina varaviraai zina xuna dina albis lamaskana a mon ma dina kas buak kulaza rita laman. Ma naan kana iziar uli xuna xana kling pizin aubina angkanaan. ²³ Araan ka kling pizin fanong aubina, naan singbe xa waan ikula la waatawut kuna xana wa maainung. A bina xat faakilan tapti xa languzaraaf, ma naan singbe xa iziar inaan. ²⁴ Ma araan a mon ka iziar labirua wana laman, ka uzaa laaxur ma xa wizik paanaburut pana rof, panaze a maaliu xa taaif puat fatok naandi.

²⁵ Lawalau a marana iaas urul ma xa wizik saaxa paanaraan gufguf mase, Iesu xa zangas paan sin naandi laaxur wana laman. ²⁶ Araan ubina varaviraai zina di raamin naan ka zazangas laaxur wana laman, di maraaut mase ma di viraai malasing kari, “A warak ka wat!”

²⁷ Fazaaus mase Iesu xa vazei naandi naako, “Naagu dikdik. Nia be. Tuua naagu maraaut!”

²⁸ Ma Pita xa xis naan naako, “Piran, tamon nua be, vazei nia gana zangas puat sunum laaxur wana daanim.”

²⁹ Ma Iesu xa piaat sina naako, “Laawus!”

Pita xa ramaraat fataling a mon, ma xa varumara zangazang paan sin Iesu laaxur wana daanim. ³⁰ Singsaxai araan ka raamin adi maaliu, xa maraaut mase ma xa varumara wizikang lamaskana laman, ma xa viraai naako, “Piran, saxot faulin nia!”

³¹ Fazaaus mase Iesu xa vatok a mitna ma xa roting naan ma xa urif fauzaa naan laaxur ma xa piaat naako, “Ainaxam paazaaiang sunum ka xalxaalif. Kunaze gu rauxin ainaxamang urua?”

³² Araan nandiaa varaxai di albis iaa lamaskana a mon, a maaliu xa maat. ³³ Ma ubina varaviraai ina di iziar lamaskana a mon di lotu wana naan ma di piaat malasing kari, “Faaratunaan mase, nua Naata Nakmai!”

Iesu Xa Vira Amun Giazang Ka Varas La Non Genesaret

(Mk 6:53-56)

³⁴ Araan di kas buak faanong, di xozaraai la non Genesaret. ³⁵ Ma araan aubina ininaan di raamin fakilaan Iesu, di lis a dorang ka waan lamun bina vaasilik faakdul ma di zaxot fawat aubina vaakdul ina di gias, sina. ³⁶ Ma di maainung fadikdik Iesu xuna aubina di gias dina xaaf be a zuva marapi barAAF sina, ma naandi vaakdul ina di ra xaaf naan, di roro daxa xaarik.

15

Amun Faarasi Dit Paramin Amun Lus Sin Nakmai

(Mk 7:1-13)

¹ Ma azanon Faarasi varaxai wana azanon maravas iwana amun Lus sin Moses inikula

Jerusalem, di wat sin Iesu ma di iaari zina malasing kari, ² “Kunaze ubina varaviraai zinum kawit dit falos amun faraviraaiang sin amun maravas sin amun kulmua zin dia? Kawit dit suksuk mit paamua wana di vavangan.”

³ Ma naan ka xis naandi naako, “Ma xunaze naagut laxau amun lus sin Nakmai ma naagut falos amun faraviraaiang sin amun maravas sin amun kulmua zinim? ⁴ Avuna Nakmai xa piaat malasing kari, ‘Naagu varanop pana maamaa ma naanaa zinim,’ ma xa piaat saait naako, ‘Tamon axazak ka lingpuak lawaana maamaa zina ma naanaa zina, dina zop famaata naan.’ (*Zax 20:12, Zax 21:17*)

⁵ Singsaxai naagui piaata adu xa daxa wana axazak kana piaata sin maamaa ma naanaa zina malasing kari, ‘Azaan ina ga lek fawaal numaa wana, ga rasin parok fanong, gana lis sin Nakmai.’ ⁶ Naagui piaata malasing kanaan ma axazak angkanaan kawit ka na varanop pana damana o naanaa zina. Araan naagu giu malasing kanaan, naagu wengin pizin a dorang sin Nakmai xuna naaguna valos be a varaviraaiang sin amun maravas sin amun kulmua zinim. ⁷ Nim aubina xawit naagut falos a dorang sinim. A profet Aaisaia xa piaata faratunaan pana nim araan ka dador waamua naako,

⁸ ‘Aubina angkari dit faranop pana nia wana nguza naandi,
singsaxai a maskana naandi xa iziar lawalaau wana nia.

⁹ Dit lotu walaau be wana nia,

wanaze dit firaai aubina wana amun lus sin aubina be.” *(Aais 29:13)*

A Matmalabuk Ina Xat Famitikaai Aubina Lamarana Nakmai
(Mk 7:14-23)

¹⁰ Iesu xa viring fawat adi mala aubina zina ma xa vazei naandi naako, “Naaguna langar ma naaguna mazaam a dorang surugu. ¹¹ A vanganang ka albis la balana axazak, kawit na vamitikaai naan lamarana Nakmai. Kawit. Singsaxai azaan ka tukbilak la balana axazak, naan azaan angkanaan ka vamitikaai naan.”

¹² Ma ubina varaviraai di wat sina ma di iaari malasing kari, “Malasing faa, gu rexaas saait adu amun Faarasi di langarin a dorang sunum ma di maska maazik pana nua?”

¹³ Ma naan ka vazei naandi naako, “Amun iaai vaakdul ina Maagu la lia xawit na vazuu, naana put pizin naandi wana xatkadora naandi. ¹⁴ Naagu raamin pizin naandi, di malasing a marawif kat paamuain aubina. Tamon ta marawif ka waamuain aza marawif, nandiaa varaxai dina zu iaa lamaskana luk.”

¹⁵ Ma Pita xa vazei naan naako, “Guna vamaravaas aknaaza dorang lalaamangaai angkanaan simaam.”

¹⁶ Ma Iesu xa iaari zina naako, “Aze, ainaxamang sinim kawit nanga na maravas?”

¹⁷ Malasing faa, xawit naagu rexaas adu amun fanganang faakdul ina xa albis la balana axazak, ka wizik faatak la xuna ma naa wizin pizin?

¹⁸ Singsaxai a dorang ina xa tukbilak la balana,

xa wat lamaskana ainaxamang sina, ma xa vamitikaai naan lamarana Nakmai. ¹⁹ Avuna atavur amun matmalabuk taksaat faakdul xai tukbilak lamaskana ainaxamang sin axazak malasing kari: ainaxamang taksaat, ma a matmalabuk iwana zop famaatang aubina, ma a matmalabuk iwana milivinang a ravin o a rapti rawarak, ma amun matmalabuk taksaat lamanar wana aizit maxuzang, ma a matmalabuk iwana vinaauang, ma a matmalabuk iwana vaagitang pana axazak, ma a matmalabuk iwana wispiaalang azanon. ²⁰ Atavura matmalabuk angkanaan, kat famitikaai aubina lamarana Nakmai, singsaxai tamon axazak ka vangan ma xawit na zukmit, a matmalabuk angkanaan kana wen famitikaai naan.”

*Ainaxam Paazaaiang Sin A Ravin In Kenaan
(Mk 7:24-30)*

²¹ Iesu xa ramaraat inaan ma xa wa balas la non pira in Taair ma Saaidon. ²² Ma aza ravin Kenaan, naan ila non angkanaan, ka wat ma xa viraai waan sin Iesu malasing kari, “Piran! A Natnaat Sin Dewit, maluf nia! A zapalaau xa ragul nativugu ma xa vamazik mase naan.”

²³ Singsaxai Iesu xawit na xis naan. Ma ubina varaviraai zina di wat sina ma di vazei naan malasing kari, “Kling pizin naan, panaze xa viraai vaamosmos lamuraana dia.”

²⁴ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Nakmai xa ra kling fawat be nia iriat kuna vawaalang amun sipsip faakdul in Israael, di ra milung.”

²⁵ Sing saxai a ravin angkanaan ka wat sin Iesu ma xa zibukaak lamarana, ma xa piaat naako, “Piran, fawaal nia!”

²⁶ Ma Iesu xa xis naan naako, “Kawit na tak pana dina zuruk a vanganang sin a funalik ma dina psin lis sin amun piu.”

²⁷ Ma a ravin angkanaan ka piaat naako, “Piran, ka vaaratunaan, singsaxai amun piu zaait di iaan a sina vanganang sin amun mono zin naandi ina xa zuzu wizik lawaana iban favanganang.”

²⁸ Ma Iesu xa xis naan malasing kari, “Diravin, ainaxam paazaaiang sunum ka laaup. Gana giu vatfaraxazin a maainungang sunum.” Ma la no-taan angkanaan mase a fnaalik sina xa roro daxa.

Iesu Xa Vira Aubina Xa Varas Pana Amun Gi-azang Sin Naandi

²⁹ Iesu xa ramaraat inaan ma xa zangas lapaara rita laman Gaalili ma xa laak a wut ma xa wa iziar inaan. ³⁰ Ma amun kulutung aubina di wat sina. Di zaxot fawat amun kaak taksaat, ma dit findaan fawat amun marawif, ma naandi amun mita naandi xa xolxoli, ma amun nguspo, ma aubina xa varas pana atavura giazang tawarak, ma di vaziaar naandi lamarana, ma xa vira naandi. ³¹ Adi mala angkanaan, di raknar mase araan di raamin amun nguspo di dador, ma naandi amun mita naandi xa xolxoli xa balas daxa, ma amun kaak taksaat di zangas, ma amun marawif di raamaai. Ma di wisfaru Nakmai zin amun Israael.

Iesu Xa Vavangaan Aubina Di Laaup Pana A Taausan Urulavaat (Mk 8:1-10)

³² Iesu xa viring fawat ubina varaviraai zina ma xa vazei naandi malasing kari, “Ga rauxin a varamaaluvang pana aubina angkari, wanaze di ra iziar varaxai wana nia wana a raan urul ma xawit na rauxin ta vanganang aaxan naandi xuna naadina iaan. Ga baai gana kling pizin palau naandi varaxai wana lagaaiang, taulaan dina zumaat pana lagaaiang la lan.”

³³ Ubina varaviraai di vazei naan malasing kari, “A non angkari xa iziar naansing it, maadina zuruk a vanganang faa xuna vavanganang awat kulutung angkari?”

³⁴ Ma Iesu xa iaari zin naandi naako, “Usfa raraba naagu rauxin?”

Ma di xis naan malasing kari, “A raraba xa wizik urua ma a kaana ian mumut.”

³⁵ Ma xa vazei aubina xuna dina iziar wizik paanaburut la pira. ³⁶ Naan ka zuruk a raraba angkanaan ka wizik urua ma a kaana ian angkanaan ma xa wisfaadaxa wana xa waan sin Nakmai. Naa biaak ma naa lis sin ubina varaviraai zina ma di talazin sin aubina.

³⁷ Naandi vaakdul di vangan ma di maazur. Ma lamuraana, ubina varaviraai zina di sfaar amun laxa xa wizik urua wana amun kibaala vanganang ina naadi maazur vataling. ³⁸ Ma a vaakatang pana ubina ina di ra vangan, kat faraxas pana a tausan urulavaat, singsaxai xawit di vakot a furavin ma a funalik. ³⁹ Lamuraana Iesu xa kling farauxin pizin fanong adi mala aubina angkanaan, ka xawaas a mon ma xa waan la non in Maagadaan.

16

Amun Faarasi Ma Amun Saadusi Di Iaari Wana Ta Vaakilanang

(Mk 8:11-13, Lk 12:54-56)

¹ Amun Faarasi varaxai wana amun Saadusi di wat sin Iesu ma di saxot adu dina vaxabebeu naan. Malasing ma di iaari zina xana giu ta vaamuzazang ka banglala lamarana naandi malasing a vaakilanang kuna vatanginang adu Nakmai xa kalin naan.

² Ma Iesu xa xis naandi naako, “Araan a iaas ka si, naagu piaat malasing kari, ‘Kana raan daxa, wanaze ambara xa memek.’ ³ Ma paa-naraan naagu piaat malasing kari, ‘Kana daavur, wanaze a bina xa bubung ma a iaas ka memek.’ Naagu raamin fakilaan amun faakilanang la ambara ma naagu rexaazin a raan kana malasing faa. Singsaxai xawit nat faraxas naaguna raamin fakilaan amun faakilanang ilamun taan angkari.

⁴ Nim a watkul angkari taning, nim aubina rak-saat, naagu waan fataling Nakmai malasing a ravin ka waan fataling labana ma xa zaxot aza rapti rawarak. Naagu iaari wana ta vaakilanang, singsaxai a vaakilanang be gana vatangin sinim, naan a vaamuzazang ka banglala ina xa balas pana Jonaa.” Ma Iesu xa vataling naandi ma xa waan.

A Fanaauang Pana A Is Sin Amun Faarasi Ma Amun Saadusi

(Mk 8:14-21)

⁵ Araan Iesu varaxai wana ubina varaviraai zina di kas buaak a laman, ubina varaviraai di

naxambain dina zuruk tazanon raraba. ⁶ Ma Iesu xa vazei naandi malasing kari, “Naagu naknakaai, naagu xatkatong fatalamin nim siaana a is sin amun Faarasi ma amun Saadusi.”

⁷ Ma ubina varaviraai di xulus a dorang kanaan lawalaua naandi nanga ma di piaat malasing kari, “Naan ka piaat malasing kanaan panaze dia xawit di zuruk ta raraba.”

⁸ Singsaxai Iesu xa rexaas faanong pana aze razaan naadi xulus, malasing ma xa piaat naako, “Ainaxam paazaaiang sinim ka xalxaalif. Kunaze naagui dador lawalaua nim nanga adu xawit naagu zuruk ta raraba? ⁹ Malasing faa, xawit nanga naagu mazaam? Iaak naagu naxambain fanong a raraba xa watmit ina ubina xa taausan ka watmit di ra iaan. Ma usfa laxa naagu sfaar vambos pana amun kibaala vanganang? ¹⁰ Ma iaak naagu naxambain fanong a raraba xa wizik urua ina ubina xa taausan urulavaat di ra iaan. Ma usfa laxa naagu sfaar vambos pana amun kibaala vanganang?

¹¹ Kunaze xawit naagu maravas? Nia xawit ga dador zinim pana raraba. Singsaxai naaguna naknakaai wana a is sin amun Faarasi ma amun Saadusi.”

¹² Ma naanaan di maravas laxo adu naan kawit na piaat adu dina naknakaai wana a is lamaskana raraba, xawit. Singsaxai naan ka ra vazei naandi adu dina naknakaai wana amun faraviraaiang sin amun Faarasi ma amun Saadusi.

*Pita Xa Pitfiaat Adu Iesu A Mesaaiia
(Mk 8:27-30, Lk 9:18-21)*

13 Araan Iesu xa balas la pira in Sesaria Filipaai, xa iaari zin ubina varaviraai zina naako, “Aubina di piaat adu Naata Rapti nis?”

14 Ma di xis naan malasing kari, “Azanon di piaat naan Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang, ma azanon di piaat naan Elaaija, ma azanon nanga di piaat naan Jeremaia, o naan azaxai zin amun profet.”

15 Ma Iesu xa iaari zin naandi naako, “Ma malasing faa wana nim? Naagu piaat adu nia nis?”

16 Ma Saaimon Pita xa xis naan malasing kari, “Nua a Mesaaia,* Naata Nakmai xa roro.”

17 Ma Iesu xa xis naan naako, “Saaimon, naata Jonaa, Nakmai xa ra lis a daxaiang sunum, panaze xawit ta rapti ila pira angkari xa viaat a dorang kanaan sunum. Maagu la lia xa viaat sunum.

18 Ma ga vazei nua adu nua Pita.* Ma wana a vaat siar angkanaan,** gana varur a lotu zurugu. Ma a dikdikang iwana maatang kawit nat faraxas kana waramin a lotu angkanaan. 19 Gana lis amun ki ila bikabar ila lia zunum: Aze razaan gu pis tasin iriat la pira angkari, Nakmai xana pis tasin ikula la lia, ma aze razaan gu akpaat iriat la pira angkari, Nakmai xana akpaat ikula la lia.”

20 Ma xa dador dikdik sin ubina varaviraai zina adu tuua di vazei taxazak adu naan a Mesaaia.

*Iesu Xa Tabung Piaat Paamuin A Maatang Sina
(Mk 8:31-9:1, Lk 9:22-27)*

16:14 Mt 14:1-2, Mk 6:14-15, Lk 9:7-8   **16:16** Jn 6:68-69   * **16:16** Mesaaia adu Kaarisito.   * **16:18** Aknaaza waaling Pita adu a vaat.   ** **16:18** Ubina mazaam di piaat adu aknaaza dorang kanaan adu Pita o a dorang sin Pita o Iesu nanga (1Kor 10:4).   **16:19** Mt 18:18, Jn 20:23

²¹ La notaan angkanaan ma xa uzaa, Iesu xa varumara vazeiang ubina varaviraai zina adu naan kana waan Jerusalem kuna xana vazaak a vaamaazikang ka varas la mit amun paamua zin amun Judaa ma amun pris laba ma amun maravas iwana amun Lus sin Moses. Ma naandi dina zop famaata naan ma la varulang a raan, kana ramaraat puli xaarik siaana maatang.

²² Pita xa zaxot parok Iesu ma xa vadawaar naan naako, “Piran, kawit mase! Tuua gu piaat malasing kanaan. Amun saan angkanaan kana wen balas sunum.”

²³ Ma Iesu xa plaas a marana xa waan sin Pita ma xa vazei naan naako, “Saatan! Paan siaagu. Gu malasing a vaat kuna tuxinang nia, wanaze amun inaxamang kanaan sunum kawit gu zuruk sin Nakmai. Gu valos be amun inaxamang sin aubina.”

²⁴ Ma Iesu xa vazei ubina varaviraai zina naako, “Tamon axazak ka saxot kana los nia, xana vazaak a robuxul zina ma xana los nia. ²⁵ Avuna nis ka saxot kana roting falagot a roroiang sina, a roroiang kanaan sina xana milung siaana, singsaxai nis ka lis pizin a roroiang sina saxotang aizinugu, naan kana tangin a roro tapal. ²⁶ Tamon axazak ka rauxin amun saan faakdul ila pira angkari singsaxai a roroiang sina xa milung ma xa waan la bina iwana adi xaiaf kawit nai maat, amun saan angkanaan kana vabalos a daxaiang aaxana malasing faa? Ma aze razaan naana lis kuna wul xulang a roroiang sina? ²⁷ Avuna Naata Rapti

---

16:24 Mt 10:38, Lk 14:27

16:25 Mt 10:39, Lk 17:33, Jn 12:25

16:27 Mt 25:31, Saam 62:12, Rom 2:6

xana uli wat lamaskana marmari daxaiang sin Damana ma varaxai wana amun aangelo zina. Ma la notaan angkanaan, naan kana lis a wulwulang sin axazak saksaxai lalozang aze razaan naa ra giu. ²⁸ Ga piaat faratunaan sinim, azanon angbari di irur iriat taning, dina wen maat nanga ma dina raamin Naata Rapti xana wat faraxai wana a bikabar zina.”

17

A Winpina Iesu Xa Xulxulaai (*Mk 9:2-13, Lk 9:28-36*)

¹ A raan ka wizik saaxa lamur, Iesu xa zaxot Pita, ma uru vandaas Jems ma Jon, ma naandi urulavaat di laak fauzaa adi waatawut, naandi zingbe. ² Ma inaan lamarana nandiaal, di raamin taal a winpina Iesu xa xulxulaai. A marana xa wilwilak malasing a marana iaas ma amun marapi zina zaait di xufkuf marazaat ma di wilwilak. ³ Fazaaus mase ubina varaviraai angkanaan urul, di raamin taal Moses ma Elaaija di balas iaa, ma di dador iaa varaxai wana Iesu.

⁴ Ma Pita xa vazei Iesu naako, “Piran, ka daxa wana dia di iziar iriat. Tamon gu saxot gana giu a vaal maling urul, azaxai aaxanum, ma azaxai aaxan Moses ma azaxai aaxan Elaaija.”

⁵ Araan kai dador nanga, a vang bara xa wilwilak marazaat ka vakuf kol naandi ma a linga xazak inaan lamaskana bara xa dador malasing kari, “Naan kari Naarugu, ina ga sasaxot ma ga nanam mase wana naan. Naagu langar zina.”

⁶ Araan ubina varaviraai angkanaan urul di langarin taal, di maraaut taal mase ma di zu wizik taal wana marana nandiaal waanaburut la pira. ⁷ Sing saxai Iesu xa wat ma xa xaaf nandiaal ma naako, “Naagu ramaraat taal. Tuaa naagu maraaut.” ⁸ Araan di raamaai uzaa laaxur, di raamin taal Iesu zingbe.

⁹ Ma araan naandi urulavaat di kabal wizik la waatawut, Iesu xa dador vaalagat sin nandiaal naako, “Tuaa naagu vazei raal taxazak pana aze razaan naagu ra raamin taal, xa ruaas a raan Naata Rapti xana ramaraat puli ziaana maatang.”

¹⁰ Ubina varaviraai angkanaan urul, di iaari raal zina malasing kari, “Kunaze amun maravas iwana amun Lus sin Moses di piaat adu Elaaija xana tabung balas paamua wana a Mesaaija?”

¹¹ Ma Iesu xa xis nandiaal naako, “Ka vaaratu-naan mase adu Elaaija xana tabung balas kuna xana giu vatalamin faulin kaarik amun saan faak-dul. ¹² Sing saxai ga vazei numtaal, Elaaija xa balas faanong, sing saxai xawit di raamin fakilaan naan, ma di giu a matmalabuk taksaat pana naan lalozang ainaxamang sin naandi nanga. Kana malasing saait kanaan pana Naata Rapti. Naan kana vazaak a maazikang la mita naandi.” ¹³ Ma ubina varaviraai angkanaan urul di rexaas ka adu naan kat fazei be nandiaal wana Jon A Rapti Iwana Baaptaaizang.

*Iesu Xa Mof Pizin A Zapalaau Ziaana A Nalik
(Mk 9:14-29, Lk 9:37-42)*

¹⁴ Araan naandi urulavaat di wat balas sin ax-lutung aubina, aza rapti xa wat sin Iesu ma xa

zibukaak lamarana, ¹⁵ ma xa vazei naan naako, “Piran, gu maluf naarugu. Kat gaga ma xat kazanin adi maazikang laba. Amun taan ka varas, naan ka zuzu lamaskana axaiaf ma amun taan ka varas ka zuzu lamaskana daanim. ¹⁶ Ga ra zaxot naan ka waan sin ubina varaviraai zunum, singsaxai xawit nat faraxas dina vira naan.”

¹⁷ Ma Iesu xa vazei naan malasing kari, “Nim ilamaskana watkul angkari, xawit naagu inaxam paazaai ma ainaxamang ma matmalabuk sinim kawit na tak. Usfa raan gana iziar nanga varaxai wana nim? Usfa raan nanga gana vamalmalin ainaxam paazaaiang sinim ka xalxaalif? Saxot fawat naarum iriat surugu.” ¹⁸ Ma Iesu xa vadawaar a zapalaau angkanaan ma xa waan fataling a nalik ma la notaan angkanaan mase, a nalik ka balas daxa.

¹⁹ Naanaan ubina varaviraai di wat sin Iesu ma di iaari vunfun sina malasing kari, “Kunaze xawit nat faraxas maam maadina mof pizin a zapalaau ziaana?”

²⁰⁻²¹ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Panaze ainaxam paazaaiang sinim ka xalxaalif marazaat. Ga piaat faratunaan sinim, tamon ainaxam paazaaiang sinim ka mumut malasing a xalamona maastat, kat faraxas naaguna vazei a waatawut angkari malasing kari, ‘Gu ramaraat iriat kunipaa,’ ma faaratunaan mase xana ramaraat. Kawit tazaar kana lagaf pana nim.”*

17:20-21 Mt 21:21, Mk 11:23, 1Kor 13:2 * **17:20-21** Azanon fararang kawit na varas i mumua, di rauxin a dorang kari zaait: Singsaxai awat sapalaau malasing kari xana tukbilak be wana matmalabuk iwana valvaalang pana vanganang ma maainungang ma xawit pana tazaar tawarak.

*Iesu Xa Dador Xaarik Adu Naan Kana Maat
(Mk 9:30-32, Lk 9:43-45)*

²² Araan Iesu varaxai wana ubina varaviraai zina di wat balas fatu la pira Gaalili, naan ka vazei naandi naako, “Dina ngutlis Naata Rapti la mit amun purua. ²³ Dina zop famaata naan ma wana varulang a raan, naan kana ramaraat puli.” Ma ubina varaviraai zina di maskalus mase.

Iesu Xa Wul A Taakis La Vaal Xoxok

²⁴ Iesu varaxai wana ubina varaviraai zina di balas Kaapernaum. Ma ubina iwana zuzurukang a taakis ila vaal xoxok di wat sin Pita ma di iaari zina malasing kari, “Malasing faa, a maravas sunum ka wulwul zaait a taakis la vaal xoxok o xawit?”

²⁵ Ma Pita xa xis naandi naako, “Aiang, naa wulwul.”

Araan Pita xa albis la vaal, xawit nanga na dador ma Iesu xa tabung iaari zina naako, “Saaimon, gu naxaam malasing faa? Amun kalxaal ila pira angkari di zuzuruk a wulwulang iwana amun taakis faakdul zinis? Sin aubina zin naandi vaatak o zin azanon tawarak?”

²⁶ Ma Saaimon ka xis naan naako, “Zin aubina rawarak.”

Ma Iesu xa vazei naan naako, “Tamon malasing kanaan, aubina zin naandi vaatak tuua di wul a taakis. ²⁷ Sing saxai taulaan dina mangaring diaa, guna waan la laman ma guna ngangaul. Ma a ian guna tabung kos, guna kaas a balana ma guna raamin a kaakaai xat faraxas pana a taakis sin diaa. Guna zuruk ma guna lis sin naandi xuna wulang a taakis sin diaa.”

18

Nis Ka Laaup Mase La Bikabar Ila Lia

(Mk 9:33-37, Lk 9:46-48)

¹ La raan angkanaan, ubina varaviraai di wat sin Iesu ma di iaari zina malasing kari, “Nis mase xa laaup la bikabar ila lia?”

² Iesu xa viring fawat aza nan nalik ma naa varur lawalaua naandi. ³ Ma xa piaat naako, “Ga piaat faratunaan sinim, tamon kawit naagu xul ainaxamang sinim ma naagu inaxam malasing a kaana funalik mumut, kawit nat faraxas naaguna albis la bikabar ila lia. ⁴ Malasing ma tamon axazak be xat famumut naan nanga ma xa malasing a nan nalik angkari, naan kana laaup mase la bikabar ila lia. ⁵ Ma tamon axazak ka ruzuaai a nan nalik mumut malasing kari lapaarugu wana aizinugu, naan ka ruzuaai nia.”

Naaguna Maraaut Pana Giuang Amun Matmalabuk Taksaat

(Mk 9:42-48, Lk 17:1-2)

⁶ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Singsaxai tamon axazak ka vaxalxaal azaxai zin a kaana funalik angkari ina di inaxam paazaai wana nia, ma xa zu lamaskana matmalabuk taksaat. A matmalabuk taksaat angkanaan ka raksaat mase wana tamon di pis adi vaat la vuruna ma di vaxanak naan la laman gafeu.

⁷ Kana raksaat mase zin aubina ila pira angkari, lalozang amun saan ina xat faxalxaal aubina ma di zu lamaskana matmalabuk taksaat. Amun saan angkanaan kana balas faaratunaan, singsaxai

xana raksaat mase nanga wana axazak ina xat fabalos naandi.

⁸ Tamon a mirum azaxai o a xaakum azaxai xa vaxalxaal nua ma gu zu lamaskana matmalabuk taksaat, ka daxa tamon gu kip pizin. Ka daxa tamon guna albis la non iwana roro tapal varaxai wana a mitfu o a xaakfu, taulaan dina psin nua varaxai wana uru mirum ma uru xaakum lamaskana adi xaiaf ina xawit nai maat. ⁹ Tamon azaxai zin uru maraam ka vaxalxaal nua ma gu zu lamaskana matmalabuk taksaat, bilok pizin ma gu psin. Ka daxa tamon gu albis la non iwana roro tapal varaxai wana a mara azaxai be, taulaan dina psin nua varaxai wana uru maraam lamaskana a bina iwana adi xaiaf kawit nai maat.”

A Dorang Lalaamangaai Wana A Sipsip Ka Malik

(Lk 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Tuua naagu raamin azaxai zin a kaana funalik angkari malas-ing amun sangof. Ga vazei nim, amun aangelo zin naandi la lia di rataamin a marana Maagu la lia.*

¹² Naagu naxaam malasing faa wana a rapti ina xa rauxin amun sipsip ka zangaafu varazuai, ma a zaxai zin naandi xa malik? Naan kana waan fataling a zangaafu vaawizik faat ma xa wizik faat inaan la waatawut ma xana wa zaleng azaxai angkanaan ka malik. ¹³ Ga piaat faratunaan sinim, araan naa tangin fanong, a dokdokang sina

---

18:8 Mt 5:30   **18:9** Mt 5:29   **18:10-11** Lk 19:10   * **18:10-11**
Azanon fararang kawit na varas i mumua, di rauxin a dorang kari zaait: Avuna Naata Rapti xa ra wat kuna zaxot faulinang aubina ina di milung.

wana a sipsip angkanaan azaxai xa laaup mase wana a dokdokang sina wana amun sipsip ka zangaafu vaawizik faat ma xa wizik faat ina xawit di malik.

¹⁴ Ka malasing saait bani wana Damana nim la lia, naan kawit na saxot adu tazaxai zin akaana funalik angkari xana milung.”

A Matmalabuk Iwana Vatokang Amun Matmalabuk Taksaat

¹⁵ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Tamon taa-tum sunum lamaskana Kaarisito xa giu a matmalabuk taksaat pana nua, gu wat ma gu vazei naan pana matmalabuk taksaat sina labirua wana numaa zingbe. Tamon ka langar zunum, naanaan guna vaamada iaa xaarik. ¹⁶ Singsaxai tamon kawit na langar zunum, gu maainung taxazak azaxai o urua dina waan faraxai wana nua, wanaze a Baar Xoxok ka piaat naako, ‘A dorang sin axazak urua o urul xana maravan.’ *(Lus 19:15)*

¹⁷ Tamon kawit na langar zin nandiaa, guna vazei aubina vaakdul ila lotu, wana naan. Ma tamon kawit na langar zaait sin naandi, naa-guna naxaam naan malasing axazak kawit na inaxam paazaai wana Nakmai o axazak iwana zuzurukang a taakis.

¹⁸ Ga piaat faratunaan sinim, aze razaan naagu pis tasin iriat la pira angkari, Nakmai xana pis tasin saait la lia. Ma aze razaan naagu akpaat la pira angkari, Nakmai xana akpaat saait la lia.

¹⁹ Ga vazei xaarik nim adu tamon axazak urua iriat la pira angkari, di rudaxa varaxai iaa wana

tazaan naadina maainung iaa wana, Maagu la lia xana lis sin nandiaa. ²⁰ Tamon urua o urul di wat faraxai wana aizinugu, nia gana iziar varaxai wana naandi.”

A Dorang Lalaamangaai Wana A Iaana Kilaaiang Kawit Nat Faramaaluf

²¹ Pita xa wat sin Iesu ma xa iaari zina naako, “Piran, faa sfa gana naxaam pizin a matmalabuk taksaat ina daazugu xa ra giu wana nia? Faawizik urua?”

²² Ma Iesu xa xis naan naako, “Ga vazei nua, xawit faawizik urua be, singsaxai guna naxaam pizin a matmalabuk taksaat sina vaa zangaafu xa wizik urua ma xa wizik urua.

²³ Ga piaat malasing kari zinim panaze a bikabar ila lia xa malasing a xalxaal ina xa saxot kana raamin fakilaan amun kaakaai iwana vaamuza-zang sin amun iaana kilaaiang sina. ²⁴ Araan ka iaari zin naandi, di zaxot fawat a iaana kilaaiang sina ina naa ra pis a rudaxaiang faraxai wana naan kuna lizang amun kaakaai zin a xalxaal xat faraxas pana 60 milian amun kaakaai denaarias.*

²⁵ Singsaxai naan kawit nat faraxas kana lis amun kaakaai zin a xalxaal. Malasing ma a xalxaal, a mono zina, xa lis a dorang dikdik kuna dina vaangurin a rapti angkanaan ma taak sina ma a funalik sina ma amun saan faakdul zina zin taxazak kuna xana wul naandi xuna wulang amun dinaau zina.

²⁶ Singsaxai a iaana kilaaiang kanaan ka zibukaak lamarana ma xa maainung naan

---

18:21 Lk 17:3-4   **18:22** Var 4:24   * **18:24** A kaakaai denaarias azaxai xari a wulwulang ila raan azaxai zin axazak kat faamuzas la tesin.

malasing kari, 'Simbong fatalamin nia wana notaan angkari, mur gana lis fakdul amun kaakaai zunum.' ²⁷ Ma a mono zina xa maluf a iaana kilaaiang kanaan ma xa vazei naan adu tuaa xana xis amun kaakaai angkanaan. Ma xa kling pizin naan.

²⁸ Sing saxai araan a iaana kilaaiang kanaan ka tukbilak ma xa waan, ka tangin a waliaana dit faamuzas faraxai iaa, ina xa ra pis a rudaxaiang faraxai wana naan kuna lizang amun kaakaai xat faraxas pana a zangaaf lu varazuai amun kaakaai denaarias. Naan ka roting naan ma xa xafkuxut a bukadolna ma xa vazei naan naako, 'Gu xis fazaus a kaakaai gu ra xalxalin.'

²⁹ Ma a waliaana xa zibukaak lamarana ma xa maainung naan naako, 'Simbong fatalamin nia wana notaan angkari, mur gana xis a kaakaai angkanaan.'

³⁰ Sing saxai naan kawit na rudaxa. Ka zaxot naan ma xa rasin naan la vaal a vaamaazikang, ka ruaas la raan naan kat faraxas kana xis faulin a kaakaai zina. ³¹ Araan azanon paliaana a iaana kilaaiang kanaan di raamin azaan angkanaan ka balas sina, a maskana naandi xa raksaat. Di waan sin a mono zin naandi ma di vazei naan pana amun saan faakdul xa ra balas.

³² A mono zina xa kilaa i xun a iaana kilaaiang kanaan ma xa piaat sina naako, 'Nua a iaana kilaaiang taksaat, nia ga ra naxaam pizin amun saan gu ra zuruk surugu wanaze gu zibukaak la maraagu ma gu maainung nia. ³³ Kunaze xawit gu rauxin a varamaaluvang pana a waliaanum malasing nia ga rauxin a varamaaluvang pana

nua?’ ³⁴ A mono zina xa mangat pana naan ma xa lis naan sin amun tuxaaul ila vaal a vaamaazikang kuna dina lis a vaamaazikang sina xa ruaas a raan naan kat faraxas kana xis amun kaakaai vaakdul naa ra xalxalin sin a xalxaal.

³⁵ Maagu la lia xana giu zaait malasing kanaan pana nim ina xawit naagu naxaam pizin faratunaan a matmalabuk taksaat amun taatum sinim di ra giu wana nim.”

19

Iesu Xa Dador Wana A Matmalabuk Iwana Kipang A Maxuzang (Mk 10:1-12)

¹ Araan Iesu xa dador vaanong, ka ramaraat inaan Gaalili ma xa waan la pira Judia, ma xa waan laza non rita daanim Jodaan. ² Amun mala aubina di los naan ma xa vira naandi di rauxin amun giazang inaan.

³ Azanon Faarasi di wat sina xuna dina vaxabebeu naan, ma di iaari zina malasing kari, “Malasing faa, wana amun Lus sin Moses, ka tak pana a rapti xana kip a maxuzang sina varaxai wana taak sina tamon ka rauxin ta vuvuna?”

⁴ Iesu xa xis naandi naako, “Malasing faa, xawit nanga naagu vakot a dorang lamaskana Baar Xoxok? Ka piaat malasing kari, ‘La varumaraiang iwana faaziarang, Nakmai xa ra vaziaar aubina ma di balas a rapti ma a ravin,’ ⁵ ma xa piaat naako, ‘Naan a vuvuna xanaan a rapti xana vataling damana ma dina ma xana iziar varaxai wana taak sina ma nandiaa di zaxai iaa la winpin.’ (*Var 1:27, Var 2:24*)

⁶ Ma xawit ka di urua iaa, singsaxai di zaxai iaa. Malasing ma aze razaan Nakmai xa ra duma varaxin, tuaa xaarik taxazak ka kip.”

⁷ Ma amun Faarasi di iaari xaarik sina malasing kari, “Tamon ka malasing kanaan, kunaze Moses ka piaat adu a rapti xana varaar a waambaar xuna kipang a maxuzang ma naana lis sin taak sina xuna xana kling psin naan?”

⁸ Ma Iesu xa xis naandi malasing kari, “Moses ka rudaxain nim kuna kipang a maxuzang faraxai wana amun taak sinim panaze a maskana nim ka dikdik marazaat, singsaxai la varumaraiang mase, xawit na malasing kanaan. ⁹ Ga vazei nim, tamon a rapti xa kip a maxuzang sina varaxai wana taak sina araan taak sina xawit na giu a matmalabuk iwana milivinang a rapti rawarak, ma a rapti angkanaan ka maxus sin aza ravin tawarak, a rapti angkanaan ka giu a matmalabuk taksaat iwana milivinang a ravin tawarak.”

¹⁰ Ma ubina varaviraai zina di vazei naan malasing kari, “Tamon a lus iwana maxuzang ka lagaf marazaat malasing kanaan, kana daxa be tamon tuaa ra maxuzang.”

¹¹ Iesu xa xis naandi naako, “Kawit aubina vaakdul dit faraxas dina rudaxa wana varaviraaiang kanaan. Kawit. Nakmai xa lis a dikdikang be zin azanon. ¹² Avuna ubina xawit di maxus panaze xa rauxin a yuvuna xa varas. Azanon di luk naandi ma xawit nat faraxas dina raxunalik. Azanon, ubina di valup naandi ma xawit nat faraxas dina

maxus, ma azanon, panaze di naxaam a vaamuza-zang ila bikabar ila lia ma xawit di maxus. Ax-azak kat faraxas kana rudaxain a varaviraaiang kanaan, naana rudaxain.”

Iesu Xa Rasin A Daxaiang Laaxur Wana A Funalik Mumut

(Mk 10:13-16, Lk 18:15-17)

¹³ Azanon aubina di zaxot fawat a funalik mumut sin Iesu xuna xana rasin uru mitna laaxur wana naandi ma xa maainung pana naandi. Singsaxai ubina varaviraai zina di vadawaar aubina angkanaan.

¹⁴ Ma Iesu xa vazei naandi malasing kari, “Naagu luaa a funalik mumut angkanaan dina wat surugu. Tuua naagu ruxol naandi wanaze a bikabar ila lia zin a funalik mumut malasing kari.” ¹⁵ Araan ka rasin uru mitna wana naandi ma xa maainung faanong, ka ramaraat inaan ma xa waan.

A Xulaau Ina Xa Rauxin A Lulugaan Ka Varas

(Mk 10:17-31, Lk 18:18-30)

¹⁶ Aza xulaau xa wat sin Iesu ma xa iaari zina naako, “Maravas, aze razaan daxa gana giu xuna gana zuruk a roro tapal?”

¹⁷ Ma Iesu xa xis naan naako, “Kunaze gu iaari zurugu wana aze razaan ka daxa? Ka rauxin be Azaxai ina xa daxa, ma naan Nakmai. Tamon gu saxot guna zuruk a roro tapal, guna valos amun lus sina.”

¹⁸ A xulaau angkanaan ka iaari zina naako, “Aze ramun lus?”

Ma Iesu xa xis naan naako, “Tuaa gu zop famaata axazak, ma tuaa gu giu a matmalabuk iwana milivinang a ravin tawarak, ma tuaa gu vinaau, ma tuaa gu vaagit pana axazak,¹⁹ ma gu varanop pana damaam ma dinaam. Ma guna sasaxot a waliaanum malasing gu sasaxot nua nanga.” (*Zax 20:12-16, Liv 19:18*)

²⁰ Ma a xulaau angkanaan ka vazei naan naako, “Amun lus faakdul angkanaan ga valos naandi. Ma aze nanga nia xawit ga giu?”

²¹ Ma Iesu xa xis naan naako, “Tamon gu saxot guna tak faakdul mase, paan ma guna vaangurin amun lulugaan faakdul zunum kuna aubina dina wul ma a kaakaai iwana guna lis sin aubina di izi gogof. Araan guna giu malasing kanaan, guna raxumbaaxut pana amun lulugaan daxa ila lia. Mur guna wat los nia.”

²² A xulaau xa langar malasing kanaan ma xa ramaraat ma xa waan. Ka maskalus marazaat mase avuna amun lulugaan sina xa varas marazaat.

²³ Ma Iesu xa vazei ubina varaviraai zina naako, “Ga vazei varatunaan nim, kana lagaf pana axazak ina xa rauxin a lulugaan ka varas kana albis lamaskana a bikabar ila lia. ²⁴ Ga vazei zaait nim, iaak kat faraxas pana a kaamel xana albis lamaskana a luk iwana a nil iwana zaxazitang? Singsaxai xana lagaf marazaat nanga wana a rapti raxumbaaxut kana albis lamaskana bikabar zin Nakmai.”

²⁵ Araan ubina varaviraai zina di langarin, di raknar mase ma di piaat malasing kari, “Tamon malasing kanaan, nis mase Nakmai xana zaxot faulin?”

²⁶ Iesu xa daamaai wana naandi ma xa piaat naako, “Aubina xawit nat faraxas dina giu azaan angkanaan, singsaxai Nakmai xat faraxas kana giu amun saan faakdul.”

²⁷ Ma Pita xa xis naan naako, “Malasing ma, maadi vataling fanong amun saan faakdul zi-maam ma maadi los nua. Aze xapaa xa itate aaxa maam ku mur?”

²⁸ Ma Iesu xa vazei naandi malasing kari, “Ga piaat faratunaan sinim, araan amun saan faakdul xa balas faaxur ma Naata Rapti xa iziar a xalxal wana akin siziarang sina ina xa rauxin adi marmari daxaiang, nim ina naagu los nia, naaguna iziar zaait pana amun kin siziarang ka zangaafu ma urua zin amun paamua ma naaguna klis amun patbung ka zangaafu ma urua in Israael. ²⁹ Ma aubina vaakdul ina di vataling amun faal zin naandi o amun daaza naandi o amun fafina naandi o amun damana naandi o amun dina naandi o vataling a funalik sin naandi o a pira zin naandi, ma di los nia, Nakmai xana lis kaarik amun saan angkanaan, ka zangaafu varazuai laaxur wana ina naadi rauxin fanong ma dina raumana a roro tapal. ³⁰ Singsaxai amala aubina ina di waamua dina wat mur. Ma amala aubina ina di wat mur dina waamua.”

20

A Dorang Lalaamangaai Wana A Wulwulang Sin Ubina

¹ Iesu xa piaat kaarik naako, “A bikabar ila lia xa malasing kari: Aza rapti xa raumana a non pira

laba. Ka waan paanaraan gufguf kuna wa zaxotang tazanon ubina xuna dina vaamuzas la tesin waain sina. ² Ma xa rudaxa varaxai wana naandi adu xana wul naandi wana a kaakaai denaarias* azaxai, a wulwulang iwana vaamuzazang ila raan azaxai ma xa kling naandi xa waan la tesin waain sina.

³ La marana iaas ka wizik faat paanaraan, ka waan kaarik ma xa raamin azanon ubina di irur walaau be la non iwana balas faraxumulang. ⁴ Ma xa vazei naandi malasing kari, 'Naagu waan saait ma naagu vaamuzas la tesin waain surugu ma gana wul nim pana ainaxamang ka tak.' ⁵ Ma di rudaxa ma di waan.

Ma lamarana iaas ka izi vaatak lawaanaas, ka waan kaarik ma xa zaxot azanon ubina ma di wa vaamuzas. Ma lamarana iaas urul languzaraaf, ka zaxot kaarik azanon ma di wa vaamuzas. ⁶ La marana iaas ka watmit languzaraaf ka waan kaarik ma xa raamin azanon ubina nanga di irur walaau ma xa iaari zin naandi naako, 'Kunaze naagu vala irur walaau be iriat la raan kudul angkari?'

⁷ Ma di xis naan malasing kari, 'Kawit taxazak na zaxot maam kuna vaamuzazang.'

Ma xa vazei naandi naako, 'Nim saait, naaguna waan ma naaguna vaamuzas la tesin waain surugu.'

⁸ Languzaraaf, kat faakilan tapti, a rapti ina xa rauxin a tesin waain ka vazei a waamua zin ubina vaamuzazang naako, 'Firing fawat ubina iriat ma guna wul naandi. Guna tabung pul xalaak naandi

---

* **20:2** A denaarias kari a kaakaai zin amun Rom. **20:8** Liv 19:13, Lus 24:15

ina di balas mur ma xa uzaa faanong pana naandi ina di balas paamua.’

⁹ Ma ubina vaamuzazang ina di samura vaamuzas be lamarana iaas ka watmit languzaraaf di waan ma naan ka lis a kaakaai denaarias azaxai zin naandi zaksaxai, a wulwulang kat faraxas pana a vaamuzazang ila raan azaxai. ¹⁰ Ma ubina ina di tabung faamuzas di waan ma di naxaam adu dina zuruk a wulwulang laba. Singsaxai xawit, naan ka lis saait a kaakaai denaarias azaxai zin naandi zaksaxai. ¹¹ Araan naandi di suruk pulwulang faanong, di dador varvaras ka wana damana tesin waain. Di vazei naan malasing kari, ¹² ‘Ubina ina gu ra zaxot be naandi languzaraaf, di vaamuzas be wana a aaua azaxai. Ma maam maadi vaamuzas pana a raan kudul ma a iaas ka laang maam, singsaxai gu wul maam malasing be naandi.’

¹³ Ma xa vazei axazak sin naandi naako, ‘A paasaxo zurugu, xawit ga varaksaat nua. Malasing faa, xawit di rudaxa iaa wana a kaakaai denaarias azaxai? ¹⁴ Suruk a wulwulang sunum ma gu waan. Nia nanga ga saxot gana wul naandi ina di balas mur, xat faraxas malasing nua gu balas paamua. ¹⁵ Ka tak pana nia nanga gana giu aze raraan pana kaakaai zurugu lalozang a inaxamang surugu. Tuua gu marazuzuai wanaze ga giu a matmalabuk daxa wana ubina angkanaan.’

¹⁶ Malasing ma aubina ina di wat mur dina waamua. Ma aubina ina di waamua dina wat mur.”

A Varulang A Raan Iesu Xa Piaat Naan Kana Maat

(Mk 10:32-34, Lk 18:31-33)

¹⁷ Araan Iesu xa zazangas puzaa xun Jerusalem, ka zaxot luk ubina varaviraai zina ziaana amala aubina ma xa vazei naandi malasing kari, ¹⁸ “Naagu langar, naari di uzaa xari xunikula Jerusalem ma axazak kana ngutlis Naata Rapti la mit amun pris laba ma amun maravas iwana amun Lus sin Moses. Ma naandi dina klis adu naan kana maat. ¹⁹ Dina lis naan la mita aubina xawit amun Judaa ma dina vis naan ma dina kmis naan pana wip ma dina tukfating naan pana robuxul. Ma wana varulang a raan, naan kana ramaraat puli.”

A Maainungang Sin Naanaa Zin Uru Naata Zebedi Xa Waan Sin Iesu

(Mk 10:35-45)

²⁰ Naanaan taak sin Zebedi, varaxai wana uru naatna di waan sin Iesu ma naanaa zin nandiaa xa zibukaak lamarana ma xa iaari zina wana aza zaan.

²¹ Iesu xa iaari zina naako, “Gu saxot aze?”

Ma naan ka xis Iesu malasing kari, “Araan guna balas a xalxal, guna vaziaar uru naarugu la bikabar zunum, azaxai la mit sazaxa zunum ma axazak la mit kais sunum.”

²² Ma Iesu xa xis naan naako, “Kawit naagu rexaazin taal aze naagu maainung taal wana. Malasing faa, xat faraxas guna imin iaa wana a win imiminang ina nia gana imin?”*

---

* **20:22** A win imiminang ka iru vakilaan a maazikang ina Iesu xana vazaak.

Ma di xis iaa naan malasing kari, “Maadit faraxas iaa.”

²³ Iesu xa xis nandiaa naako, “Faaratunaan, guna imin iaa wana win imiminang surugu, singsaxai wana iziarang la mit sazaxa zurugu o la mit kais surugu, nia xawit ga xatkatong kuna gana lis. Maagu nanga xana lis sin naandi ina naa ra nimmimanin aaxan naandi.”

²⁴ Araan amun sangaafu ubina varaviraai di langarin, di mangat pana uru vandaas. ²⁵ Iesu xa viring fatu naandi ma xa piaat naako, “Naagu rexaas adu amun kalxaal zin aubina xawit amun Judaa, di rauxin a burburaiiang laba laaxur wana naandi ma dit falaup naandi nanga, ma amun paamua laba zin naandi di ratasin a lus dikdik laaxur wana aubina. ²⁶ Singsaxai nim tuua naagu malasing naandi. Tamon axazak ka saxot kana laaup lawalua nim, naan kana vamumut naan nanga, ma xana balas axazak kat faamuzas be aaxan nim. ²⁷ Ma nis ka saxot kana balas a waa-mua zinim, naan kana balas a iaana kilaiiang sinim. ²⁸ Kat faraxas malasing pana Naata Rapti. Naan kawit na wat kuna aubina dina vawaal naan. Kawit. Naan ka wat kuna xana vawaal aubina ma xana lis a roroiang sina nanga xuna wul vaulinang amala aubina.”

Iesu Xa Vira Uru Marawif
(Mk 10:46-52, Lk 18:35-43)

²⁹ Araan Iesu varaxai wana ubina varaviraai zina di waan fataling Jeriko, adi mala aubina di los naan. ³⁰ Uru marawif di iziar iaa la rita lan. Araan di langar iaa adu Iesu xa wat faasilik, di xupkup

iaa malasing kari, “Piran, a Natnaat Sin Dewit, gu maluf nimaa.”

³¹ Ma axulutung aubina angkanaan di vadawaar nandiaa xuna dina ziburung iaa. Sing saxai di xupkup laba iaa nanga malasing kari, “Piran, a Natnaat Sin Dewit! Maluf nimaa!”

³² Iesu xa rur ma xa viring fawat nandiaa ma xa iaari zin nandiaa naako, “Aze rasaan naagu saxot iaa gana giu wana numaa?”

³³ Ma di xis iaa naan malasing kari, “Piran, maadi saxot maadina raamaai iaa.”

³⁴ Iesu xa maluf nandiaa ma xa xaaf a marana nandiaa. Ma fazaaus mase di raamaai iaa ma di los iaa naan.

21

Iesu Xa Albis Jerusalem Malasing A Xalxaal (Mk 11:1-11, Lk 19:28-40, Jn 12:12-19)

¹ Araan di wat faasilik lapaara Jerusalem, di balas Betfaage la Waatawut Olif, ma Iesu xa kling urua zin ubina varaviraai zina, ² ma xa vasei nandiaa malasing kari, “Naagu waan iaa la bina xa iziar waamua wana numaa. Araan naagu balas iaa inaan, naaguna raamin iaa a dongki ina di pis fating faraxai wana naatna. Gu akpaat iaa nandiaa ma naagu zaxot fawat iaa nandiaa zurugu.

³ Tamon taxazak ka iaari zunumaa, adu xunaze naagu akpaat iaa uru dongki angkanaan, naagu vasei iaa naan malasing kari, ‘A Piran ka saxot nandiaa.’ Ma fazaaus mase naan kana luaa psin nandiaa zunumaa.”

⁴ Amun saan angkanaan ka balas malasing ma a dorang sin Nakmai xa balas faaratunaan ina a profet ka ra piaat naako,

⁵ “Fazei aubina in Zaaion malasing kari,
 ‘Naagu raamin a xalxaal zinim ka wat sinim,
 naan ka vamumut naan nanga,
 ma xa xawaas fawat a dongki,
 a dongki vaaxur, a naata dongki.’” *(Zek 9:9)*

⁶ Uru rapti varaviraai angkanaan, di waan iaa
 ma di giu iaa malasing Iesu xa vazei nandiaa.
⁷ Di zaxot fawat iaa a dongki ma naatna ma di
 zawarin amun marapi baraaaf sin nandiaa wana
 uru dongki angkanaan ma Iesu xa ziar wana. ⁸ Ma
 adi xulutung di zawarin amun marapi baraaaf sin
 naandi la lan ma azanon di tok a rangtangaan
 amun iaa ma di zawarin la lan. ⁹ Adi xulutung
 aubina ina dit paamuain Iesu ma naandi ina di
 ilas, dit firaai malasing kari,

“Osaanaa* zin a Natnaat Sin Dewit!”

“A daxaiang ka waan sina ina xa wat pana aizina
 a Piran.” *(Saam 118:25-26)*

“Osaanaa ikula mase laaxur!”

¹⁰ Araan Iesu xa albis Jerusalem aubina vaakdul
 di banglala ma di iaari varawuk lawalaua naandi
 zaksaxai malasing kari, “Nis kanaan?”

¹¹ Adi mala ina di wat faraxai wana naan, di
 xis naandi malasing kari, “Naan Iesu, a profet in
 Naazaret ila non laba Gaalili.”

Iesu Xa Vut Pizin Aubina La Vaal Xoxok
(Mk 11:15-19, Lk 19:45-48, Jn 2:13-22)

---

* **21:9** A vuvuna a waaling “osaanaa” wana linga Ibru adu “saxot faulin.”

¹² Iesu xa albis lamaskana rabaraau ila vaal xoxok ma xa vut pizin aubina vaakdul ina dit pulwul ma naandi dit faangur. Ma xa wukfukin amun iban taasmaaiang sin aubina ina dit kulxulaai kaakaai ma amun iban sizarang sin aubina in dit faangur baalus. ¹³ Ma xa vazei naandi naako, “Di ra varaar vating lamaskana a Baar Xoxok malasing kari, ‘Dina vakilaan a vaal zurugu adu a vaal a maainungang, singsaxai nim naagu giu malasing a non iwana zikamang sin amun finaau.’” *(Aais 56:7, Jer 7:11)*

¹⁴ Ma amun marawif ma amun kaak taksaat di wat sina la vaal xoxok ma xa vira naandi. ¹⁵ Singsaxai araan amun pris laba varaxai wana amun maravas iwana amun Lus sin Moses di raamin amun saan daxa naa vabalos, ma a funalik dit firaai inaan la rabaraau ila vaal xoxok malasing kari, “Osaanaa zin a Natnaat Sin Dewit,” di mangat taksaat.

¹⁶ Ma di iaari zin Iesu malasing kari, “Gu langarin aze a funalik angkari di ipiaat?”

Ma Iesu xa xis naandi naako, “AiAng. Malasing faa, xawit nanga naagu vakot a Baar Xoxok? Ka piaat malasing kari,

‘Naagu viraai vanong a funalik ma amun popo xuna wisfaruiang aizinum.’” *(Saam 8:2)*

¹⁷ Ma Iesu xa vataling naandi inaan Jerusalem ma xa waan Betani ma xa wa iziar inaan labung.

*Iesu Xa Vadawaar A Iaai A Fik Ma Xa Maraang
(Mk 11:12-14,20-24)*

¹⁸ Paanaraan gufguf, Iesu xa uli uzaa xun Jerusalem ma xa lagaai. ¹⁹ Ka raamin a iaai a fik inaan la rita lan ma xa waan lapaarana. Sing saxai xawit na raamin ta vuaaina, amun paxana be. Ma xa vazei a iaai a fik naako, “Taning ma xa uzaa, guna wen fuai xaarik.” Ma fazaaus mase a iaai a fik ka maraang.

²⁰ Araan ubina varaviraai di raamin, di raknar ma di iaari zina malasing kari, “Malasing faa a iaai a fik ka maraang fazaaus?”

²¹ Naan ka xis naandi naako, “Ga vazei varatunaan nim, tamon naagu rauxin a inaxam paazaaiang ma xawit naagu rauxin ainaxamang urua, xat faraxas naaguna giu a zaan ina ga ra giu wana a iaai a fik angkari. Ma xat faraxas saait naaguna vazei a waatawut angkari malasing kari, ‘Tama-raat inaan ma gu psin nua nana raas,’ ma xana balas malasing kanaan. ²² Tamon naagu inaxam paazaai, amun saan faakdul ina naagu maainung pana, naaguna zuruk.”

Di Iaari Zin Iesu Wana Burburaaiang Naa Vaamuzas Pana

(Mk 11:27-33, Lk 20:1-8)

²³ Iesu xa albis lamaskana rabaraau ila vaal xoxok ma araan kat firaai aubina, amun pris laba varaxai wana amun paamua zin aubina di wat ma di iaari zina malasing kari, “Gu zuruk a burburaiang faa xuna giuang amun saan angkanaan? Ma nis ka lis a burburaiang kanaan sunum?”

²⁴ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Nia zaait gana iaari zinin pana aza iaariang. Tamon naaguna xis

nia, gana vazei nim nis ka lis a burburaaiiang nia ga giu amun saan angkari wana. ²⁵ A burburaaiiang sin Jon kuna baaptaaizang ka wat faa? Ikula la lia o zin aubina be?”

Di dador wana lawalau a naandi nanga malasing kari, “Tamon dina piaat adu inikula la lia, naan kana iaari zin dia adu ma xunaze xawit naagu inaxam paazaai wana naan? ²⁶ Ma tamon dina piaat adu zin aubina be, dia dina maraaut pana aubina zaait, taulaan dina mangat pana dia wanaze naandi vaakdul di inaxam paazaai adu Jon naan a profet.”

²⁷ Malasing ma di xis be Iesu malasing kari, “Kawit maadi rexaas.”

Ma Iesu xa vazei naandi naako, “Ma nia zaait gana wen fazei nim a burburaaiiang ka wat faa, nia ga giu amun saan angkari wana.”

A Dorang Lalaamangaai Wana Uru Naata Aza Rapti

²⁸ Iesu xa vazei xaarik amun paamua naako, “Naagu naxaam malasing faa? Aza rapti xa rauxin uru naatna. Ka waan sin a ruaan ma xa vazei naan naako, ‘Naarugu, taning guna wa vaamuzas lamaskana tesin waain.’

²⁹ Ma xa xis damana naako, ‘Ga baai.’ Singsaxai mur naan ka plaas ainaxamang sina ma xa waan.

³⁰ Mur damana nandiaa xa waan kaarik sin aza naatna ma xa vazei naan malasing saait kanaan, ma naatna xa xis naan naako, ‘Aiang maamaa, gana waan.’ Singsaxai xawit na waan.”

³¹ Ma Iesu xa iaari zin naandi malasing kari, “Nis sin nandiaa xa giu aze damana nandiaa xa saxot?”

Ma di xis naan malasing kari, “A ruaan.”

Ma Iesu xa vazei naandi naako, “Ga vazei varatunaan nim, aubina iwana zuzurukang a taakis faraxai wana a furavin dit faangurin a winpina naandi xuna kaakaai dina albis paamuain nim la bikabar zin Nakmai. ³² Naan a vuvuna xanaan Jon ka ra wat ma xa viraai nim pana matmalabuk ka tak ma xawit naagu inaxam paazaai wana naan. Singsaxai ubina iwana zurukang a taakis ma a furavin dit faangurin a winpina naandi xuna kaakaai, di inaxam paazaai wana naan. Ma araan naagu ra raamin naandi di inaxam taawuk, kawit naagu inaxam taawuk ma naagu inaxam paazaai wana naan.”

A Dorang Lalaamangaai Wana Ubina Di Xatkatong A Tesin Waain

(Mk 12:1-12, Lk 20:9-19)

³³ Iesu xa piaat kaarik naako, “Naagu langarin aza dorang lalaamangaai: Aza rapti xa vazuu a tesin waain la pira zina ma naa pai xol wana balavaat. Inaan lamaskana tesin waain angkanaan ka xaaf a luk kuna maios turinang a daanim a waain. Ma xa varur a nan faal xa uzaa mase laaxur aaxan ubina xuna raamaai xaaulang pana a tesin. Mur xa lis a tesin waain la mita azanon ubina xuna dina xatkatong pana azanon flan ma di pis a rudaxaiang kuna dina lis tazanon fnuaaia waain sina. Ma naan ka waan laza bina lawalaa. ³⁴ La raan iwana mos turinang amun fnuaaia waain, ka kling azanon iaana kilaaiang ka waan sin ubina dit katkatong a tesin waain sina xuna dina zuruk tazanon fnuaaia waain.

³⁵ Ma ubina angkanaan di zaraak amun iaana kilaaiang sina ma di wit azaxai, di zop famaata axazak ma di tuk axazak pana amun faat. ³⁶ Ma xa kling kaarik azanon iaana kilaaiang ka waan sin naandi, ma di varas pana naandi angkaina naa tabung kling paamua. Singsaxai ubina angkanaan, di zaraak kaarik naandi ma di giu malasing be naadi ra giu wana azanon paamua. ³⁷ Mur mase naan ka kling naatna vaaratunaan ka waan sin naandi wanaze xa naxaam adu dina varanop pana naan.

³⁸ Singsaxai araan ubina di raamin naatna, di pis tasin a dorang malasing kari, 'A rapti angkanaan kana raumana amun saan sin damana. Dia dina zop famaata naan kuna a tesin waain angkari aaxan dia xa.' ³⁹ Di zaraak fating naan ma di psin fatukbilok naan la tesin waain angkanaan ma di zop famaata naan.

⁴⁰ Malasing ma, araan damana tesin waain angkanaan ka balas, aze xa naana giu wana ubina angkanaan?"

⁴¹ Ma amun paamua zin aubina di xis naan malasing kari, "Naan kana zop famaata ubina raksaat angkanaan ma xana lis a tesin waain sin tazanon ubina rawarak kuna dina lis azanon fnuaaia waain sina la raan a mozang amun fnuaaia waain."

⁴² Ma Iesu xa xis naandi naako, "Malasing faa, xawit nanga naagu vakot a dorang kari lamaskana Baar Xoxok? Ka piaata malasing kari,

'A vaat ina aubina di gigiu vaal di bain pizin,

naan kanaan ka balas a varumaraiang a vaat iwana vaal.
 Nakmai xa ra giu azaan angkanaan
 ma xa marmari daxa wana rataamaaiang sin dia.’
(Saam 118:22-23)

⁴³ Malasing ma ga vasei nim, Nakmai xana zuruk pizin a bikabar zina ziaana nim ma naana lis sin aubina a roroiang sin naandi xana vabalos a fnuuai daxa ina xat faraxas pana a bikabar zina. ⁴⁴ Tamon taxazak kana zu wana a vaat angkanaan, kana raabuak faamimidi ma axazak ina a vaat angkanaan kana zu waramin naan, naan kana mem.”

⁴⁵ Araan amun pris laba ma amun Faarasi di langarin amun dorang lalaamangaai zin Iesu, di rexaas adu naan kai dador be wana naandi. ⁴⁶ Ma di zaleng ta lan kuna zaraakang naan, singsaxai di marauring adi xulutung angkanaan panaze aubina di naxaam adu naan a profet.

22

A Dorang Lalaamangaai Wana A Flangan Iwana Vaamaxuzang
(Lk 14:16-24)

¹ Iesu xa vasei xaarik naandi wana aza dorang lalaamangaai naako, ² “A bikabar ila lia xa malasing a xalxal ina naatna adu xana maxus. Malasing ma a xalxal xa nimnimanin adi flangan lapuk. ³ Naan ka kling amun iaana kilaaiang sina xuna zaxot fatuiang aubina ina naa ra maainung naandi xuna watang pana a flangan iwana vaamaxuzang, singsaxai di baai.

⁴ Ka kling kaarik azanon iaana kilaaiang ma xa vazei naandi naako, 'Naaguna waan sin naandi ina ga ra maainung naandi xuna watang ma naagu vazei naandi adu a flangan ka nimniman ka. Ga zop famaamun amun bulumagau rapti varaxai wana amun bulumagau vaaxur ina di walak daxa ma amun saan faakdul xa nimniman faanong. Naandi dina wat pana a flangan iwana vaamaxuzang.'

⁵ Singsaxai aubina ina naa ra maainung naandi xuna watang kawit di langar. Di raalil wana amun faamuzazang sin naandi. A xazak ka waan la uma zina ma xazak ka wa vaamuzas kuna kaakaai aaxana. ⁶ Ma azanon di zaraak amun iaana kilaaiang sin a xalxaal ma di wit naandi ma di zop famaamun naandi. ⁷ A xalxaal angkanaan ka mangat mase ma xa kling ubina dauran sina ma di zop famaamun ubina ina di ra zop famaamun palau amun iaana kilaaiang sina ma xa vaif a bina zin naandi.

⁸ Ka vazei xaarik amun iaana kilaaiang sina naako, 'A flangan iwana vaamaxuzang ka nimniman faanong. Singsaxai naandi ina ga ra maainung naandi xuna watang, a matmalabuk sin naandi xa vatangin adu xawit nat faraxas naandi dina iziar wana a flangan. ⁹ Naaguna waan lamun nguza lan ka varazuai ma aubina vaakdul ina naagu vasuin naandi, naagu maainung naandi dina wat iriat pana flangan iwana vaamaxuzang.'

¹⁰ Malasing ma amun iaana kilaaiang di waan lamun nguza lan ka varazuai ma di viring fatu aubina vaakdul ina naadi vasuin. Aubina raksaat ma aubina daxa zaait, ma a vaal angkanaan ka bas pana amun topuran.

¹¹ Singsaxai araan a xalxaal xa albis kuna raaminang amun topuran sina, xa raamin aza rapti xawit na valaak a marapi xat faraxas kuna iziarang pana a flangan iwana vaamaxuzang. ¹² Ma xa iaari zina naako, ‘Paluaak, gu albis malasing faa iriat pana xawit gu mamaaus pana amun marapi xat faraxas pana iziarang pana flangan iwana vaamaxuzang.’ Singsaxai a rapti xawit na dador.

¹³ Ma a xalxaal xa vazei amun iaana kilaaiang naako, ‘Naagu pis fating uru mitna ma uru xaakna ma naagu psin fatukbilok naan ku lamaskana bungszuk, a non aubina di rataangis ma dit karaat alvana naandi.’”

¹⁴ Ma Iesu xa vanong a dorang sina malasing kari, “Nakmai xat maainung aubina xa varas kuna watang, singsaxai xai kalin luk be aubina xawit faras.”

A Iaariang Pana Matmalabuk Iwana Wulang A Taakis

(Mk 12:13-17, Lk 20:20-26)

¹⁵ Mur amun Faarasi di waan ma di pis a dorang adu dina vaxabebeu Iesu wana azanon dorang kuna dina vakor naan. ¹⁶ Di kling ubina varavi-raai zin naandi ma ubina zin Erot di waan sin Iesu ma di piaat sina malasing kari, “Maravas, maadi rexaas adu nua a rapti gu tak. Gut firaai aubina wana matmalabuk sin Nakmai wana dorang faaratunaan. Ma xawit gut maraut pana axazak ina xa rauxin aiza laba. Gui piaat a dorang azaxai zin aubina vaakdul, naapalaau naandi di rauxin aiza laba o naandi xawit ta iza. ¹⁷ Gu

naxaam aze, fazei maam, ka tak pana dina wul a taakis ka waan sin Siza o xawit?”

¹⁸ Sing saxai Iesu xa rexaas mase wana ainaxa-mang taksaat sin naandi, malasing ma xa vazei naandi naako, “Nim aubina ina xawit naagut falos a dorang sinim. Kunaze naagu saxot naaguna vaxabebeu nia? ¹⁹ Naaguna vatangin ta kaakaai zurugu ina di wulwul a taakis pana.” Ma di zuruk fawat a kaakaai denaarias sina. ²⁰ Ma xa iaari zin naandi naako, “A waroka nis kari ma a fararang kari wana nis?”

²¹ Ma di xis naan malasing kari, “Zin Siza.”

Ma xa vazei naandi naako, “Aze razaan sin Siza, naagu lis sin Siza, ma aze razaan sin Nakmai, naagu lis sin Nakmai.”

²² Araan di langarin, di raknar mase ma di waan fataling naan.

A Iaariang Iwana Maxuzang La Raan Iwana Ramaraat Puliang Pana Maatang

(Mk 12:18-27, Lk 20:27-40)

²³ La raan angkanaan nanga, amun Saadusi di waan sin Iesu varaxai wana aza iaariang. Di ipi-aat adu xawit a ramaraat puliang pana maatang.

²⁴ Ma di piaat malasing kari, “Maravas, Moses ka ra varaar adu, tamon a rapti xa maat fataling taak sina, ma xawit di raxunalik iaa, daasna xana zaxot a raksiziar zina ma xana vabalos a funalik aaxan daasna ina xa maat. ²⁵ Ka rauxin amun fandaas ka wizik urua xari lawalaua maam. A ruaan ka maxus ma xa maat fataling taak sina ma xawit ta nalik sin nandiaa. Ma a varuaiang daasna xa maxus kaarik a ravin angkanaan. ²⁶ Ka

malasing saait be xanaan pana varuaiang daasna ma a varulang. Ma naandi vaakdul xa wizik urua di maxus sina ma di maat. ²⁷ Ma mur a ravin saait ka maat. ²⁸ La raan a ramaraat puliang, a ravin angkanaan, mase taak sinis sin naandi? Avuna naandi vaakdul xa wizik urua amun fandaas di maxus sina.”

²⁹ Ma Iesu xa vazei naandi naako, “Ainaxamang sinim kawit na tak, panaze xawit naagu rexaazin a dorang lamaskana Baar Xoxok o a dikdikang sin Nakmai. ³⁰ La raan a ramaraat puliang, aubina dina wen maxus ka, dina malasing amun aangelo inikula la lia. ³¹ Naagu ipiaat adu amun maat dina wen tamaraat puli. Malasing faa, xawit nanga naagu vakot a dorang ina Nakmai xa ra vazei nim pana? Naan ka piaat naako, ³² ‘Nia Nakmai zin Aabaraam ma Nakmai zin Aaisaak ma Nakmai zin Jekop.’ *(Zax 3:6)*

Nakmai xawit Nakmai zin amun maat. Kawit. Naan Nakmai zin aubina di roro.”

³³ Araan amala aubina di langarin, di raknar mase wana varaviraaiang sina.

*Uru Lus Ina Di Laaup Iaa Mase
(Mk 12:28-31, Lk 10:25-28)*

³⁴ Araan amun Faarasi di langar adu Iesu xa waramin amun Saadusi wana dadorang, di wat faraxai lapaarana. ³⁵ Ma axazak sin naandi, naan axazak ka mazam pana amun Lus sin Moses, ka lalaamangaain Iesu wana iaariang malasing kari, ³⁶ “Maravas, aze ra lus ka laaup lamaskana amun Lus faakdul zin Moses?”

³⁷ Ma Iesu xa xis naan naako, “Naaguna sasaxot a Piran Nakmai zinim pana maska vaakdul zinim

ma wana a laklagai vaakdul zinim ma wana a inaxamang faakdul zinim.’ *(Lus 6:5)*

³⁸ A lus angkanaan ka varumara ma xa laaup mase. ³⁹ Ma a varuaiang a lus ka malasing a lus angkanaan. Ka piaat malasing kari, ‘Guna sasaxot a waliaanum malasing be gu sasaxot nua nanga.’ *(Liv 19:18)*

⁴⁰ Amun Lus sin Moses faraxai wana amun baar vaakdul zin amun profet di irur laaxur be wana uru lus angkanaan.”

*A Mesaaia Xari Naata Nis
(Mk 12:35-37, Lk 20:41-44)*

⁴¹ Araan amun Faarasi di iziar nanga varaxai wana naan inaan, Iesu xa iaari zin naandi naako, ⁴² “Naagu naxaam malasing faa wana a Mesaaia? Naan mase naata nis?”

Di xis naan malasing kari, “Naan a natnaat sin Dewit.”

⁴³ Ma Iesu xa piaat sin naandi naako, “Tamon malasing kanaan, kunaze Dewit ka vakilaan a Mesaaia wana ‘a Piran’ araan a Laklagaai a Raabu xa sfaar naan? Avuna Dewit ka ra piaat naako,

⁴⁴ ‘A Piran Nakmai xa piaat sin a Piran surugu naako,

“Siar la mit sazaxa zurugu,

xa ruaas a raan gana rasin amun purua zunum

lawaana uru xaakum.” *(Saam 110:1)*

⁴⁵ Dewit ka vakilaan a Mesaaia wana ‘a Piran.’ Tamon malasing kanaan, malasing faa naan a natnaat sin Dewit?” ⁴⁶ Kawit taxazak kat faraxas

kana piaat ta dorang kuna xizang naan. Ka varu-mara la raan angkanaan, kawit ka taxazak na iaari zina xaarik pana ta iaariang.

23

Iesu Xa Vadawaar Amun Paamua
(Mk 12:38-40, Lk 11:39-52, 20:45-47)

¹ Naanaan Iesu xa vazei amun mala aubina varaxai wana ubina varaviraai zina naako,
² “Amun maravas iwana amun Lus sin Moses ma amun Faarasi di zuruk a kiaana Moses pana viraaiang aubina wana lus. ³ Malasing ma nim naaguna valos a dorang faakdul zin naandi ma naaguna giu amun saan faakdul ina naadi piaat sinim. Singsaxai tuua naagu valos amun matmalabuk sin naandi, wanaze naandi nanga xawit dit falos amun saan ina naadi ipiaat.
⁴ Naandi di ipis amun maravanang la xalxalana aubina, singsaxai naandi nanga xawit di saxot dina raxut ta klusmit kuna vawaalang naandi xuna vazaakang.

⁵ Amun Faarasi di gigi amun saan faakdul xuna aubina dina raamin. Araan naandi di giu akaana bogis kuna rasing azanon dorang mumut ila Baar Xoxok,* dina giu zin naandi xana lapuk pana zin aubina vaakdul. Ma araan di pis a iaarus la zuva amun marapi zin naandi, xana baraaf pana zin aubina vaakdul.** ⁶ Ma di sasaxot

---

23:5 Mt 6:1, Vaak 15:38 * **23:5** Amun Judaa di varaar azanon pop iwana dorang ila Baar Xoxok ma di ratasin lamaskana a kaana bogis mumut ma naadi pis la nona naandi ma la mit kais sin naandi (Lus 6:8). ** **23:5** Di ipis a iaarus la zuva amun marapi malasing a vaakilanang pana amun Lus sin Moses (Vaak 15:38-41).

amun kin sizarang sin ubina laba wana amun flangan ma di sasaxot saait dina iziar wana amun kin sizarang sin ubina laba lamaskana amun faal a maainungang sin amun Judaa. ⁷ Di sasaxot adu aubina dina lis a varanopang pana naandi lamun non iwana balas fatuiang ma dina vakilaan naandi Raabi.*

⁸ Sing saxai nim, tuaa dina vakilaan nim Raabi wanaze azaxai be naan a Maravas sinim ma nim faakdul amun fandaas. ⁹ Ma tuaa naagu vakilaan taxazak iriat la pira angkari damana nim panaze axazak be azaxai naan Damana nim ina xa iziar la lia. ¹⁰ Ma tuaa dina vakilaan nim adu nim amun maravas panaze azaxai be naan a Maravas sinim, naan a Mesaaia. ¹¹ Axazak ka laaup lawalaua nim, kana vamumut naan nanga ma xana balas a iaana kilaaiang sinim. ¹² Avuna axazak kat falaup naan nanga, Nakmai xana vamumut naan ma axazak kat famumut naan nanga, Nakmai xana valaup naan.

¹³⁻¹⁴ Kana raksaat mase zinim amun maravas iwana amun Lus sin Moses ma amun Faarasi, nim aubina xawit naagut falos a dorang sinim. Naagui ruxol aubina xuna tuaa dina albis la bikabar ila lia. Nim nanga xawit naagu albis ma naagu ruxol

---

* **23:7** A waaling in Grik kari adu Mono. Aubina dit fakilaan kuna varanopang pana amun maravas. **23:11** Mt 20:26-27, Mk 9:35, 10:43-44, Lk 22:26 **23:12** Lk 14:11, 18:14

zaait aubina ina di saxot dina albis.*

¹⁵ Kana raksaat mase wana nim amun maravas iwana amun Lus sin Moses ma amun Faarasi, nim aubina xawit naagut falos a dorang sinim. Naagu zazangas farawuk lamun non taas ma lamun non ila pira angkari xuna urivang taxazak kuna lozang awat matmalabuk sinim. Ma araan naan kat falos amun matmalabuk sinim, naagut fabalos naan kuna amun matmalabuk sina xana raksaat marazaat mase wana zinim ma naan kana vazaak adi maazikang laba malasing nim lamaskana a bina iwana adi xaiaf kawit nai maat.

¹⁶ Kana raksaat mase wana nim amun paamua ina naagu malasing amun marawif, naagut fatangin a lan sin aubina malasing faa? Avuna naagui piaat malasing kari, 'Tamon taxazak ka xalxal wana a vaal xoxok, a xalxalang sina xa zaan palaau be singsaxai tamon axazak ka xalxal wana a goul ina xa iziar la vaal xoxok, naan kana waambazof a xalxalang sina.' ¹⁷ Nim amun tabanat, naagu malasing amun marawif. Aze raraan ka laaup lamarana Nakmai: a goul xa laaup o a vaal xoxok ina xat faxoxok a goul lamarana Nakmai? ¹⁸ Naagui piaat saait malasing kari, 'Tamon axazak ka xalxal wana a aalta, a xalxalang sina xa zaan palaau be, singsaxai tamon ka xalxal

---

* **23:13-14** Azanon fararang kawit na varas i mumua, di rauxin a dorang kari zaait: Kana raksaat mase zinim amun maravas iwana amun Lus sin Moses ma amun Faarasi, nim aubina xawit naagut falos a dorang sinim. Naagut fagit amun taksiziar ma naagut paxaar luk amun lulugaan faakdul zin naandi, ma naagut fakilaan amun maainungang baraaaf kuna aubina dina raamin nim. Malasing ma naaguna vazaak a maazikang laba nanga wana azanon la raan aikilizang.

wana a talazang laaxur wana aalta, naan kana waambazof a xalxalang sina.' ¹⁹ Naagu malasing amun marawif! Aze ra zaxai zin nandiaa xa laaup lamarana Nakmai: a talazang o a aalta ina xat faxoxok a talazang lamarana Nakmai? ²⁰ Malasing ma tamon axazak ka xalxal wana a aalta, naan ka xalxal zaait pana amun talazang faakdul laaxur wana aalta. ²¹ Ma tamon axazak ka xalxal wana a vaal xoxok, naan ka xalxal zaait pana Nakmai ina xa iziar inaan. ²² Ma tamon axazak ka xalxal wana a lia, naan ka xalxal zaait pana akin izi xalxaalang sin Nakmai ma wana Nakmai ina xa iziar wana.

²³ Kana raksaat mase wana nim amun maravas iwana amun Lus sin Moses ma amun Faarasi, nim aubina xawit naagut falos a dorang sinim. Naagui talas sin Nakmai wana a ngabuk azaxai iwana amun ngabuk ka zangaafllu iwana amun paxana kaana iaai ila uma xat famikuf a van-ganang, malasing a mint ma a dil ma a kumin. Singsaxai xawit naagut falos amun faraviraai-ang iwana amun lus ina di laaup pana amun lus angkanaan, malasing a matmalabuk iwana klis fatokang aubina ma a matmalabuk iwana varamaaluvang ma a matmalabuk iwana giu valozang amun dorang sinim nanga. Naaguna giu vatfaraxazin amun faraviraaiang iwana amun lus angkanaan, ma tuaa naagu naxambain a kaana lus mumut lamaskana amun Lus sin Moses. ²⁴ Nim naagu malasing amun marawif, naagut fatangin a lan sin aubina malasing faa? Naagui gut mase xuna valozang a kaana lus mumut malasing axazak ina xai daring a ngit lamaskana a win

daanim naana imin ma naai gut kuna waapiz-inang, singsaxai xawit naagu valos amun non laba lamaskana lus malasing axazak angkanaan kawit na raamin adi kaamel lamaskana a daanim ma naa imin ma naa xanom fakdul.

²⁵ Kana raksaat mase wana nim amun maravas iwana amun Lus sin Moses ma amun Faarasi, nim aubina xawit naagut falos a dorang sinim. Naagu zuksuk fatalamin a tora amun pin imiminang ma amun pin favanganang, singsaxai a maskana naandi xa bas pana amun saan ka mitikaai naagu zuzuruk pana matmalabuk iwana lamaiang ma a matmalabuk iwana valozang be a sasaxotang sinim nanga. ²⁶ Amun Faarasi, naagu marawif! Naaguna tabung suk fatalamin kalaak a maskana amun pin imiminang ma amun pin favanganang ma mur laxo lamanar zaait kana ninis.

²⁷ Kana raksaat mase wana nim amun maravas iwana amun Lus sin Moses ma amun Faarasi, nim aubina xawit naagut falos a dorang sinim. Naagu malasing amun baaul a maat ina di zaaf faxufkuf pana a waraxa ma di marmari daxa lu lamanar. Singsaxai a maskana naandi xa bas pana ruaana maat ma amun saan faakdul ina xa mitikaai. ²⁸ Malasing bani zaait pana nim, lamanar naagu raamaai malasing naagu tak mase lamarana aubina, singsaxai a maskana nim ka bas pana matmalabuk iwana piaatang amun dorang singsaxai xawit naagut falos ma wana amun matmalabuk taksaat.

²⁹ Kana raksaat mase wana nim, amun maravas iwana amun Lus sin Moses ma amun Faarasi, nim aubina xawit naagut falos a dorang sinim. Naagut

farur a waata iza wana amun baaul a maat sin amun profet ma naagut famamaus amun luka maat sin aubina di tak. ³⁰ Ma naagu ipiaat sinim malasing kari, 'Tamon dia di lek iziar la raan sin amun kulmua zin dia, dina wen fawaal naandi wana zop famaatang amun profet.' ³¹ Singsaxai naari naagu pitfiaat nim nanga adu nim amun duxuna naandi ina di ra zop famaata palau amun profet. ³² Lawaxas, naagu waan ma naagu vanong fakdul amun matmalabuk taksaat ina amun kulmua zinim di ra varumara.

³³ Nim amun sizi! Nim a funalik sin amun sizi di ikarat! Malasing faa, xat faraxas naaguna valaau ziaana aikilizang kuna valiuang a bina iwana adi xaiaf kawit nai maat? ³⁴ Malasing ma naagu langar. Gana kling fawat amun profet ma ubina mazam ma amun maravas inaan sinim. Naaguna zop famaata azanon sin naandi ma azanon naaguna tukfating naandi laaxur wana robuxul. Ma azanon naaguna kmis naandi lamaskana amun faal a maainungang sinim ma naaguna vut pizin naandi ma dina valaau waan laza bina xu laza bina. ³⁵ Malasing ma naaguna zuruk a vaa-maazikang sin aubina vaakdul ina di ra zop famaata palau aubina di tak laaxur wana a pira angkari, di varumarain pana Aabel, ma xa uzaa tuaas pana Zekaria di zop famaata naan, naan naata Berekia, ina naagu ra zop famaata lawalaua vaal xoxok ma a aalta. ³⁶ Ga piaata faratunaan sinim, a wulwulang taksaat iwana amun matmalabuk taksaat faakdul angkanaan kana balas sin a watkul angkari i taning."

Iesu Xa Maluf Jerusalem

(Lk 13:34-35)

³⁷ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Amun Jerusalem, amun Jerusalem, naagu zopsop famaam amun profet ma naagui tukfamaam naandi ina Nakmai xa ra kling fawat naandi zinim. Faavaras faanong, gat naxaam adu gana zaxot fatuin nim malasing a uraa ravin kat fatu a funalik sina xula waana bibina. Singsaxai xawit naagu saxot nia gana xatkatong nim. ³⁸ Naagu langar! Nakmai xana vataling a bina zinim ma xana bingil. ³⁹ Ga vazei nim, naaguna wen taamin kaarik nia, xa ruaas la raan naaguna piaat malasing kari, ‘Naan ina xa wat pana aizina a Piran, Nakmai xa ra lis a daxaiang sina.’” *(Saam 118:26)*

24

Amun Faakilanang Iwana Amun Taan Iwana Vaanongang

(Mk 13:1-13, Lk 21:5-19)

¹ Araan Iesu xa vataling a rabaraau ila vaal xoxok ma xa zangas ku lamanar, ubina varaviraai zina di wat sina xuna dina vatangin azanon faal ila vaal xoxok di rur lapaarana. ² Ka piaat sin naandi naako, “Naagu raamin amun saan faakdul angkari, aan? Ga vazei varatunaan nim, kawit ta vaat azaxai xana imaal laaxur wana axazak, amun purua dina wul psin ku waanaburut.”

³ Iesu xa waan ma xa iziar la Waatawut Olif, ma ubina varaviraai zina zingbe di wat sina ma di piaat malasing kari, “Fazei maam, lasang amun

saan faakdul angkanaan kana balas? Ma aze ra wat faakilanang kana balas kuna xana vatidaai maam pana a uli watang sunum ma a vaanongang iwana a pira angkari?”

⁴ Ma Iesu xa xis naandi naako, “Naagu naknakaai, taulaan taxazak kana vagit nim. ⁵ Avuna amala dina wat dina vaagit pana vakilaanang aizinugu ma dina piaat malasing kari, ‘Nia a Mesaaia,’ ma dina vagit aubina xa varas. ⁶ Naaguna langarin a ling amun faropang lapuk ma amun fingaaiang pana varopang, singsaxai tuua naagu maraaut. Awat saan malasing kanaan kana balas faaratunaan singsaxai a vaanongang iwana a raan kawit nanga. ⁷ Ma aza gaapman kana varop faraxai wana aza gaapman tawarak ma aza xalxhaal xana varop faraxai wana aza xalxhaal rawarak. Ma amun zong ma amun maraulia dina balas lamun non farawuk. ⁸ Amun saan angkari xana malasing a varumaraiang a maazikang ina a ravin kana tabung kazanin araan naako xana luk a popo.

⁹ Mur aubina dina lis pizin nim kuna dina vamaazik nim ma dina zop famaata nim ma amun kaantri vaakdul dina maska raksaat pana nim, a vuvuna wana aizinugu. ¹⁰ La raan angkanaan, amala ina di inaxam paazaai wana nia, a inaxam paazaaiang sin naandi xana zu ma dina maska raksaat pana naandi zaksaxai ma dina ngutlis naandi la mit amun purua. ¹¹ Amun profet faagit ka varas saait dina balas ma dina vagit aubina xa varas. ¹² A matmalabuk taksaat kanat laba uzaa, malasing ma aubina xa varas dinat luaa psin a

matmalabuk iwana sasaxotang azanon tawarak.
¹³ Singsaxai axazak ina xa irur dikdik ka ru-
 aas pana vaanongang, Nakmai xana zaxot faulin
 naan. ¹⁴ Ma dina fazei wana Dorang Daxa angkari
 iwana a bikabar, la pira vaakdul angkari malasing
 a dor vaamaravazang ka waan sin aubina iwana
 amun linga bina vaakdul, ma mur a vaanongang
 iwana amun taan kana balas.”

*A Fanaauang Pana Azaan Ka Mitikaai Adu Xana
 Balas*

(Mk 13:14-23, Lk 21:20-24)

¹⁵ Iesu xa piaat kaarik naako, “Naaguna raamin
 azaan ka mitikaai xana rur lamaskana vaal
 xoxok. Kana vamitikaai amun non kuna xawit nat
 faraxas taxazak kana iziar inaan. Azaan angkari
 ina profet Daaniel xa ra dador wana.* Axazak
 ka vakot a dorang kari xana mazaam aknaasna.
¹⁶ Ma la notaan angkanaan, naandi ina di iziar
 Judia, dina valaau xu lamun paatawut. ¹⁷ Axazak
 ka irur laaxur la waata vaal zina, araan ka ka-
 bal xuna valaauang, tuaa xana albis kuna zuruk
 fatukbilokang amun lulugaan sina. ¹⁸ Ma axazak
 ka iziar la uma, tuaa xana uli xula vaal xuna
 zurukang a marapi baraaaf sina.

¹⁹ Ma la raan angkanaan, kana raksaat mase
 wana a furavin ina di buxut ma a furavin di
 vaazus. ²⁰ Naaguna maainung kuna a raan
 angkanaan iwana valaauang kana wen balas
 lamun flan iwana milaatus o la raan a Saabat.
²¹ Avuna la raan angkanaan kana rauxin adi mar-
 avanang laba mase. Mumua pis araan a pira xa

24:13 Mt 10:22   * **24:15** Daan 9:27, 11:31, 12:11   **24:17** Lk
 17:31   **24:21** Daan 12:1, Vaat 7:14

vaaxur nanga ma xa ruaas taning, kawit awat maravanang malasing kanaan ka ra balas. Ma mur zaait kana wen tauxin ta wat maravanang malasing kanaan kana balas. ²² Tamon Nakmai xana wen kip fabut amun taan angkanaan iwana maravanang, kawit taxazak kana roro. Singsaxai naana kip fabut panaze naan ka inaxam pana aubina ina naa kalin naandi. ²³ La notaan angkanaan tamon axazak ka piaat sinim naako, ‘Taamin, a Mesaaia xari,’ o ‘A Mesaaia xa paa,’ tuua naagu inaxam paazaai wana dorang sina. ²⁴ Avuna azanon dina balas ma dina vaagit malasing kari, ‘Nia a Mesaaia.’ Ma azanon dina balas ma dina vaagit malasing kari, ‘Nia a profet sin Nakmai.’ Ma dina vabalos amun faakilanang laba ma amun faaxoxovang. Ma tamon kat faraxas, dina vagit saait naandi ina Nakmai xa ra kalin adu naandi aaxana vaatak. ²⁵ Naagu langar, ga vazei vanong nim paamua wana amun saan kana balas. ²⁶ Malasing ma tamon taxazak kana vazei nim naako, ‘A Mesaaia xa kula la non bingil,’ tuua naagu waan la non angkanaan. O tamon taxazak ka vazei nim naako, ‘Naan kari lamaskana vaal,’ tuua naagu inaxam paazaai wana dorang kanaan. ²⁷ Avuna auli watang sin Naata Rapti, xana malasing a wilak kat pilwilak la non a iaas kai laak pana ma aubina dina rataamin la non a iaas kai si wana. ²⁸ A non ina a maat ka itate wana, la non angkanaan amun kor dina wat fatu wana.”

*A Uli Watang Sin Naata Rapti
(Mk 13:24-27, Lk 21:25-28)*

²⁹ Iesu xa piaat kaarik naako, “Fazaaus mase lamuraana amun maravanang ilamun taan angkanaan,

‘a iaas kana suk,
 ma a flan kana wen ilap,
 amun patpada dina zu wat paanaburut,
 ma amun saan faakdul nana mof kana val-
 vaaliang.’ *(Aais 13:10,
 34:4)*

³⁰ La notaan angkanaan, a vaakilanang sin Naata Rapti xana balas la ambara ma aubina ilamun linga bina vaakdul la pira angkari dina raamin Naata Rapti xana wat pana ambara i nana mof, faraxai wana a dikdikang ma adi wilaakna. Ma naandi dina raangis maskalus.
³¹ Ma a raavuru xana raangis lapuk mase, ma naan kana kling amun aangelo zina ma dina zaxot fatu aubina vaakdul ina naa ra kalin fanong adu naandi aaxana vaatak. Amun aangelo dina zaxot fatu naandi lamun non faakdul wana amun marana maaliu urulavaat ila pira angkari ma lamun non faakdul i nana mof.”

*A Varaviraaiang Pana A Iaai A Fik
 (Mk 13:28-31, Lk 21:29-33)*

³² Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Naaguna zuruk a varaviraaiang pana a iaai a fik. Araan amun baurivi di balas ma di rasin amun paxana naandi, naagu rexaas adu araan a maariaas ka vaasilik ka.
³³ Malasing saait bani, araan naagu raamin amun saan faakdul angkari xa balas faanong, naagu

rexaas adu a raan sina xa vaasilik ka, lamarana mara. ³⁴ Ga vazei varatunaan nim, a watkul angkari xana wen maat nanga xa ruaas amun saan faakdul angkari xana balas. ³⁵ A lia ma a pira angkari xana milung, singsaxai a dorang surugu xana wen milung.”

Kawit Taxazak Na Rexaazin A Raan Iesu Xana Uli Wat

(Mk 13:32-37, Lk 17:26-30,34-36)

³⁶ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Kawit taxazak na rexaas pana a raan angkanaan o a aua angkanaan kana balas, amun aangelo ila lia zaait kawit di rexaas, ma Naatna zaait kawit na rexaas, singsaxai Damana zingbe, xa rexaas. ³⁷ Ka malas-ing bani lamaskana amun taan sin Noaa, malas-ing saait bani la raan Naata Rapti xana balas. ³⁸ Lamaskana amun taan paamua wana adi ulim, aubina di vavangan ma di imimin ma dit maxus, ma ubina di lis amun nativa naandi zin azanon kuna maxuzang, ka ruaas la raan Noaa xa albis lamaskana a sip sina. ³⁹ Aubina xawit di rexaas aze rasaan kana balas ka ruaas adi ulim ka balas ma xa vazaak pizin fakdul naandi. Kana balas malasing kanaan la raan Naata Rapti xana balas. ⁴⁰ La notaan angkanaan uru rapti dina vaamuzas iaa la uma, azaxai dina zaxot pizin naan, ma axazak dina luaa naan. ⁴¹ Uru ravin dinat maios iaa amun wit kuna flaaau, azaxai dina zaxot pizin ma axazak dina luaa naan.

⁴² Malasing ma naaguna naknakaai, wanaze xawit naagu rexaas aze ra raan a Piran sinim kana balas. ⁴³ Singsaxai naaguna maravas pana

azaan angkari, tamon damana vaal xa ra lek texaas aze ra raan labung a vinaau xana wat, naan ka lek izi naknakaai, ma xana wen luua a vinaau angkanaan kana taar a vaal ma xana albis lamaskana. ⁴⁴ Malasing ma nim saait naaguna nimniman, panaze Naata Rapti xana wat pana a raan nim kawit naagu naxaam naan kana wat.”

*A Dorang Lalaamangaai Wana A Iaana Kilaaiang Daxa Ma Iaana Kilaaiang Taksaat
(Lk 12:42-46)*

⁴⁵ Ma Iesu xa piaat kaarik naako, “Nis a iaana kilaaiang kat falos a dorang sina ma xa mazam? A mono xai kalin awat iaana kilaaiang kari xuna xana xatkatong amun iaana kilaaiang sina xuna xana talazin a vanganang sin naandi la raan iwana zurukang a vanganang. ⁴⁶ Kana daxa wana a iaana kilaaiang kanaan araan a mono zina xa uli wat ma xa tangin naan kai giu vatfaraxazin a vaamuzazang sina. ⁴⁷ Ga vazei varatunaan nim, a mono xana kalin naan kana xatkatong amun lulugaan faakdul zina. ⁴⁸ Singsaxai tamon naan a iaana kilaaiang taksaat, ma xa naxaam la inaxamang sina nanga naako, ‘A mono zurugu xana wen puli wat fazaaus,’ ⁴⁹ ma xana ramaraat ma xana zop amun paliaana, amun iaana kilaaiang, ma xa wa vavangan ma xa imimin faraxai wana ubina di imimin. ⁵⁰ Ma a mono zina xana wat balas la raan naan kawit na naxaam adu a mono xana wat balas pana. ⁵¹ A mono xana ftuk famimidi naan ma xana rasin naan faraxai wana aubina ina xawit dit falos a dorang sin naandi, inaan la non iwana rataangizang ma xaraatang alva.”

25

A Dorang Lalaamangaai Wana Amun Takfaaxur Di Zangaafllu

¹ Iesu xa piaat kaarik naako, “La raan angkanaan a bikabar ila lia xana malasing a fingaaiang pana amun takfaaxur xa zangaafllu ina di zuruk amun laam sin naandi ma di waan kuna ruzuaaiang a rapti xana maxus. ² Naandi xa watmit di rabanat ma xa watmit di rauxin a mazamang daxa. ³ Naandi di rabanat di zuruk amun laam sin naandi singsaxai xawit di zuruk ta mis wel varaxai zaait pana. ⁴ Naandi di rauxin a mazamang daxa di suruk wel varaxai zaait. ⁵ A rapti ina xana maxus, kawit na wat fazaas, malasing ma a marana amun takfaaxur angkanaan ka zangaafllu, xa maravan ma di wa milaaif.

⁶ La xuxuna suk di langarin a ling a xazak ka viraai malasing kari, ‘A rapti xana maxus kari xa balas! Naagu wat ma naagu ruzuaai naan.’

⁷ Ma amun takfaaxur angkanaan di ravaangun ma di nimnimanin amun laam sin naandi. ⁸ Ma naandi di rabanat di piaat sin naandi di rauxin a mazamang daxa malasing kari, ‘Naagu ralaas maam pana tazanon wel zinim panaze amun laam simaam dina samura maat.’

⁹ Singsaxai naandi di rauxin a mazamang daxa, di xis naandi malasing kari, ‘Kawit. A wel angkari xawit nat faraxas pana dia vaakdul. Naaguna waan la non dit faangurin a wel wana ma naaguna wul a wel aaxanim faatak.’

¹⁰ Sing saxai araan naandi angkanaan ka watmit di rabanat di waan faanong kuna wulang a wel, a rapti xana maxus ka balas. Naandi ina di nimniman, di albis lamaskana vaal varaxai wana naan kuna vanganang pana a flangan iwana vaamaxuzang. Ma xa baraat a mara.

¹¹ Mur naandi di watmit di rabanat di balas ma di viraai malasing kari, 'Piran, piran! Kaas a mara wana maam!'

¹² Sing saxai naan ka xis naandi naako, 'Ga vazei varatunaan nim, ga wetexaazin nim.'

¹³ Malasing ma nim saait naaguna izit nimniman, panaze xawit naagu rexaazin a raan o a aua a Piran sinim kana balas."

A Dorang Lalaamangai Wana A Iaana Kilaaiang Urul

(Lk 19:11-27)

¹⁴ Iesu xa piaat kaarik naako, "A bikabar ila lia xana malasing aza rapti xa nimniman kuna waanang pana a zangazang baraaf. Naan ka viring fawat amun iaana kilaaiang sina ma xa lis amun lulugaan sina zin naandi xuna naadina xatkatong. ¹⁵ Ka vatawaraxin a kaakaai lalozang a mazamang sin naandi zaksaxai. Ka lis a taalen* kaakaai xa watmit sin axaxai, ma a taalen kaakaai urua zin axazak, ma a taalen kaakaai axaxai zin axazak. Ma mur naan ka waan pana zangazang sina.

¹⁶ Fazaaus mase axazak angkaina xa ra zuruk a kaakaai xa watmit, ka waan ma xa vaamuzas

---

25:11 Lk 13:25   **25:14** Lk 19:11-27   * **25:15** A taalen axaxai xat faraxas pana a tausan ka wizik saaxa amun kaakaai denaarias.

pana ma xa vabalos aza watmit. ¹⁷ Ma xa malasing saait pana axazak ina xa zuruk a kaakaai urua. Fazaaus mase naan ka wa vaamuzas pana ma xa vabalos aza urua xaarik. ¹⁸ Sing saxai axazak angkaina xa ra zuruk a kaakaai azaxai, xa wa xaaf a luk lamaskana pira ma xa vun a kaakaai zin a mono zina.

¹⁹ Lamuraana a notaan baraaf, a mono zin nandiaal xa uli wat ma xa saxot kana waafatok a dorang faraxai wana nandiaal wana a kaakaai zina. ²⁰ Axazak ina xa ra zuruk a taalen kaakaai xa watmit, ka wat sin a mono zina varaxai wana aza watmit kaarik, ma xa vazei naan naako, 'Dipiran, gu ra lis a taalen kaakaai xa watmit ma ga vaamuzas pana. Taamin aza watmit kari ga vabalos.'

²¹ Ma a mono zina xa xis naan naako, 'Ka daxa marazaat mase. Nua a iaana kilaaiang daxa. Gut falos a dorang sunum. Gu ra xatkatong fatalamin a kaana zaan mumut. Malasing ma ga saxot gana rasin nua a waamua xuna guna xatkatong amun saan ka varas. Laawus ma dina nanam faraxai iaa.'

²² Ma naan ina xa ra zuruk a taalen kaakaai urua xa wat sin a mono zina ma xa vazei naan naako, 'Dipiran, gu ra lis a taalen kaakaai urua. Taamin, aza urua xari ga vabalos.'

²³ Ma a mono zina xa xis naan naako, 'Ka daxa marazaat mase. Nua a iaana kilaaiang daxa. Gut falos a dorang sunum. Gu ra xatkatong fatalamin a kaana zaan mumut. Malasing ma ga saxot gana rasin nua a waamua xuna guna xatkatong amun saan ka varas. Laawus ma dina nanam faraxai iaa.'

²⁴ Mur naan ina xa ra zuruk a taalen kaakaai azaxai xa wat sin a mono zina ma xa vazei naan

naako, ‘Dipiran, ga rexaas adu nua a rapti xawit taxazak kat faraxas kana plaas a waarum. Gut laflaaf a vanganang lamun uma azanon tawarak di ra vazu ma gui iot turin amun fnuaai lamun non ina azanon tawarak di ra xalawirin amun kala wana. ²⁵ Malasing ma ga maraaut ma ga wa vun a kaakaai zunum lamaskana a pira. Taamin, naan a kaakaai zunum kari.’

²⁶ Ma a mono zina xa xis naan naako, ‘Nua a iaana kilaaing taksaat. Gut malumbaai. Gu piaat adu gu rexaas nia gat laflaaf lamun uma azanon tawarak di ra vazu ma gai iot turin amun fnuaai lamun non ina azanon tawarak di ra xalawirin amun kala wana. ²⁷ Tamon malasing kanaan, gu lek sivaar a kaakaai zurugu lamaskana adi vaal a kaakaai xuna araan gana uli wat, ga lek suruk faulin faraxai wana azanon kaakaai xaarik laaxur wana.’

²⁸ Ma a mono xa vazei amun iaana kilaaing sina naako, ‘Naagu zuruk a kaakaai ziaana ma naagu lis sin axazak angkaina xa rauxin ka zangaafu. ²⁹ Avuna aubina vaakdul ina di rauxin fanong, dina lis azanon kaarik sin naandi, xuna naandi dina rauxin kana bas pakluaai. Singsaxai axazak ina xawit na rauxin, naapalaau xa rauxin be xawit faras, dina zuruk pizin siaana. ³⁰ Ma a iaana kilaaing taksaat angkanaan, naagu psin fatukbilok naan ku lamanar la bungszuk. La non angkanaan dina rataangis ma dinat karaat alvana naandi.’”

Amun Sipsip Ma Amun Meme

³¹ Iesu xa piaat kaarik naako, “Araan Naata Rapti xana uli wat faraxai wana adi marmari daxaiang sina ma varaxai wana amun aangelo vaakdul, naan kana iziar la kin izi xalxaalang sina lamaskana adi marmari daxaiang. ³² Amun lemlem aubina vaakdul dina balas fatu lamarana ma xana vatawaraxin aubina wana a lemlem urua malasing a rapti xa rataamaai xaaul wana amun sipsip, kai iot parok amun sipsip siaana amun meme. ³³ Naan kana rasin amun sipsip la mit sazaxa zina ma amun meme la mit kais sina.

³⁴ Ma a Xalxaal xana vazei naandi angkanaan la mit sazaxa zina naako, ‘Naagu wat, nim aubina ina a daxaiang sin Maagu xa iziar wana nim. Naaguna raumana a xalxalang ina Nakmai xa ra xalxal wana aaxa nim, naan a bikabar ina Nakmai xa ra nimnimanin tasin aaxa nim mumua pis araan naan ka ra vaziaar a pira angkari. ³⁵ Avuna ga ra lagaai ma naagu ralaas nia wana vanganang, ga ra maaru ma naagu vaimin nia wana daanim, ga ropuran, ma naagu zaxot nia xu lamaskana amun faal zinim. ³⁶ Kawit ga rauxin a marapi ma naagu vamamaus nia, ga ra gias ma naagu ra xatkatong nia, ga ra iziar lamaskana vaal a vaamaazikang, ma naagu wa rutaamin nia.’

³⁷ Ma aubina la mit sazaxa, naandi aubina di tak, dina xis naan malasing kari, ‘Piran, lasang maadi raamin nua gu ra lagaai ma maadi ralaas nua wana vanganang, o gu ra maaru ma maadi vaimin nua wana daanim? ³⁸ Ma lasang gu ropuran ma maadi ra zaxot nua xu lamaskana amun faal zimaam, o araan a waan marapi zunum ka

xabaar ma maadi vamamaus nua? ³⁹ Aze ra raan maadi raamin nua gu ra gias, o gu ra iziar la vaal a vaamaazikang ma maadi wa rutaamin nua?’

⁴⁰ Ma a Xalxaal xana xis naandi malasing kari, ‘Ga vazei varatunaan nim, aze razaan naagu ra giu wana azaxai zin amun taatum surugu ina xawit di rauxin aiza laba, naagu giu wana nia.’

⁴¹ Ma xana piaat sin naandi la mit kais sina malasing kari, ‘Nim aubina a raksaatang sin Nakmai xa iziar wana nim, naagu waan siaagu, naagu waan lamaskana axaiaf kawit akin faanon-gang iwana, ina Nakmai xa ra nimnimanin tasin aaxan Saatan ma amun aangelo zina.* ⁴² Avuna ga ra lagaai ma xawit naagu ralaas nia wana tasaan kuna gana iaan, ma ga ra maaru ma xawit naagu vaimin nia wana daanim. ⁴³ Ma ga ropuran ma xawit naagu ra zaxot nia xu la vaal zinim. Ma xawit ga rauxin a marapi ma xawit naagu ra vamamaus nia. Ma ga ra gias ma ga ra iziar la vaal a vaamaazikang ma xawit naagu xatkatong nia.’

⁴⁴ Ma naandi zaait dina xis naan malasing kari, ‘Piran, aze ra raan maadi raamin nua gu ra lagaai o gu ra maaru o gu ropuran o a waan marapi zunum ka xabaar o gu ra gias o gu ra iziar la vaal a vaamaazikang, ma xawit maadi vawaal nua?’

⁴⁵ Ma xana xis naandi malasing kari, ‘Ga vazei varatunaan nim, aze razaan kawit naagu giu aaxan amun taatum surugu ina xawit di rauxin aiza laba, xawit naagu giu wana nia.’

---

* **25:41** Amun aangelo zin Saatan kanaan ina di ra pukling sin Nakmai ma di balas amun sapalaau.

⁴⁶ Ma naandi angkanaan dina waan lamaskana a vaamaazikang ina xawit akin faanongang iwana, singsaxai naandi di tak dina rauxin a roro tapal.”

26

Amun Paamua Di Pis A Dorang Kuna Dina Zop Famaat Iesu

(Mk 14:1-2, Lk 22:1-2, Jn 11:45-53)

¹ Araan Iesu xa piaat fanong amun saan faakdul angkanaan, ka vazei ubina varaviraai zina naako, ²“Naagu rexaas adu a raan urua nanga xa iziar ma mur A Raan Laba Iwana Zangas Fasaalang kana balas. Ma dina lis Naata Rapti la mit amun purua ma dina tukfating naan laaxur wana robuxul.”

³ La notaan angkanaan amun pris laba ma amun paamua zin amun Judaa di wat fatu la adi vaal zin a waamua zin amun pris faakdul aizina xanaan Kaaiapaas. ⁴ Di pis a dorang kuna dina zaraak funfunin Iesu ma dina zop famaata naan. ⁵ Ma di piaat malasing kari, “Tuua dina giu la raan laba iwana Zangas Fasaalang, taulaan kana rauxin a varamangatang ma varopang lawalau aubina.”

A Ravin Ka Vukin A Daanim Milalas Mikuf Pana Iesu

(Mk 14:3-9, Jn 12:1-8)

⁶ Iesu xa iziar la bina Betani, la vaal zin aza rapti aizina xanaan Saaimon ina waamua xa ra rauxin a giazang di vakilaan a tapak. ⁷ Araan Iesu xa vavangan nanga, aza ravin ka wat sina, xa

vazaak a win di giu wana waraxa ma xa marmari daxa mase, xa rauxin a daanim milalas mikuf lamaskana. A daanim angkanaan a maraana xa laaup marazaat. Ma naa vukin la waata Iesu araan ka iziar la iban favanganang.

⁸ Sing saxai araan ubina varaviraai di raamin naan ka ra giu azaan angkanaan, di mangat ma di piaat malasing kari, “Kunaze xa kawin palau a daanim milalas mikuf? ⁹ Di lek faangurin ma dina zuruk a wulwulang iwana ma dina lis sin aubina di izi gogof.”

¹⁰ Sing saxai Iesu xa rexaazin fanong aze naadi ipiaat, malasing ma xa vazei naandi malasing kari, “Kunaze naagui dador varvaras pana a ravin angkari? Naan ka giu azaan daxa wana nia. ¹¹ Aubina di izi gogof dina iziar bulaai varaxai wana nim, sing saxai nia, gana wen iziar bulaai varaxai wana nim. ¹² Naan ka vukin a daanim milalas mikuf pana nia xuna nimmimaninang a winpinugu xula raan a kaavaaiang. ¹³ Ga vazei varatunaan nim, lamun non faakdul la pira angkari, araan aubina di ifazei wana a Dorang Daxa angkari, azaan naa ra giu naadina ipiaat saait, kuna aubina dinat naxaam naan.”

Judaas Ka Rudaxa Xana Ngutlis Iesu Zin Amun Pris

(Mk 14:10-11, Lk 22:3-6)

¹⁴ Ma Judaas Iskaariot, azaxai zin azangaafllu ma urua ubina varaviraai zin Iesu, xa waan sin amun pris laba ¹⁵ ma xa iaari zin naandi naako, “Tamon gana lis Iesu la mita nim, naaguna lis

aze zurugu?” Ma naandi di vakot a kaakaai xat faraxas pana azangaafllu urul amun siliwa* aaxana. ¹⁶ La notaan angkanaan ma xa uzaa, Judaas ka zimbong a notaan mase xat faraxas pana naan kuna xana lis Iesu la mita naandi.

Iesu Varaxai Wana Ubina Varaviraai Zina Di Vangan Pana A Raan Laba Iwana Zangas Fasaalang

(Mk 14:12-21, Lk 22:7-14,21-23, Jn 13:21-30)

¹⁷ La varumaraiang amun taan iwana A Raan Laba Iwana A Raraba Xawit A Is, ubina varaviraai di wat sin Iesu ma di iaari zina malasing kari, “Aze ra non gu saxot maadina wa nimnimanin a vanganang kuna guna iaan faraxai wana maam la Raan Laba Iwana Zangas Fasaalang?”

¹⁸ Ma xa xis naandi naako, “Naaguna albis Jerusalem ma naaguna vasuin aza rapti ma naaguna vazei naan malasing kari, ‘A Maravas ka piaat, a raan surugu xa vaasilik faanong. Nia varaxai wana ubina varaviraai zurugu maadina vangan pana A Raan Laba Iwana Zangas Fasaalang la vaal zunum.’” ¹⁹ Ma ubina varaviraai di giu malasing Iesu xa ra vazei naandi, ma di nimnimanin a vanganang kuna A Raan Laba Iwana Zangas Fasaalang.

²⁰ Lamuraana a iaas ka si, Iesu xa izi vavangan la iban favanganang faraxai wana azangaafllu ma urua ubina varaviraai zina. ²¹ Araan di vavangan,

---

* **26:15** Kat faraxas pana azangaafllu varazuai azaxai ma azangaafllu urua amun kaakaai denaarias.

ka vazei naandi malasing kari, “Ga vazei varatunaan nim, azaxai zinin nanga xana ngutlis nia zin amun purua.”

²² Di langarin a dorang kari ma a maskana naandi xa maravan. Ma naandi zaksaxai di iaari zina malasing kari, “Piran, kawit nia, aan?”

²³ Ma Iesu xa vazei naandi naako, “A xazak ina xa rasin a mitna lamaskana a win favanganang faraxai wana nia, naan bani xana ngutlis nia.

²⁴ Naata Rapti xana maat malasing be di ra varaar vating lamaskana a Baar Xoxok.* Singsaxai xana raksaat mase wana a rapti ina xa ngutlis Naata Rapti zin amun purua. Ka lek daxa mase tamon a rapti angkanaan kawit di ra luk naan.”

²⁵ Ma Judaas ina xana ngutlis Iesu zin amun purua, xa iaari malasing kari, “Maravas, kawit nia, aan?”

Ma Iesu xa xis naan naako, “Faaratunaan, nua bani.”

A Vanganang Sin A Piran

(Mk 14:22-26, Lk 22:15-20, 1Kor 11:23-25)

²⁶ Araan di vavangan, Iesu xa zuruk a raraba ma xa wisfaadaxa zin Nakmai ma xa biaak ma xa ralaas ubina varaviraai zina wana. Ma naan ka vazei naandi naako, “Naagu zuruk ma naagu iaan, naari a winugu.”

²⁷ Ma xa zuruk a win imiminang, a waain lamaskana, ma xa wisfaadaxa zin Nakmai ma xa ralaas naandi wana, ma xa piaat naako, “Nim faakdul naagu imin. ²⁸ Naari a dari zurugu xuna pizang a rudaxaiang. Ka zaal zaxot aubina xa

---

26:23 Saam 41:9   * **26:24** Taamin Aais 53 ma Daan 9:26.
26:28 Zax 24:8, Jer 31:31-34

varas kuna naxaam pizinang amun matmalabuk taksaat sin naandi. ²⁹Ga vazei nim, gana wen imin kaarik a waain angkari xa ruaas a raan gana imin favaxur a waain faraxai wana nim lamaskana bikabar zin Maagu.”

³⁰Araan di rangon fanong a ranganang, di luaa a vaal angkanaan ma di waan kula Waatawut Olif.

*Iesu Xa Piaat Adu Pita Xana Wispuxin Naan
(Mk 14:27-31, Lk 22:31-34, Jn 13:36-38)*

³¹Ma Iesu xa vazei naandi naako, “Azaan kana balas pana nia taning labung, ma xana kawin ainaxamang sinim ma naaguna valaau vataling nia malasing di ra varaar vating lamaskana a Baar Xoxok,

‘Gana zop famaata a rapti xa rataamaai xaaul wana amun sipsip
ma amun sipsip dina valaau varawuk.’ (*Zek 13:7*)

³²Singsaxai lamuraana gana ramaraat puli ziaana maatang, gana waamuin nim kun Gaalili.”

³³Ma Pita xa xis naan naako, “Iaak naandi aubina vaakdul angkari dina raamin azaan kana balas pana nua ma xana kawin ainaxamang sin naandi ma dina valaau vataling nua, singsaxai nia mase xawit.”

³⁴Iesu xa xis naan naako, “Ga vazei varatunaan nua, taning mase labung, paamua wana a uraa xana kaakaluk, guna wispuxin nia faarul.”

³⁵Singsaxai Pita xa vazei naan naako, “Naa-palaau tamon gana maat faraxai wana nua, gana

wen pispuxin nua. Kawit mase.” Ma ubina varaviraai vaakdul di piaat saait malasing bani.

Iesu Ma Ubina Varaviraai Zina Di Waan Getsemani

(Mk 14:32-42, Lk 22:39-46)

³⁶ Ma Iesu varaxai wana ubina varaviraai zina di waan pana aza non di vakilaan Getsemani. Ma xa vazei naandi naako, “Naagu iziar iriat ma nia gana waan ma gana wa maainung.” ³⁷ Naan ka zaxot Pita ma uru naata Zebedi varaxai wana naan. A maskana xa maravan marazaat ma a xazanaaiang sina xa raksaat mase. ³⁸ Ma naan ka vazei nandiaal naako, “A maskaagu xa maravan marazaat, ma ga xazanin malasing adu gana maat. Naagu iziar raal iriat ma naagu rataamaai xaaul raal varaxai wana nia.”

³⁹ Naan ka zangas paan lawalaa u vaamumut ma xa psin fawizik naan paanaburut la pira ma xa maainung naako, “Maagu, tamon kat faraxas, suruk pizin a win imiminang* kari ziaagu. Singsaxai guna wen los a sasaxotang surugu, xawit. Guna los be a sasaxotang sunum.”

⁴⁰ Ma Iesu xa uli wat sin nandiaal ubina varaviraai zina ma xa tangin nandiaal di imilaaif taal. Ma xa iaari zin Pita naako, “Malasing faa, xawit nat faraxas naaguna rataamaai xaaul varaxai wana nia wana a aaua azaxai?

⁴¹ Naaguna raamaai xaaul raal ma naaguna maainung taal xuna naaguna wen su raal lamaskana amun faaxabebeuang. A maskana dia xa saxot kana giu azaan, singsaxai a winpin

---

* **26:39** Aknaaza dorang kanaan adu Iesu xana vazaak amun maravanang.

kawit na rauxin a dikdikang kuna giu vabalozang azaan angkanaan.”

⁴² Ma faarua xaarik Iesu xa wa maainung, ma xa piaat naako, “Maagu, tamon kawit nat faraxas a win imiminang kari xana vasaal nia ma gana imin, ka daxa gu los be a sasaxotang sunum.”

⁴³ Araan ka uli wat sin nandiaal, xa tangin kaarik nandiaal di imilaaif taal, wanaze a marana nandiaal xa maravan marazaat. ⁴⁴ Ka luaa xaarik nandiaal ma xa varul xaarik a waanang ma xa wa maainung, ma xa piaat amun dorang bani ina naa ra tabung piaat pana maainungang paamua.

⁴⁵ Naanaan ka uli wat kaarik sin ubina varaviraai zina ma xa piaat sin naandi naako, “Malasing faa, naagu imilaaif iaavus nanga? Kat faraxas ka! Naagu langar, a notaan ka balas faanong kuna dina ngutlis Naata Rapti zin aubina raksaat.

⁴⁶ Naagu ramaraat ma di waan! Naagu raamin, a rapti xana ngutlis nia xari xa balas faanong.”

Aubina Di Zaraak Iesu

(Mk 14:43-50, Lk 22:47-53, Jn 18:3-12)

⁴⁷ Araan naan kai dador nanga, Judaas, azaxai zin azangaafllu ma urua ubina varaviraai, xa wat balas. Adi mala ubina di wat faraxai wana naan, di roting amun baainaat ma amun iaai iwana varopang. Amun pris laba ma amun paamua zin aubina di ra kling fawat naandi. ⁴⁸ A rapti angkanaan ina xana ngutlis Iesu zin naandi, xa tabung fazei rasin naandi wana aza vaakilanang kuna naandi dina raamin fakilaan Iesu. Naan ka vazei naandi naako, “Axazak angkanaan gana ngus, naan a rapti angkanaan, naaguna zaraak fating naan.” ⁴⁹ Fazaus mase Judaas ka wat sin

Iesu ma xa vasei naan naako, “Maravas, labung ka!” Ma xa ngus naan.

⁵⁰ Ma Iesu xa vasei naan naako, “Paluaak, aze gu wat kuna giuang, giu xabe.”

Naanaan ubina di wat ma di zaraak fating Iesu.

⁵¹ Aza walialaana Iesu xa urif luk a baainaat sina ma xa kip pizin alngana a iaana kilaaiang sin a waamua zin amun pris.

⁵² Singsaxai Iesu xa vasei naan naako, “Tasin faulin a baainaat sunum lamaskana wakpaakna, wanaze aubina vaakdul ina di urif luk a baainaat, dina maat saait malasing kanaan. ⁵³ Malasing faa, gu naxaam adu xa lagaf pana nia xuna gana maainung Maagu xuna naambari nanga, naan kana kling fawat amun aangelo, a vaakatang sin naandi xa laaup pana a taausan ka zangaafu vaawizik urua ma urua, ma dina varop ku nia? ⁵⁴ Singsaxai tamon gana giu malasing kanaan, a dorang lamaskana Baar Xoxok kana wen balas faaratunaan. A matmalabuk angkari naagu raamin, a Baar Xoxok ka dador wana adu xana balas malasing kari wana nia.”*

⁵⁵ La notaan angkanaan, Iesu xa vasei adi mala aubina naako, “Malasing faa, nia axazak kat farop ma xat finaau malasing ma naagu wat pana amun baainaat ma amun iaai iwana varopang kuna naaguna zaraak nia? Amun taan faakdul nia ga iziar varaxai wana aubina la rabaraau ila vaal xoxok ma gat firai naandi ma xawit naagu zaraak nia. ⁵⁶ Amun saan faakdul angkanaan ka balas malasing kanaan kuna a dorang lamaskana

---

* **26:54** Taamin Aais 53. **26:55** Lk 19:47, 21:37

amun baar zin amun profet kana balas faaratu-
naan.” Ma ubina varaviraai vaakdul zina di vatal-
ing Iesu ma di valaau varawuk siaana.

*Iesu Xa Rur Wana Aikilizang Lamarana Amun
Paamua*

*(Mk 14:53-65, Lk 22:54-55,63-71, Jn 18:13-14,19-
24)*

⁵⁷ Ma ubina ina di ra zaraak Iesu di zaxot
naan ka waan la vaal zin Kaaiapaas, naan a waa-
mua zin amun pris faakdul. Ma amun maravas
iwana amun Lus sin Moses faraxai wana amun
paamua di iziar vaanong inaan. ⁵⁸ Pita xai las
lawalaaunanga xu lamaskana rabaraau ila vaal
zin a waamua zin amun pris faakdul. Naan ka
albis lamaskana rabaraau ila vaal angkanaan, ma
xa iziar varaxai wana ubina di ruxaul, xuna
naan kana raamin aze xana balas pana Iesu.

⁵⁹ Amun pris laba varaxai wana ubina vaak-
dul iwana Aiziarang Iwana Aikilizang Sin Amun
Judaa, di zaleng ta dorang faagit kuna vakorang
Iesu, xuna dina zop famaata naan, ⁶⁰ singsaxai
naandi xawit di tangin, naapalaaun aubina xa
varas di balas faraxai wana amun faagitang sin
naandi.

Lamuraana aza ru rapti di balas iaa, ⁶¹ ma di
piaata iaa malasing kari, “A rapti angkari xa ra
piaata naako, ‘Nia gat faraxas gana bara psin a
vaal xoxok sin Nakmai, ma gana varur vaulin
lamuraana a raan urul.’”

⁶² A waamua zina amun pris faakdul xa rur
ma xa piaata sin Iesu malasing kari, “Malasing faa,

xawit gu saxot guna xis a dorang kanaan naadi vakor nua wana?”

⁶³ Singsaxai Iesu xawit na dador.

Ma a waamua zin amun pris faakdul xa piaat sina naako, “Ga maainung nua wana aizina Nakmai xa roro, guna piaat faratunaan. Fazei maam tamon nua a Mesaaia, Naata Nakmai.”

⁶⁴ Ma Iesu xa xis naan malasing kari, “Aiang, malasing bani gu piaat. Singsaxai ga vazei nim faakdul, lamur naaguna raamin Naata Rapti xana iziar la mit sazaxa zin Nakmai a Maradikdikang ma xana wat pana ambara i nana mof.”

⁶⁵ A waamua zin amun pris faakdul xa langarin Iesu xa piaat malasing kanaan ma xa taar a marapi zina ma xa piaat naako, “A rapti angkari xa lingpuak lawaana Nakmai! Kunaze xaarik dia di saxot tazanon aubina xuna wat dadorang. Naagu langarin fanong amun lingpuakang sina lawaana Nakmai. ⁶⁶ Naagu naxaam malasing faa?”

Ma di xis naan malasing kari, “Naan kat faraxas kana maat.”

⁶⁷ Naanaan di kanis naan lamarana ma di tuk naan pana mita naandi. Azanon di rabaaf naan, ⁶⁸ ma di piaat malasing kari, “Mesaaia, gu dador profet simaam, adu nis kari xa rabaaf nua?”

Pita Xa Wispuxin Iesu

(Mk 14:66-72, Lk 22:56-62, Jn 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Pita xa iziar inaan lamaskana a rabaraau ila vaal laba ma aza rakfaaxur, a iaana kilaaiang ka

wat sina ma naako, “Nua zaait gu ra iziar varaxai wana Iesu in Gaalili!”

⁷⁰ Ma xa wispuuk lamarana naandi vaakdul naako, “Kawit ga rexaazin aze razaan gui piaat.”

⁷¹ Ma xa waan lamarana mara iwana balavaat, ma aza rakfaaxur xaarik ka raamin naan ma xa vazei aubina ininaan naako, “A rapti angkari xa ra iziar varaxai wana Iesu in Naazaret.”

⁷² Ma Pita xa xalxal wana a waata fafina ma xa wispuuk kaarik naako, “Ga wetexaazin a rapti angkanaan!”

⁷³ Lamur vaamumut, aubina ina di irur inaan di piaat malasing kari, “Faaratunaan nua bani azaxai zin naandi, avuna a lingum ka pitfaat nua.”

⁷⁴ Ma Pita xa viring fawat amun taksaarang laaxur wana naan ma xa xalxal wana a waata fafina ma xa piaat malasing kari, “Ga wetexaazin a rapti angkanaan!”

Ma fazaaus mase a uraa xa kaakaluk.
⁷⁵ Naanaan Pita xa naxaam faulin a dorang Iesu xa ra piaat naako, “Paamua wana a uraa xana kaakaluk, guna wispuuxin nia faarul.” Ma xa tukbilak ma xa wa raangis taksaat mase.

27

Amun Paamua Di Zaxot Iesu Xa Waan Sin Paailat

(Mk 15:1, Lk 23:1-2, Jn 18:28-32)

¹ Paanaraan gufguf, amun pris laba vaakdul ma amun paamua vaakdul zin amun Judaa, di pis a dorang adu dina zop famaata Iesu. ² Di pis fating uru mitna ma di valos lis naan sin Paailat, a rapti

in Rom ina Siza xa kalin naan ka waamua zin amun Judaas.

A Maatang Sin Judaas

³ Judaas a rapti ina xa ra ngutlis Iesu zin amun purua, xa raamin adu di varur Iesu wana dorang ma di rasin a maravanang pana naan. Naanaan Judaas ka maskalus mase wana azaan naa ra giu ma xa zuruk a kaakaai angkanaan amun siliwa xa zangaafu vaarul ma naa lis faulin sin amun pris laba ma amun paamua zin amun Judaas. ⁴ Ma xa piaat naako, “Ga ra ngutlis a rapti angkari zinim, singsaxai xawit na giu ta matmalabuk taksaat, ma naari naagu lis a vaamaazikang sina xuna maatang, malasing ma nia ga ra giu a matmalabuk taksaat.”

Singsaxai di xis a dorang sina malasing kari, “Kawit azaan simaam. A maravanang sunum kanaan.”

⁵ Naanaan Judaas ka psin amun kaakaai lamaskana a rabaraau ila vaal xoxok ma xa waan fataling naandi ma xa wa xutmaat.

⁶ Amun pris laba di iot amun kaakaai ma di piaat malasing kari, “A kaakaai angkari, di vaulang a dari malasing ma xawit na tak pana amun Lus sin Moses kuna dia dina rasin faraxin lamaskana kaakaai ila vaal xoxok.” ⁷ Malasing ma di pis a dorang ma di wul a non pira zin a rapti xai giu a sopen pana pira. Di saxot adu a non pira angkanaan kuna xavinang amun maat sin amun topuran. ⁸ Naan avuna xari, taning nanga dit fakilaan a non pira angkanaan adu, “A Non Pira Iwana Dari.” ⁹ Malasing ma a dorang a profet

Jeremaiaa xa ra piaat ka balas faaratunaan pana Iesu naako, “Di zuruk a kaakaai, amun siliwa xa zangaafu vaarul, a maraana wulwulang amun Israael di maraana naan pana. ¹⁰ Ma a kaakaai angkanaan naadi wulang a non pira zin a rapti xai giu a sopen pana pira, malasing a Piran ka ra vazei nia.”*

Iesu Xa Rur Lamarana Paailat
(Mk 15:2-5, Lk 23:3-5, Jn 18:33-38)

¹¹ Ma Iesu xa rur lamarana a waamua Paailat, ma naan ka iaari zin Iesu naako, “Nua a xalxaal zin amun Judaa aan?”

Ma Iesu xa xis naan naako, “Aiang, nua nanga gu piaat fanong.”

¹² Amun pris laba ma amun paamua di vakor naan pana amun dorang, singsaxai xawit na xis ta dorang. ¹³ Paailat ka iaari zina naako, “Malasing faa, xawit gu langarin amun dorang faakdul naandi di vakor nua wana?” ¹⁴ Singsaxai Iesu xawit na xis ta dorang sin naandi. Malasing ma Paailat ka banglala mase.

¹⁵ Lamun maariaas faakdul Paailat kat falos aza matmalabuk. La Raan Laba Iwana Zangas Fasaalang, naan kat familuaar psin a rapti azaxai ina xa iziar wana vaamaazikang ina aubina di kalin naan. ¹⁶ La notaan angkanaan aza rapti, aizina xanaan Iesu Baarabaas,* naan ka rauxin aiza laba wana gigiuang amun matmalabuk tak-saat mase ma xa iziar lamaskana a vaal a vaamaazikang. ¹⁷ Araan adi mala aubina di wat balas

---

* **27:10** Taamin Zek 11:12-13 ma Jer 19:1-13, 32:6-9.   * **27:16**
Amun fararang ka varas i mumua, xawit di rauxin aiza Iesu.
Aknaaza waaling Baarabaas adu naata damana.

fatu, Paailat ka iaari zin naandi naako, “Nis mase naagu saxot gana vamiluaar lis sinim, Baarabaas o Iesu ina di vakilaan adu a Mesaaia?” ¹⁸ Paailat ka rexaas adu amun paamua zin amun Judaa di marazuzuai wana Iesu ma naan a vuvuna xanaan di lis Iesu la mitna.

¹⁹ Araan Paailat ka iziar wana akin ikilizang sina, taak sina xa iaalis dorang puat sina naako, “Tuua gu giu tazaar pana a rapti angkanaan, kawit na giu ta matmalabuk taksaat. Avuna labung ga ra mirifdaai ma ga raamin naan, ma ga xazanin a maravanang laba.”

²⁰ Sing saxai amun pris laba ma amun paamua dit faxalxaal aubina xuna dina iaari zin Paailat kuna xana vamiluaar Baarabaas ma dina zop famaata Iesu.

²¹ Paailat ka iaari zin naandi naako, “Nis sin nandiaa naagu saxot gana vamiluaar lis sinim?”

Ma di xis naan malasing kari, “Baarabaas!”

²² Ma Paailat ka iaari zin naandi naako, “Gana uvin Iesu angkari dit fakilaan naan a Mesaaia?” Ma di laanga xis naan malasing kari, “Tukfating naan pana robuxul!”

²³ Ma Paailat ka iaari xaarik naako, “Kunaze? Naan ka giu aze rawat matmalabuk taksaat?” Sing saxai dit kupkup laba nanga malasing kari, “Tukfating naan pana robuxul!”

²⁴ Araan Paailat ka raamin adu aubina xawit di langor naan ma faasilik a varopang kana balas, ka zuruk amis daanim ma xa zuk uru mitna lamarana naandi ma xa piaat naako, “Nia ga mamaxas tamon a rapti angkari xa maat. Azaan sinim ka.”

²⁵ Ma aubina vaakdul di xis naan malasing kari, “A maravanang kari xana iziar wana maam ma wana a funalik simaam saait.”

²⁶ Naanaan Paailat ka vamiluaar lis Baarabaas sin naandi. Singsaxai xa lis Iesu la mita ubina dauran kuna dina kmis naan ma dina tukfating naan pana robuxul.

*Ubina Dauran Di Vis Iesu
(Mk 15:16-20, Jn 19:2-3)*

²⁷ Ubina dauran sin Paailat di zaxot Iesu xu lamaskana a vaal zin a waamua zin naandi ma naandi vaakdul ubina dauran di wat faraxulin naan. ²⁸ Ma di gamul psin amun marapi zina ma di vamamaus naan pana a marapi baraaaf ka raubung. ²⁹ Ma di kos a iaarus koxot malasing a lawilot ma di rasin la waatna. Di rasin a laak malasing a rol la mit sazaxa zina ma di zibukaak lamarana ma di vis naan malasing kari, “A varanopang lamaraam, a xalxal zin amun Judaa!” ³⁰ Di kanis naan ma di zuruk a laak la mitna ma di wit faavarazin naan la waatna. ³¹ Lamuraana di vis fanong naan, di gamul psin a marapi baraaaf siaana ma di vavalaak kaarik naan pana a marapi zina nanga. Ma di zaxot psin fatukbilok naan la vaal laba angkanaan kuna dina wa tukfating naan pana robuxul.

*Iesu Xa Rokaai Laaxur Wana Robuxul
(Mk 15:21-32, Lk 23:26-43, Jn 19:17-27)*

³² Araan ubina dauran di zazangas tukbilak, di tangin aza rapti in Saairini aizina xanaan Saaimon ma di vangarin naan ma xa vazaak a robuxul zin Iesu. ³³ Di wat balas la non di vaki-laan Golgaata. Aknaaza waaling angkanaan adu,

“A Non Iwana Barang.” ³⁴ Inaan di ralaas Iesu wana a waain di plaas faraxai wana a makara xa mawaak, singsaxai araan naa imin taamin, naa bain ka naana imin. ³⁵ Naanaan di tukfating fanong naan laaxur wana robuxul, ma di rak-taaxin amun faat kuna dina vatawaraxin amun marapi zina lawalaua naandi nanga. ³⁶ Ma mur di ziar waanaburut ma di rataamaai xaul wana naan inaan. ³⁷ Laaxur la waata robuxul zina, di rasin a dorang ka pitfiat a vuvuna maravanang sina. A dorang kanaan ka malasing kari, “Iesu xari, a xalxal zin amun Judaa.” ³⁸ Di tukfating saait uru vinaau wana uru robuxul lapaara Iesu, azaxai la mit sazaxa zina ma axazak la mit kais sina.

³⁹ Ma aubina di zazangas bilaas a non angkanaan, di idador lingpuak lawaana ma dit favalingin amun paata naandi, ⁴⁰ ma di ipiaat malasing kari, “Gu piaat adu nua guna bara psin a vaal xoxok ma guna varur vaulin lamaskana a raan urul. Tamon nua Naata Nakmai, gu vawaal nua nanga ziaana maatang ma gu kabal wat paanaburut siaana robuxul.”

⁴¹ Ma malasing saait bani wana amun pris laba varaxai wana amun maravas iwana amun Lus sin Moses ma amun paamua, naandi di visfis naan ⁴² malasing kari, “Naan ka varoro azanon tawarak siaana maatang, singsaxai xawit nat faraxas kana varoro naan nanga. Malasing faa, naan a Xalxal in Israel? Kana kabal wat paanaburut pana robuxul ma dia dina raamin ma dina inaxam

---

27:34 Saam 69:21   **27:35** Saam 22:18   **27:39** Saam 22:7,
109:25   **27:40** Mt 26:61, Jn 2:19

paazaai wana naan. ⁴³ Naan ka inaxam paazaai wana Nakmai ma xa piaat naako, ‘Nia Naata Nakmai.’ Malasing ma naari dina raamin tamon Nakmai xa saxot naan, kana varoro naan.” ⁴⁴ Ma uru vinaau ina di rokaai iaa lapaarana, nandiaa zaait di dador lingpuak iaa wana naan.

A Maatang Sin Iesu

(Mk 15:33-41, Lk 23:44-49, Jn 19:28-30)

⁴⁵ La marana iaas ka zangaaf lu vaazaxai ma urua lawaanaas, ma xa ruaas a marana iaas urul languzaraaf, a bunguzuk ka pung paramin a non pira vaakdul ininaan. ⁴⁶ Ka malasing adu a marana iaas urul languzaraaf, ma Iesu xa xupkup laba malasing kari, “Eli, Eli, lema saabaaktaani.” Aknaas u waan dorang kari adu, “Nakmai zurugu, Nakmai zurugu, xunaze gu luaa psin nia?” (*Saam 22:1*)

⁴⁷ Azanon aubina ina di irur, di langarin ma di piaat malasing kari, “Naan kat firing Elaaija.”

⁴⁸ Fazaas mase azaxai zin naandi xa valaau ma xa zuruk azaan malasing a lingmut, ma naa burung pana a waain mawaak. Ma naa pis fat-ing la nguza vang tangtangaana iaai ma naa lis fauzaa zin Iesu xuna vaiminang naan. ⁴⁹ Ma naandi vaakdul ina di irur varaxai wana naan di piaat malasing kari, “Naagu luaa psin naan. Dina raamin kalaak tamon Elaaija xana balas faaratu-naan kuna zaxot faulinang naan.”

⁵⁰ Ma Iesu xa xupkup laba xaarik, ma xa vamilu-aar psin a laklagaaina ma xa maat. ⁵¹ La no-taan angkanaan, adi marapi laba xa ratokaai

lamaskana a vaal xoxok, ka ramatar laaxur ma xa wizik mase waanaburut ma xa balas uwaan marapi urua. A maraulia xa gis a pira ma amun faat di raabiak. ⁵² Ma amun baaul a maat di ralakas, ma amala aubina xoxok sin Nakmai ina di ra maat faanong, di ramaraat puli. ⁵³ Di ramaraat fataling amun baaul a maat ma lamuraana Iesu xa ramaraat puli, naandi di waan la bina laba zin Nakmai ma di balas sin aubina xa varas.

⁵⁴ A waamua zin a zangaafu varazuai ubina dauran in Rom faraxai wana azanon ubina dauran ina di rataamaai xaaul wana Iesu, di raamin a maraulia ma amun saan faakdul ina xa ra balas ma di maraaut marazaat. Ma di piaat malasing kari, “Faaratunaan, naan Naata Nakmai!”

⁵⁵ A furavin ka varas di ra irur lawalaaau vaamu-mut ma di rataamin a maatang sin Iesu. Naandi di ra ilos Iesu araan ka vataling Gaalili ma xa wat Jerusalem ma dit fawaal naan. ⁵⁶ Ma a furavin angkari di irur lawalaa naandi, Maaria in Maakdaalaa, ma Maaria naanaa zin Jems ma Iosep, ma naanaa zin uru naata Zebedi.

A Kaavaaiang Sin Iesu

(Mk 15:42-47, Lk 23:50-55, Jn 19:38-42)

⁵⁷ Aza rapti raxumbaaxut in Aarimaatiaa, aiz-ina Iosep, naan saait aza rapti varaviraai zin Iesu. Languzaraaf, naan ka wat balas. ⁵⁸ Naan ka wat sin Paailat ma xa iaari zina xuna xana vazaak luk Iesu. Ma Paailat ka rudaxa ma xa vazei ubina dauran ma di lis Iesu zina. ⁵⁹ Iosep ka vazaak luk naan kula aza non ma naa flus naan pana a marapi vaaxur, ⁶⁰ ma naa vatate naan lamaskana baaul a maat faaxur ina naa ra xaaf lamaskana

a vaat siar. A baaula maat angkanaan sin Iosep faatak. Ma Iosep ka wul xol a marana baaul a maat pana adi vaat ma xa waan. ⁶¹ Maaria in Maakdaalaa nandiaa aza Maaria di iziar iaa laza non rita baaul a maat ma di rataamaai iaa.

A Ruxaaul Ila Baaula Maat

⁶² A raan lamuraana, a raan a Saabat, amun pris laba ma amun Faarasi di waan sin Paailat. ⁶³ Ma di piaat sina malasing kari, “Dipiran, maadi naxaam faulin a dorang sin a rapti angkanaan iwana rategitang, araan nanga xa izi roro, xa piaat naako, ‘Lamuraana a raan urul, gana ramaraat puli.’ ⁶⁴ Malasing ma gu lis a dorang dikdik kuna dina raamin kol a baaul a maat pana a raan urul. Taulaan ubina varaviraai zina dina wat finau luk naan ma dina vasei aubina adu naan ka ramaraat puli vaanong siaana maatang. A vaagitang faaxur angkanaan kana raksaat mase wana vaagitang sina i waamua.”

⁶⁵ Ma Paailat ka xis naandi naako, “Naagu vasei amun tuxaaul ma dina raamin kol a baaul a maat. Naagu waan naagu giu aze ramun saan nanga xuna waakol valagotang a baaul a maat.” ⁶⁶ Malasing ma naandi di waan ma di waakol valagot a baaul a maat ma di bulut kol a vaat lamarana ma amun tuxaaul di izi rataamaai xaaul wana.

28

Iesu Xa Ramaraat Puli Wana Maatang (Mk 16:1-10, Lk 24:1-10, Jn 20:1-10)

27:63 Mt 16:21, 17:23, 20:19, Mk 8:31, 9:31, 10:33-34, Lk 9:22, 18:31-33

¹ A raan lamuraana Saabat, la varumaraiang a raan iwana wik, paanaraan gufguf mase, Maaria in Maakdaalaa ma aza Maaria di wa raamin iaa a baaul a maat.

² Adi maraulia dikkik ka balas panaze a aangelo zin a Piran ka kabal wat la lia, ma xa wul psin a vaat lamarana a baaul a maat. Ma naan ka iziar laaxur wana adi vaat angkanaan. ³ A rataamaa-
iang sina xa wilwilak malasing a wilak ma amun marapi zina xa xufkuf malasing a xuf. ⁴ Ma amun tuxaaul ila baaul a maat di maraaut mase wana naan ma di dakdakur ma di malasing ubina di maat.

⁵ Ma a aangelo xa vazei uru ravin naako, “Tuua naagu maraaut iaa, ga rexaas naagu zazaleng iaa Iesu, ina di ra tukfating naan pana robuxul. ⁶ Naan ka malik kari, xa ramaraat puli vaanong, malasing be naa ra piaat. Naagu wat iaa ma naagu raamin iaa a non ina naa ra imaal wana. ⁷ Naaguna uli vazaaus iaa ma naaguna vazei iaa ubina varaviraai zina malasing kari, ‘Iesu xa ramaraat puli vaanong siaana maatang. Ma naan ka waamuain nim kun Gaalili ma naaguna raamin naan inaan.’ Ga wat fazei vanong numaa.”

⁸ Malasing ma uru ravin di ramaraat fataling iaa a baaul a maat ma di waan iaa. Naapalaau di maraaut iaa, di bas iaa wana dokdokang ma di valaau iaa be xuna wa vazeiang ubina varaviraai zina wana dorang kanaan. ⁹ Fazaaus mase Iesu xa vasuin nandiaa ma xa waanaraan sin nandiaa. Di wat iaa zina ma di roting iaa uru xaakna ma di lotu iaa wana naan. ¹⁰ Ma Iesu xa vazei nandiaa naako, “Tuua gu maraaut iaa. Naagu waan iaa ma naagu

vazei iaa amun daazugu ma dina waan Gaalili ma dina raamin nia inaan.”

A Vaagitang Sin Ubina Dauran Ina Di Ru Xaaul La Baaul A Maat

¹¹ Araan uru ravin angkanaan di zazangas iaa nanga la lan, azanon ubina dauran ina di ruxaaul la baaul a maat, di waan Jerusalem ma di vazei amun pris laba wana amun saan faakdul ina xa ra balas. ¹² Ma amun pris laba di balas fatu varaxai wana amun paamua zin amun Judaa, ma di balas pana ainaxamang azaxai. Ma di lis a kaakaai laba zin ubina dauran, ¹³ ma di vazei naandi malasing kari, “Naaguna vazei aubina malasing kari, ‘Labung araan maadi milaaif, ubina varaviraai zina di wat finau luk naan.’ ¹⁴ Ma tamon a waamua zin a gaapman kana langarin ma xana iaari, maadina dador xol nim ma naaguna wen iziar lamaskana maravanang kari.” ¹⁵ Ma ubina dauran di zuruk a kaakaai angkanaan, ma di los aze ra dorang amun pris laba ma amun paamua di ra vazei naandi wana. Ma a dorang kanaan ka waan farawuk lawalau amun Judaa ma xa ruaas taning.

Iesu Xa Lis A Vaamuzazang Sin Ubina Varaviraai Zina

(Mk 16:14-18, Lk 24:36-49, Jn 20:19-23)

¹⁶ Ma azangaafu ma zaxai ubina varaviraai zina di waan Gaalili, la waatawut Iesu xa ra vazei naandi dina waan pana. ¹⁷ Ma araan di raamin naan, di lotu wana naan. Singsaxai azanon sin naandi di rauxin ainaxamang urua. ¹⁸ Iesu

xa balas sin naandi ma xa vazei naandi naako, “Nakmai xa lis a burburaiiang faakdul zurugu la lia ma la pira angkari. ¹⁹ Malasing ma naaguna waan sin aubina lamun non faakdul, ma naaguna viraai naandi xuna naandi zaait dina balas aubina varaviraai zurugu. Naaguna baaptaais naandi wana aizina Maagu ma wana aizina Naatna ma wana aizina a Laklagaai a Raabu. ²⁰ Ma naaguna viraai naandi xuna dina valos amun dorang faakdul zurugu ina ga ra vazei nim pana. Ma faaratunaan mase, nia gana iziar bulaai varaxai wana nim, ka ruaas pana vaanongang iwana notaan angkari.”

A Dorang Daxa Zin Nakmai
The New Testament in the Nalik Language of New
Ireland Province, Papua New Guinea
Nupela Testamen long toples Nalik long Niugini

copyright © 2023 Wycliffe Bible Translators Australia

Language: Nalik

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-03-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Mar 2024 from source files dated 28 Mar 2024

42305cda-c6c8-512e-a277-ab36f573c0db